

PLANINSKI VESTNIK

Obstoječa
Planinska zveza
Slovenije

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

109. LETNIK / SEPTEMBER 2004 / 700 SIT

9

**Osemdeset let
od žalostnih
dogodkov v
Steni**

Hoher Dachstein

9 770350 434008

NEKATERIM JE VSEENO, S KAKŠNO OBUTVIJO SE PODOJAO V GORE.

ne sodite mednje in se zanašate na lastne noge, pa velja o tem dobro razmisliti.

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

MEINDL

REVOLUTION®

by Meindl

SERIJA VODOODPORNIH MODELOV
Z VEČJO PAROPROPUSTNOSTJO.

Zaradi luknjičastega blazinjenja in odstranljivega podloženega jezika, ki se hitreje suši, so čevlji linije Air Revolution® izjemno udobni.

Bridgedale®

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU
OBUVI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

**NI DOBRIH ČEVLJEV BREZ
DOBRIH NOGAVIC!**

Priporočene nogavice Bridgedale:

LIGHT HIKER

Tehnične pohodniške
nogavice za obutev z
membrano gore-tex®.

GTX SUMMIT

Tehnične gorniške
nogavice za obutev z
membrano gore-tex®.

AIR REVOLUTION 2.0

Pohodniški čevlji z izboljšano
paropropustnostjo.

AIR REVOLUTION 7.0 PRO

Gorniški čevlji, primerni
tudi za zimske ture.

PRODAJNA MESTA MEINDL

Ljubljana: POHODNIK
TOMAS SPORT [City Park,
Čopova, Mestni trg]
HERVIS [Vič, City Park]
ELAN [Rudnik]
ANNAPURNA WAY

Škofja Loka: ELAN

Kranj: ELAN
HERVIS

Bled: KOALA SPORT

Begunje: ELAN

Kranjska Gora: KEJŽAR

Trbovlje: BOGO ŠPORT

Kamnik: ELAN

Celje: HERVIS

Maribor: HERVIS

Novo mesto: HERVIS

Nova Gorica: ELAN

Kobarid: SPORTLAND

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

V VSEH TRGOVINAH

ELAN
HERVIS
SPORT 2000
TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN

Ljubljana: POHODNIK
ANNAPURNA WAY

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kobarid: SPORTLAND

Trbovlje: BOGO ŠPORT
GOLTES

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno,
julija kot dvojna številka.

Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 86, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Vladimir Habjan (odgovorni urednik)

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič –

Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Adi Vidmajer

Oblikovanje: Jurij Kocbek

Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.

Tisk: DELO tiskarna, d. d.

Naklada: 5080 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, D.D., Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT, 50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Fotografija na naslovnici:

Vrtača - vzhodni žleb

© Irena Mušič

OBLETNICA

Ko smo sredi avgusta na uredniškem sestanku razmišljali o izbiri aktualne teme za septembrsko številko Planinskega vestnika, sem predlagal, da se spomnimo 80. obletnice smrtnih nesreč dr. Klementa Juga in Vladimirja Topolovca. Avgusta 1924 sta oba mladeniča v razmiku trinajstih dni omahnila v smrt pri plezanju v Triglavski severni steni; najprej Jug pri poskusu izvedbe nove smeri v zahodnem delu stene, nato pa še Topolovec v Nemški smeri. Oba tragična dogodka sta silovito odjeknila in takratni slovenski javnosti, ljudje so bili presunjeni in žalostni, večina jih je iskreno sočustvovala s svojci obeh nesrečnikov, mnogi pa so se tudi zgražali nad »norim« početjem »nespametne« mladine. Toda malokdo je ostal neprizadet in ravnodušen.

Obletnice, obletnice ... Le kaj bi ljudje brez njih? Ljudje se nagibamo k temu, da vse mogoče dogodke, pomembne, manj pomembne, mnogokrat pa tudi povsem efemerne, na neki način proslavljamo in se jih spominjamo s pisano besedo, javnimi prireditvami, slavnostnimi akademijami, množičnimi shodi, vznesenimi govori retorično bolj ali manj spretnih govornikov. Tudi planinci pri tem nismo izjema, prej nasprotno! Kaj vse nam pride prav, da se spomnimo kake obletnice, da o njej pišemo in se javno šajamo. Scenarij teh proslav je precej stereotipen: shod planincev in »planincev« pred kako kočjo (po možnosti dosegljivo z avtomobilom), slavnostni govor kakega veljaka, mahanje s prapori, nato valčki in polke, pa pojedina, pogosto odišavljena s čezmerno količino maliganov. Vse to potem še opišemo v PV in drugih medijih. Pri vsem tem rompompompu pogosto ostane popolnoma prezrto, zakaj smo se pravzaprav dobili. Važno je, da smo se imeli lepo. Obletnice torej po večini proslavljamo zaradi samih sebe, ne pa zaradi tistega, kar naj bi proslavljali.

So pa tudi žalostne obletnice, ki jih ne moremo proslavljati hrupno, z glasbo, plesom in pijačo. Gre za spomin na smrt. Morda se vsaj takrat zavemo svoje minljivosti, svoje uboge ranljivosti v krutem svetu, v katerem smo prisiljeni živeti.

Ko pišem te vrstice, zgrožen in žalosten poslušam novice o strahotni tragediji nesrečnih talcev v Severni Osetiji, o stotinah zverinsko ubitih ljudi, o smrti desetih nedolžnih otrok ... Otrok, ki bi edini na tem svetu morali živeti brezskrbno in sproščeno v svoji angelski nedolžnosti. Pa jim ne pustimo: ubijajo jih bombe z letal (v tem primeru so t. i. »kolateralne žrtve«), ubijajo jih fanatični in obupani teroristi, ubijajo jih lakota in boleznj, medtem, ko se mi ubadam o shušjevalnih kurami, fūnesi, masažami in hogsigavedi s čim še. Med temi otroci bi bil lahko naš ljubki Janek iz PV, ki z dedkom po hribih išče Ejtija ... Ob vsem tem se sprašujem, kakšen smisel ima obujati spomin na neko gorniško tragedijo izpred osemdesetih let. Nesreče v gorah se dogajajo in se bodo vedno dogajale, danes izvemo zanje in jih skoraj že isti hip potlačimo v podzavest. Tudi o tragediji v osetski šoli bomo slišali še nekaj dni, nato pa bo utonila v sivi usakdanjik ...

Pa vendar mislim, da se je vredno spomniti smrti Klementa Juga in Vladimirja Topolovca. Pri tem nismo pisali esejev in puhlih panegirikov, čeprav bi bilo treba vsaj o Jugu še marsikaj povedati in razčistiti. Pustili smo žrtvam, da spregovorijo same. Iz št. 10/11 PV iz leta 1924, ki jo je takratni urednik dr. Josip Tomišek z zgljedno pieteto v celoti posvetil žalostnemu dogodku, in iz št. 5 PV iz leta 1926 smo izbrali zadnji del Jugovih plezalnih zapiskov, Topolovčev članek o zimskem viharju nad Kotom ter pretresljivi opis Topolovčeve nesreče, ki ga je z zlo slutnjo v mislih napisal njegov sopezalec Alojz de Reggi. Člankov nismo lektorirali, niti jih nismo predstavljali v sodobno slovenščino. Naj ostanejo kot dokument nekega časa, ki se je vsekakor močno razlikoval od našega. Ne rečem, da je bil boljši, toda zdi se mi, da so takratni ljudje smrt dveh mladih in obetavnih fantov doživeli nekako bolj človeško, prizadeto sočutno, da je bila svetost življenja takrat le nekoliko več vredna moralna kategorija.

Andrej Mašera

AKTUALNA TEMA 4-14

**Spomenica Klementu Jugu
 in Vladimirju Topolovcu.....6**

**Zadnji plezalski zapiski
 dr. Klementa Juga 7**

V burji in snegu.....9
 Vladimir Topolovec

Vladimir in njegova poslednja pot.....11
 Alojz de Reggi

PLANINSTVO 15-34

Bilo je nekoč – na Vršču 15
 Ko je bil avtobus še del obiska gora
 Dušan Škodič

V domovanju beloglavega jastreba 21
 Tramontanske poti okoli vasice Beli na Cresu
 Silvij Morojna

Piton des Neiges, 3070 m 24
 Na najvišji vrh otoka Reuniona
 Bojan Rotovnik

Ejti, varuh narave 28
 Darinka Kobal

Gospodarski pomen gorništva 30
 Borut Peršolja

Se slovenske gore rušijo?.....33
 Manja Rajh, Bojan Pollak

IZLET 35-38

**Pet vrhov nad Rudnim poljem
 na Pokljuki 35**
 Slikovito potepanje po razglednih vrhovih
 Žarko Jesenovec

ŽIVLJENJE GORA 39-40

Ogenj v Alpah 2004 39
 Akcija pod pokroviteljstvom mednarodne or-
 ganizacije CIPRA
 Marjeta Keršič – Svetel

GORSKI VELIKANI 41-45

Hoher Dachstein (2995 m) 41
 Najvišji vrh avstrijske Štajerske
 Andrej Mašera

ALPINIZEM 46-52

Deskanje v Cordilleri Blanci 46
 Primož Kogovšek, Gregor Hvala, Črtomir Reberšak

Plezalski raj 50
 Kalymnos
 Martina Čufar

NAŠA SMER 53-55

Smer Potočnik-Tominšek.....53
 V divjem svetu Spodnjega Rokava
 Franc Štibernik

NOVICE IZ VERTIKALE 56

PISMA BRALCEV 57-58

LITERATURA 58-60

NOVICE IN OBVESTILA 60-71

Kako poznamo naše gore 72

4

Zadnji plezalski zapiski dr. Klementa Juga

10. VIII. Dež. Rožmana ni. Kdo ve, zakaj. Ako bo jutri lepo, pojdem sam. Oskrbnik mi da kline in kladvo. Ker mi Rožman, ni prinesel novih, si šivam stare plezalke z žakljevino. Ker dolgčas, šel po kosilu čez Luknjo na planino Zajavor pit mleko ter nazaj v Vrata; dež me pral, a po stezi ni hudega.

Pet vrhov nad Rudnim poljem

Zadnjih pet let sem začaran z njimi. Ni jih sedem. Niso palčki. So pa zame čarobni. Prav nje med vožnjo najprej poščem na obzorju. Še so tu. Dolgi greben Tosca (2275 m). Piramidasti Veliki Draški vrh (2243 m). Skrita konica vrha Viševnika (2050 m) v grebenu Velikega Draškega vrha. Dvoigrbi Mali Draški vrh (2132 m). Nevsakdanja, vsaj po imenu, Ablanca (2004 m). Kje bi le bili? Mnogi jih ne zaznajo, saj se osredotočijo le na Triglav.

35

Ogromna robna zev pod Dachsteinom

41

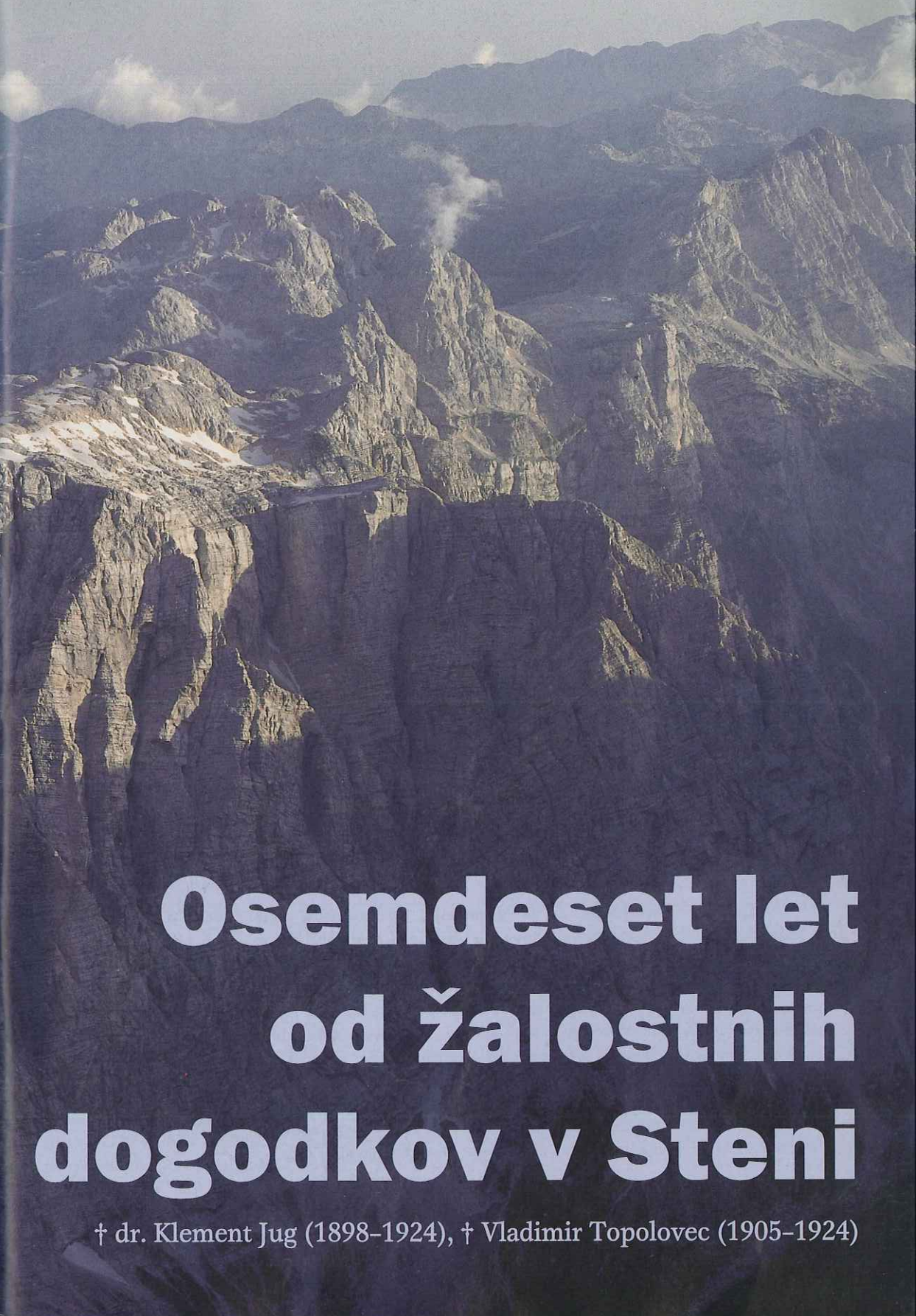
Hoher Dachstein (2995 m)

Domačini, ki živijo ob njegovem vznožju, ga ljubeče imenujejo »Zauberberg Dachstein«. Čarobna gora! Z upravičenim ponosom govorijo o svojem očaku, ki ima vse lastnosti, ki goro naredijo neubranljivo privlačno: visoke, navpične stene, ostre grebene, razkošne police, globoke grape in široke ledenike, s katerih se stekajo živahni potočki, ki napajajo bujno zeleno vznožje.

Osemdeset let od žalostnih dogodkov v Steni

† dr. Klement Jug (1898–1924), † Vladimir Topolovec (1905–1924)

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXIV. LETNIK 1924 ŠTEV. 10/11

Spomenica

† Dr. phil. Klementu Jugu in Vladimiru Topolovcu,
žrtvama Triglavske stene.

Dr. Klement Jug je ves letošnji počitniški čas, blizu tri tedne, porabil za plezalne ture v Triglavskem pogorju. Naposled je iskal v Triglavski steni zveze od poti čez Prag na desno v silnih strminah do Bambergove poti. V ponedeljek, 11. avgusta, jo je poskusil tretjikrat, sam. Odšel je zjutraj iz Aljaževega Doma; vrnil se ni več. Šele 15. avgusta so ga našli njegovi tovariši, mrtvega. Ležal je kakih 100 m globoko pod smerjo, kamor se je bil napotil, na skalni polici, ki moli iz navpične stene. Kako se je nesreča zgodila, ne vemo; doletela ga je, ko je prišel približno do prve četrtine poti, ki jo je hotel obvladati. Z velikim naporom so spustili mrtvo truplo z vrvmi še kakih 300 m v globino na pot s Praga proti Luknji; od tam so ga prepeljali v Dovje, kjer je bil 17. avgusta pokopan. Pri njem so se našli, v obliki dnevnika, zapiski letošnjih počitniških planinskih tur.

Dr. Jug je bil rojen l. 1898 v Solkanu pri Gorici, je promoviral 1923 za doktorja modroslovja na vseučilišču v Ljubljani in je l. 1924 nadaljeval študije v Padovi. (Str. 255.)

* * *

Vladimir Topolovec se je v nedeljo, 24. avgusta, hotel udeležiti odkritja spominske plošče ponesrečenemu tovarišu Anteju Lenarčiču, ki mu je bil prej napisal lepe spominske besede v letošnjem „Plan Vestniku“, str. 132. To prilikom je porabil naš drzni hribolazec, da — spotoma — prepleza Triglavsko steno v smeri proti Kugyjevi polici. Nepričakovano nastopivše slabo vreme — megla, dež in sneg — je povzročilo katastrofo: že tik pod vrhom je v silni strmini Topolovcu spodrsnilo, padel je v neznano globino. Ker kljub vsem naporom tudi najizurjenejši plezalci niso mogli najti trupla ponesrečenčevega, so se 31. avgusta pod Triglavsko steno opravili pogrebni obredi in so mu tam tovariši postavili spominsko ploščo.

O nesreči sami poroča soplezalec Alojz de Reggi zadaj na str. 262; njegovo življenje in stremljenje mu je orisala sestra Darinka na str. 258.

Zadnji plezalski zapiski dr. Klementa Juga

Planinski vestnik, 1926, str. 111-113

8. VIII. Namera: preplezati severno steno Mlinarice med Razorjem in Veliko Glavo. Iz Krnice po stezi proti Križu, dokler ne pride ta pod steno desno pod Razorjem. Tu sem zavil s steze na desno pod steno po grušču gori, dokler ne doseže ta pod steno v kotu med Razorjem in Veliko Glavo (Prisojnikovim vrhnjim grebenom) najvišje višine. Tu je snežišče, ki se pričinja pod velikim žlebom, ki vede gori proti Mlinarici. Včeraj sem si iz Dnine ogledoval to steno in se zato zanjo odločil. Videl sem, da so nad žlebom v sredi stene gladke in neprestopne ploskve, levo od te smeri pa da je močno razčlenjena stena s travnatimi policami do vrha. Žleb je blizu ravno pod najnižjo točko sedla Mlinarice, po travnatih policah pa, kjer imajo gamsi prehod (videl sem jih v steni), bi prišel levo od večjega stolpa nekoliko višje na sedlo. Nameraval sem plezati za gamsi po poličasti steni. Vstop v to je s snežišča še pod njegovo sredino - na levo v ozek žleb. Ko sem pa prišel na snežišče in videl veliki žleb nad tem, me je nenadoma zamamilo, da bi skušal tu preplezati. Brez pomisleka sem šel do vrha snežišča in začel plezati. Vstopil desno od žleba in pričel proti levi gori v žleb. Po tem plezal dalje. Pripelzal na silno gladko mesto v žlebu, precej visoko in radi velikih zagvozdjenih skal previsno.

Tu sem si obul plezalke. Silno me je mikalo, da bi poskusil, ali bi to zmagal. Doslej sem plezal tod sploh le kot poskusoma, ker sem bil prej namenjen na levo smer. Pripelzal sem pod zagvozdjeno skalo, nalahko se uprl ob gladko ploskev žleba desno od skale (ako gledaš v steno), kjer je stena žleba položnejša; trenje vse sprednje ploskve in majčken rob za plezalke me je obdržalo, da sem segel z roko nad skalo, dosegel oprimek in iz-

plezal. Šele sedaj sem se zavedel, kaj sem storil. Saj doli vrniti se bi bilo tako nevarno, da še misliti nisem smel več na to. Treba torej sedaj naprej! Spet gladko mesto z zagvozdjeno previsno skalo! Od desne sem sem se zagvozdil med skalo in steno, dobil oprimek ter izplezal, dasi s težavo. Še par skal sem preplezal v žlebu, nato se je ta nehaj; a od desne je pričel nov žleb. Po tem sem plezal gori, a tudi tega je kmalu konec. Kaj sedaj? Iz žleba je vedla proti levi navzgor docela navpična in mestoma previsna poč, ozka, plitva toliko, da se človek skrije, gladka, od alg opolzka. Normalno je še pogledal ne bi kot prehodno možnost. A v sili, ko ni izhoda, jo je treba poskusiti. Nič se nisem obotavljal, ker sem bil k sreči izvrstno razpoložen. Čil, veder, trezen, siguren, duševno jak, skoro navdušen in odločen. - Včeraj na Poncah sem bil zanič, ker sem bil spal v zakajenem zraku (tovariši so kadili !). Nocoj sem spal v kuhinji pri odprtem oknu, zato svež. Ako bi danes plezal z včerajšnjim razpoloženjem, bi skoro gotovo ne splezal živ iz položaja. Včeraj sem šestkrat zašel, ker nisem obvladal pozornosti, danes pa sem vse gladko izdelal.

Kar odločil sem se za poč. Polagoma in previdno sem lezel gori. Od metra do metra je bilo treba se odpočiti, ker vsak meter je stal naporne mu-

Pod Jugovim stebrom najdejo reševalci mrtvega Juga Arhiv TK Skala

ke, bilo pa je tudi treba pregledovati do malenkosti vse podrobnosti v počí, vsak robek, oprijemček, obliko v počí, da sem vnaprej preudaril stope in oprijeme, opore z dlanmi, laktmi, pleči, hrbtom, koleni itd., ker bi najmanjša napaka bila usodna. Od časa do časa sem si na kakem ugodnejšem stopu mogel oddahniti. Poč je dolga kakih 30-40 metrov, pod njo pa silen prepad. Poč je vrta v gladko steno 85° naklonine, pod njo je previs, da nisem videl v dno; kamenje, ki sem ga prožil, je dolga brnelo, preden se je s treskom razbilo in izgubljal vedno bolj. Kaj bo, ko bi ne bilo izhoda? Ali bi mogel nazaj po njej? Pa nisem nič mislil na to. Le mrko odločno sem opazoval položaj in plezal dalje. Slednjic se je poč docela izgubila v povsem gladkih do 80 stopinj strmih ploščah. Od nje dalje pa je ostala po steni gori sled v obliki ozke razpokline odklanih plošč, ki čakajo, da se zrušijo, a so me vendar še vzdržale ter z robovi nudile oprijeme in stope itd. Po taki steni sem plezal kakih 100 m. Potem je postala stena položnejša do 60 stopinj in se je normalno plezalo le z nekaj previdnosti. Še en strm prag v steni, nato po žlebu gori do vrha stene.

Priplezal sem na škrbino za dva turnca levo od najnižje točke v grebenu, kjer je mejnik, a desno od velikega grebenskega stolpa. S škrbine doli, po kratkem žlebu na prod in pašnik. Plezal sem skozi steno 2 1/4 ure (po levi smeri bi bilo možno v 1 1/2 ure), dasi sem plezal razmeroma zelo naglo in brez odmora, razen oddihov in opazovanj v počí in steni sploh.

Splošno je bila to ena mojih najtežjih tur. Težino določajo plezalnimi turam posamezna mesta - ne vsa stena, kakor stezam. Skala je trdna, le redko kje se kruši, gladka, masivna, kakor jo le trdnost skale naredi. Oprimki so skrajno redki, a zanesljivi. Silno lepo, estetično, zanimivo, a težko, naporno, nevarno in previdnosti zahtevajoče plezanje! Tod sem najbrž prvi plezal, saj me je le moja volja gnala tja, ko je bil boljši prehod blizu. Pa tudi ne priporočam te ture nikomur, posebno ne, če ni skrajno pripraven, odločen, siguren, izvežban, miren, hladnokrven in vztrajen!

Z Mlinarice sem se vrnil v Krnico čez Vršič.

9. VIII. Dež. Selitev z vlakom v Vrata v Aljažev Dom, kjer sem pisal Rožmanu, naj mi prinese kline, da prebijeva Triglav izpod ledenega žleba. Kopanje, pranje, krpanje in, nakup provijanta.

10. VIII. Dež. Rožmana ni. Kdo ve, zakaj. Ako bo jutri lepo, pojdem sam. Oskrbnik mi da kline in kladvo. Ker mi Rožman ni prinesel novih, si šivam stare plezalke z žakljevino. Ker dolgčas, šel po kosilu čez Luknjo na planino Zajavor pit mleko ter nazaj v vrata; dež me pral, a po stezi ni hudega.

Dostavek. Tu se končajo, točno vsak dan sproti pisani dr. Jugovi zapisniki.

Prihodnji dan, 11. avgusta 1924, je dr. Jug odšel zjutraj sam, le plezalsko opremljen, v Triglavsko steno; vrnil se ni več. Šele 15. avgusta so ga našli njegovi tovariši pod navpicno steno mrtvega, strahovito razbitega. (Glej sliko na strani 7. Op. ur.)

Njegovi zapisniki nam kažejo kar demonično strast, ki ga je vodila stopnjema v čim opasnejše položaje in mu nudila užitek le v premaganju skrajnih težkoč in nevarnosti. Dr. Josip Tomišek ◊

Spominček na Klementa Juga

V knjižici iz zbirke Naši veliki planinci, ki jo je izdala Planinska založba leta 1956 (Dr. Klement Jug, Veliki slovenski alpinist) je Zorko Jelinič objavil nagajiv planinski sonet s posvetilom, ki sta ga njemu na čast Klement Jug in Francé Štrukelj sestavila na Veliki planini.

Vel. planina, 2. V. ob 24^h
(leta 1922. - op. Jel.).

Zlo si obetal, Zorko, nam na pot v gore;
Ostal si sam doma, ko sva šla v metež.
Res ni obetal dobrega nam »Vedež«,
Ker dež zamakal poljske je razore,

Ukanil pa je Tebe, nas ne zmore:
Je v hlače stresel srce Ti junaško;
Edino nama srce ni beraško:
Led, dež in sneg splašiti nas ne more.

In šla sva, kot sklenila sva popreje,
Ne oziraje se na vse težave,
Čeprav ni bilo upa na jasnino.

Imela sva pogum. In tem silneje
Čudiva veličini se narave,
Utrujena, ko zreva na planino.

Francé

Klement

V burji in snegu

Planinski vestnik, 1925, str. 273-275

✉ Vladimir Topolovec

Sneg je polagoma nale-
taval, ko se nas je zbrala
družba petih planinskih
prijateljev, opremljenih s
cepini, derezami, krpjami
in velikimi nahrbtniki, na
ljubljskem kolodvoru.
Začudeno so nas pogled-
ovali ljudje: »V hribe, pa v

tem zimskem času, v tem snegu!«

Vlak hiti skozi zimsko naravo; zemlja spava pod snežno odejo, na drevesih žalostne trope vravnov, sipajoč sneg raz vej – tu notri v vagonu pa je samo veselje. Planinec se ne boji snega; v posete gre k očaku Triglavu. Starec se drži sicer čemerno in noče odložiti kučme, poveznjene čez cel obraz. Pa nič ne de. Ko pridemo bližje, se bomo že pogledali iz obličja v obličje in si voščili srečno novo leto, stoječ na beli pleši Triglava.

Pa mi smo obračali, a Triglav je obrnil.

V Mojstrani je bilo že vse pri počitku, le v neki prodajalnici se je še svetilo in tja smo zavili. Ko smo kupili sveče, petrolej in ostale potrebščine, smo se dobro zavarovali proti viharju in odšli v mraz in sneg.

Motno je brlela svetiljka, ki nam je osvetljevala gaz, po kateri smo se proti Kotu vedno bolj bližali kraljestvu orjakov. Pot je bila dobro shojena in hitro je šlo dalje. Teman gozd nas je kmalu objel, sneg je postajal globlji, a milostno nebo nam je neutrudno razgrinjalo na pot novo snežno belo preprogo.

Pozna noč je bila, ko smo dospeli do neke bajte. Takoj smo jo zasedli in si poiskali ležišča. Ivo, slavni kuhar, se je spravljal nad ogenj; kmalu je zaplamtel in nas ganil do solz. Drugi smo medtem pridno zalagali in uganjali šale, dokler nas ni omamila spanec. Izborno se je drugo jutro prilegel zajutrek. Potem smo se odpravili dalje. Še nekaj korakov smo imeli do konca doline Kota; nato je bilo treba zaviti navzgor proti Peklu in dalje proti Kredarici.

Že v dolini smo si bili natakneli krpje, ker udirali smo se, da je bilo joj; a tudi krpje nam niso dosti pomagale. Enkrat je bila snežena plast trda, da je korak obstal, takoj nato pa je šlo do kolen v globino. V prvenstvu smo se vedno menjavali, na ta način hraneč svoje moči. Pričeli smo se dvigati. Strmo med drevjem smo se vzpenjali navzgor, polagoma a vztrajno. Kaka razlika med zdaj in poleti! Poleti gre tu, skozi Klin, lepa v serpentinah izpeljana steza, zdaj pa ni drugega ko samo belo pobočje, strašno strmo in napeto.

Po treh urah smo prispeli nad drevesno mejo. Snežena poljana je postala utrudljivo enolična, le tu pa tam so molele iz tega snežnega kaosa raztresene skale. Sneg je postajal trši in v krpjah smo hodili že tako izborno, da se nismo nič udirali. Kmalu pa, ko je strmina postala prehuda in sneg pretrd, smo krpje sneli s čevljev in nadomestil jih je cepin. Stali smo v neki kotanji, pred nami je bila najhujša strmina; če bi premagali to, bi že bili v Peklu. Do sem 5 ur, do Pekla še 1/4 ure, kvečjemu 1/2, kmalu bomo na vrhu! Tam gori pa smo videli sneženi metež in skrbeti nas je pričelo; kajti vihar, ki se nam je obetal, je bil po naši sodbi strašen. Videli smo velikanske snežene zastave, ki jih je veter neznansko vil. Toda kaj bi se bali? Hoteli smo tedaj natakneli dereze, a ni šlo. Gole roke so se sprijele z železom, da jih je bilo težko odtrgati. Jaz sem brez derez krenil dalje, enako Ivo. Ostali trije so bili daleč spodaj.

In pričelo se je trpljenje. Komaj sva prišla nekaj metrov višje, že nama je vihar nasul snega v obraz, da skoro nisva videla dalje. Strmina se je večala, sneg je postajal vedno trši – sunki vetra vedno hujši. Sklonjena k pobočju sva rila navzgor. Pri vsakem sunku sva morala počakati, da naju ni zaobrnilo in odneslo v dolino. A najhujše je imelo še priti. Prišla sva med skalami v strm žleb, ki je bil popolnoma leden in skoro navpičen. Cepin je pričel peti svojo težko pesem in ledeni drobci so sikali na vse strani. Večino teh dobrot je prejela moja glava. Rok že davno nisem čutil kljub nataknelim rokavicam, obraz mi je bil

kakor razrezan, oči polne snega, trepalnice od ivja obtežene. Kakih 15 stopinj je bilo že v ledu, ko je Ivo velel, da ne gre več dalje. Nazaj sva morala, da poiščeva lažji pristop. Krenila sva globoko dol k ostalim trem in nato po boljšem in lažjem terenu zopet gor. Strmina je bila tudi tu huda. Precej visoko smo že prišli, ne da bi sekali stopinje. Dalje pa jih je bilo spet treba. Iz nekakšnega zavetja smo tu prišli na popolnoma odprto planjavo, na kateri je vihar postal pravi orkan. Bučalo in grmelo je, sulo sneg v obraz, da je kar rezalo. Vsaka snežinka je bila ostra puščica, ki najde povsod prostora in vedno dobro zadene: zdaj za vrat, zdaj v obraz. Pri navalih viharja sploh nismo mogli dalje. Zapičili smo cepine v sneg in sedli poleg. Komaj pa je napad malo pojenjal, smo stekli brzo navkreber in nato zopet sedli ob drugem sunku. Končno je bilo mogoče samo po trebuhu.

Križ na vrhu sedla je bil že precej za nami, ko smo se zatekli v varstvo dveh ogromnih skal. Spogledali smo se. V obraz vsi temnosivi, napihnjeni; obrvi - kos ledu, na nosovih ledeni grebeni, na licih ledeni griči, led okrog ust, roke neobčutljive in noge, kakor da niso naše. In ura 1/2 3! Za pot, ki bi jo v normalnih razmerah napravili v pol ure, smo rabili 3 cele ure. In kje je še cilj, kje Kredarica!

Precej časa smo ležali v snegu in v burji, ki je divjala okrog nas. Neka sladka utrujenost se nas je pollaščala. Tedaj je Slavko zaukazal naprej. Toda ko sta on in Lojze stopila izza skale, je butnilo vanju, ju preobrnilo, bleda sta skočila nazaj za skalo in obveljalo je: »Nazaj«. Hitro smo sledili temu klicu. Šli smo po sledih stopinj in smo morali zelo paziti, da nas ni burja, ki nam je brila v hrbet, porinila po strmini navzdol. Urno smo se nižali, zdaj z dričanjem, zdaj

24. avgusta 1924, na dan, ko je tragično preminil Vladimir Topolovec, je le nekaj sto metrov stran Slovensko smer skupaj s S. Prevcem in S. Hudnikom plezala Nevina Rebek. Tako je postala prva Slovenka, ki je preplezala severno steno Triglava.

Planinam

*V temni noči, ko nemir prešinja dušo
strto, žalostno, blodečo,
misel vhaja mi tam gor
k vam, planine!*

*In zarana, ko obsije solnce vas, mogotci,
ko še sniva zemlja v lahnem spanju,
duša moja hrepeni v višave
k vam, planine!*

*A čez dan, ko solnce vzpenja se na nebu
in se skriva vsako bitje v senci,
tja v višine me stremljenje žene
k vam, planine!*

Vladimir Topolovec

kako drugače - ozirali smo se nazaj, v višine, kjer so še vedno plapolale snežene zastave. Kapitularili smo sicer, a kljub temu smo bili zadovoljni. Bil je tepežni dan, in nemalo so Triglav natepežkali naši cepini, a on nam ni ostal dolžan. Njegovo darilo vsakemu izmed nas je bilo hujše. Ozeblina bodo tega in onega spominjale na novoletne čestitke očaku Triglavu. Eden pa je celo zlomil cepin in to ni šala.

Dan se je umikal noči, ko smo prispeli v dolino. Pred kočjo smo dobili grmado nažaganih polen, zakurili smo in spet pričeli jokati. Potem pa smo se lotili najnujnejših poslov: sušili smo čevlje, krpali, jedli itd. In slednjič smo tudi sladko zaspali.

Naslednjega dne je pojenjal sneg, vreme se je spreobrnilo. Nad kočjo so kipeli v nebo čisti in v belo odejo oviti orjaki, Rjavina in Urbanova Špica; in z njih vrhov so vele bele zastave. In glej! Tam na vrhu Rjavine je naenkrat zablestelo solnce. Ko smo to videli, se nas je polastila želja, da še enkrat polezemo tja gor; toda sneženi prapori so nas odvrnili od tega. Popoldne smo potem krenili v Mojstrano in odondod domov, da bi iz Ljubljane voščili čemernemu starcu srečno novo leto. ○

Vladimir in njegova poslednja pot

Planinski vestnik, 1924, str. 262-268

✍ Alojz de Reggi

Res čudna so pota usode. Usoda vrže človeka v objem prijatelja, ki je morda edini na svetu, a ga zopet ugrabi kakor v opomin: tako bo s teboj!

Bilo je v Zvezdi, godba je svirala. Sedel sem s tovariši na klopi. Pridružil

se nam je slok mladenič, sanjavih oči, resnega moškega obraza, vsa zunanost je kazala izvrstnega turista. Govoril je samo o turah. Ko je odšel, sem izvedel, da je Topolovec.

V soboto, 23. avgusta, sem se odpravil na vlak. Dogovoril sem se namreč s Prevcom in Hudnikom, da bomo preplezali Cmirovo zapadno steno. Toda omenjenih tovarišev ni bilo, ker sta bila zadržana in sta se odpeljala šele z večernim vlakom. Odpeljal sem se sam. Med Vižmarjem in Medvodami me je seznanil tovariš Kalin s Topolovcem, ki mi je pravil, da namerava preplezati severno Triglavsko steno v nemški smeri. Prigovarjal mi je, naj se mu pridružim še jaz, češ, saj sem jo preplezal s pone srečnim dr. Jugom. Udal sem se njegovi prošnji – kako bi ne!

Vso pot je bil vesel in zadovoljen. Peljal me je v družbo svoje sestre Darinke, ki mi je pripovedovala o svojih turah z Vladimirjem in o nesreči, ki jo je zadela na Jalovcu. Nevihta, ki je razsajala, se je razpršila in sinje nebo je postalo kristalno čisto; pred našimi očmi so se razgrnili velikani naših gora v solnčnem siju. Končno smo se pripeljali na Dovje. Šli smo po bližnjici v Vrata. Na obrazih vseh turistov si bral notranje zadovoljstvo, široko odprte oči so strmele v to krasoto gorskih velikanov. Oživljali so stare spomine iz življenja in so se veselili prihodnjega

dne. Videl sem na Vladimiru, kako je ves drhtel v koprnenju, da prepleza Triglavsko steno; njegove sanjave oči so oživele in gorele v tujem ognju, da sem se ga skoraj bal. Kaj ne bi koprnel, saj je zopet prišel iz mestnega hrupa v gorski raj – v svobodo silne prirode. »Brate, lepo bova imela jutri«, je vzklikal. Koliko je bilo veselje gospodične Darinke, ki se je jedva rešila bolnice in je ta dan prvikrat zopet šla v planine! Slikala mi je vse krasote gora; gore v mesečini, jutranjo zarjo v planinah ter čare bajnega gorskega kraljestva pozimi v tako živih podobah in tako čuvstveno, da bi plakal. . . Veselilo me je, da sem našel dandanes, ko je človeštvo tako globoko pogreznjeno v nižinstvo, še idealne ljudi.

Ko smo dospeli do Aljaževega Doma, se je približal mrak s svojimi koprenami in je vanje zavil ves gorski svet; le še ponosne gorske velikane je pozdravljalo večerno solnce in vsa priroda se je zazibala v nočni mir, ki ga je zdaj pa zdaj pretrgalo tikanje bližajočih se družb. Kmalu smo se odpravili na skupno ležišče. Vlegel sem se na posteljo, kjer je letos spal dr. Klement Jug. Vladimir in gospodična Darinka sta bila mnenja, da bom imel hude sanje o njem: nisem se jih bal, bil sem le ponosen, da ležim v isti postelji. Obujali so se mi spomini na tega veleturnista, na njegovo jekleno voljo, njegove nazore.

Počasno nas je spanec zazibal v mehke sanje. Proti polnoči so nas predramile trde stopinje; bila sta dva turista, ki sta prišla z zadnjim vlakom. Kmalu zaslišimo veselo vriskanje Hudnika. Z Vladimirom pogledava skozi okno in se mu odzoveva. Zunaj je vel lahen vetrič nad vso naravo, ki jo je noč zagrinjala v temen plašč; bila je prava čarodejna noč, za gorami je sijala luna in vsipala svoje bisere na prestol kraljice Škratice, na njenem vznožju so bile pošastne sence in točni obrisi sosedu Cmira in drugih vršacov. Vladimir je vstal in tekkel bos tovarišem nas-

proti. Razložil jim je najin načrt. Ko je prišel nazaj, je kmalu nato prikorakal hudomušni Hudnik in je nas s svojim zdravim humorjem – seveda je šlo vse na moj račun – zabaval pozno v noč. Takrat se je ubogi Vladimir zadnjikrat nasmejal. Kdo bi mislil, da ga prihodnji dan ob tem času ne bo več med nami! Ko je Hudnik odšel, mi je Vladimir še dajal nasvete, naj ne dopustim, da bi se drugi iz mene norčevali in da naj držim več nase. Kar milo se mi je storilo, ko sem poslušal te nauke; gotovo je imel prav, saj je imel več izkušenj kakor jaz. Preden smo zopet zadremali, je navdušeno pravil, da že dolgo ni imel tako lepega dne, in pristavil: »Upam, da bova harmonirala!« »To pa to! Brez skrbi!« sem mu odgovoril in zadremal. Ko je napočil dan, smo vstali ter se odpravili. Še enkrat sva zavriškala skozi okno in stopila iz Aljažvega Doma.

Krasna jutranja zarja je poljubljala vrhove, ki so se rdečili in kipeli v mogočno nebesno morje. Solnce je že obsevalo mogočno glavo očaka Triglava, ki je bil zavrt v bel sneženi prt, proti nam je strmela severna stena s srepimi očmi. Vesela sva bila tako lepega vremena. Hitela sva, poslovivši se od vseh, proti vstopu v steno. Vstopila sva točno ob šestih. Vstop sva napravila s čevlji ter šla na desno po polici do nekega žleba, ki je peljal na greben prvega turnca. Na prikladnem mestu, namreč na koncu police, sva čevlje sezula, obul sem copate. Kako sem se začudil, ko sem opazil, da namerava Vladimir plezati bos; toda pomiril me je, češ, da bo že šlo, da je vaju. Vrh tega sva bila brez vsake vrvi; tolažila sva se s tem, da imava dolge roke in noge in da sva približno enake postave. »Bo že šlo. Mora iti!« sva menila, saj mora prvi itak plezati na riziko, če je namreč vrv pri roki. Ravno tu pa tiči velik del najine krivde. Sicer sem bil Vladimira že v Aljaževem Domu opominjal, naj si preskrbi vrv; toda odvrnil mi je, da je tam zdaj sploh ni dobiti.

Tudi tako nama je šlo plezanje izvrstno izpod rok in bila sva ponosna, da sva prva plezalca brez vrvi čez severno steno. Na plezalno turo, ki sem jo delal s ponesrečenim dr. Jugom, Prevcom in Skokom, sva zadela v snežnem žlebu. Do tega žleba sva od vstopa rabila samo eno uro in pol. Omenjeni žleb sva morala preiti s čevlji; kajti v snegu ni mogoče s copatami, še

manj pa bosemu. Iz žleba sva plezala, Vladimir bos, jaz pa v copatah takoj proti desni. Vladimir me je celo turo izpraševal o dr. Jugu. »Oh, res žal mi je, da ga nisem spoznal, da nisem napravil z njim kake plezalne ture! Škoda, ni mi bilo usojeno.« Tu bi se bil jaz kmalu ponesrečil; naenkrat mi je zmanjkalo tal in le še z eno roko sem se držal, kar mi Vladimir pomoli svojo roko v rešitev.

Ko sva se priplazila do neke razgledne točke, sva v najino razočaranje zapazila, kako so se naenkrat priplazili od Luknje temni oblaki in zagrnili vse vrhove; le pod nama so nemo strmeli turnci, stražarji. »Hitiva!« sem rekel; »kaj pa, ko bi šla raje nazaj in od tam naprej na Kvedrovo polico?« – »Pojdiva raje naprej!« je menil Vladimir in pokoraval sem se mu. Temni oblaki so naju zagrnili, pričelo je deževati. Družba Prevce, Skok, Hudnik in gospodična Nevina Rebek se je še vedno oglašala; to je naju le še bolj oju-načilo. Orientacija je postajala vedno težavnejša, kar nemogoča. Plazila sva se po neki polici na desno, toda polica je končno izginila; prišla sva namreč do one gladke črne stene nad lijakastim žlebom, ki leži naravnost pod vrhom Triglava. Morala sva naravnost kvišku, drugam ni bilo izhoda. V začetku se nama je to zdelo nemogoče, ker sva oba imela nahrbtnik, ki pri plezanju strašno ovira. Na nekem mestu se sploh nisem mogel spraviti skozi; le Vladimirju se imam zahvaliti, da sem tam preplezal: pomolil mi je nogo, da sem na njo obesil nahrbtnik in nato razbremenjen prišel do njega.

Megle so se zopet za nekaj trenutkov raztrgale, tako da sva iskala z očmi tovariško družbo; nisva je zagledala, toda vriskala sva vkljub nevarnostim in vkljub grozečemu snegu. Približno 150 m sva plezala po gladki steni z redkimi, a trdnimi oprimki. Vladimir, ki si je predstavljal severno steno lažjo, mi je rekel: »Pa res nisem mislil, da je tako težka; mislil sem si jo vse drugačno!« Dajal mi je primere iz Kamniških planin. Vkljub vsem pretečim nevarnostim je na najtežjih mestih ohranil isto mirnodušnost, ki jo je kazal ob vstopu. Njegov obraz je bil miren, rekel bi dostojanstven. Pravil je, kako ga veseli, da se je spoznal z menoj, in kovala sva celo na najtežjih mestih ravnodušno plezalne načrte.

Severna stena Triglava; v sredini Črni graben, kamor je omahnil Vladimir Topolovec. Stane Klemenc

Megle so naju zopet zakrile. Svetoval sem Vladimiru, da plezava na levo. Tako sva, dasi je bila orientacija jako težavna, priplezala do Lassove vrvi. Vladimir je odrezal kos vrvi zame in kos zase, ki ga je zvil v klopčič in ga vtaknil meni v nahrbtnik, rekoč: »To imava v dokaz, da sva šla po nemški smeri. To vrv bova dala Darinki. Al'bo ponosna!« Pogledal je na uro, plezala sva komaj štiri ure; zatorej sva lahko mislila, da bova napravila slovenski rekord. Nad nama so se podili temni oblaki in so oblegali vrh stene, pod nama so zijali ogromni prepadi - nenasitna žrela. Vesela sva bila tega uspeha; kajti plezala sva malo časa, če se pomisli, kakšno vreme sva imela in kolikokrat sva se zaplezala.

Kako sva bila vesela, ko sva dospela do počí, ki smo jo že takrat z dr. Jugom preplezali! Tu pa se Vladimir ni upal naprej; kajti poč je ogromen niz orjaških skal, ki so prislonjene ob steno tako, da tvorijo s steno samo okna in široke razpoke; človeku se zdi, da se bo poč zdaj pa zdaj zrušila v strašni prepad. Šel sem torej jaz naprej in Vladimir za menoj. Na počí sva se zadnjikrat pozdravila z omenjeno družbo, ki je plezala v dr. Tumovi smeri. Nato je vse potihnilo. Zopet

so naju objele neprijazne megle z ledenimi rokami in snežinke so naju pričele pozdravljati. Položaj je postajal vedno resnejši. Prestopil sem poč in za menoj Vladimir. Nato je Vladimir zopet plezal prvi in jaz za njim. Vladimirjevo jasno čelo se je stemnilo in rekel je: »Imava enako usodo kakor Lass in Plaichinger«. Navadno se dogodi, da si delajo tovariši, da, celo najboljši prijatelji, v kritičnih momentih očitke ter da dražijo drug drugega z zbadljivimi imeni; med Vladimirom in menoj tega ni bilo: mirno sva vsak zase prenašala težo položaja s prijaznim obrazom, zroč smrti ponosno v obraz. Megla naju je grozovito motila; saj se v nji vidijo razdalje do posameznih odstavkov v steni mnogo večje, kakor so v resnici. Ko sva prišla do police, ki se nahaja 50 m pod Kugyjevo polico, kjer se pravzaprav stena skonča, je sneg že vse pobelil; plezanje je postalo silno otežkočeno, da, celo nemogoče. Plezala sva po nekem kaminu proti Kugyjevi polici; toda zaplezala sva se, bila sva morda le kakih 5 m pred ciljem! Vseeno - morala sva nazaj, kar pa je bilo še težavneje.

Ko sva s skrajnim naporom priplezala nazaj do polovice žleba, sva se za nekaj trenutkov

ustavila, da poiščeva izhod. Tu mi pravi Vladimir: »Oh, kako sem premišljeval o Bogu na teh nevarnih mestih, posebno, ko sva plezala onih 150 m. Človeku v tako resnih trenutkih Bog kar sam od sebe pride na misel.« Nekaj časa sem zrl molče vanj in se primerjal z njim. Oh, kolika razlika je bila med nama: on je bil tako plemenit in globoko veren in jaz? Pretreslo me je v dno duše... To je bil najin zadnji pogovor. Svetoval sem mu, da naj nekaj časa počakava; rok sploh nisva več čutila in kako je moralo šele ubogega Vladimirja zebsti v noge, Rekel sem mu, naj si obuje nogavice, on se za to ni nič zmenil. Povpraševal me je samo, kje bo po mojem mnenju najlažji izhod. Svetoval sem mu pač to, kar se mi je zdelo najbolje – kajti položaj je bil že jako resen – da namreč prečkava zasnežene plošče, drugega izhoda sploh ni bilo. Med prečkanjem mi je rekel: »Kdor pade tukaj doli, tega sploh ne bodo več dobili!« Revež je že morda slutil svojo usodo. Srečno sva prepredčkala omenjene plošče in Vladimir je hitel naprej skozi majhen žlebič. Med prečkanjem sva se še bolj zmočila, kakor sva bila, ker je med posameznimi ploščami tekla voda in tvorila majhne slapove, a ta mesta so bila neizogibna, steklo je nama za rokave in za vrat precej vode. Vladimir je plezal naprej, nahajal se je kakih 5 m nad menoj, ko potegne uro iz žepa in pravi: »Tocno 3/4 12 h je«, in jo vtakne nazaj. Pravi mi še: »Hiti, zelo eksponirano mesto!« Stal sem ravno v razmočenem in zasneženem žlebu pod njim; bil sem prislonjen ob žleb, le z desno nogo sem stal na trdnem oprimku, ko zaslišim drsanje in ves preplašen vidim, kako se Vladimir lovi z rokami in drči proti meni. Obupno sem zakričal, toda v tem trenutku se Vladimir že odbije na zasneženem skalnem postavku nad mojo glavo, z očmi se še vjameva, zastonj stegnem roko prijatelju v rešitev. V tem je bil nesrečni Vladimir že padel na omenjeno polico, se prevalil ter strmoglavil v prepad – v črni megleni kaos. »Vladimir ! Vladimir !« sem zaklical, v nenasitnem žrelu pa so se slišali votli udarci, ki so postajali vedno tišji in končno je zavladala smrtna tišina. . . Popadel me je obup, najraje bi bil skočil za njim v prepad. Poskušal sem na vse strani, toda nisem našel izhoda. Začel sem klicati na pomoč; od nikjer nisem dobil odgovora. » Saj sem

izgubljen,« sem si mislil, »veliko krasot so mi nudile gore in treba je, da tudi jaz poplačam kakor Vladimir z življenjem.« Snežilo je še vedno okrog mene in črne megle so me zagrinjale v svoj mrtvaški plašč. »Ne, poizkusil bom skrajno«, sem se opogumil ter po silnih naporih prečkal zasneženo ploščo in skočil na zasneženi postavek. Skok se mi je neverjetno posrečil. Splazil sem se na omenjeno polico, čez katero se je tudi prevalil Vladimir. Zrl sem za izgubljenim prijateljem, ki spi globoko doli v prepadu večno spanje v naročju skalovja, ki ga je tako ljubil.

Sam! Kje je zame izhod? Kar omotičen sem se ločil od police, poslednjikrat sem se ozrl v črni prepad in splezal po levem kaminu, nato po ozkem žlebu ter prišel na isto mesto, kjer sem bil preje. Premagal sem omenjeno eksponirano mesto in po hudih naporih priplezal na Kugyjevo polico. Sedaj sem se šele pričel tresti in plakati za izgubljenim Vladimirom. – Obul sem si hitro čevlje in tekkel čez spodnji del ledenika na Kredarico naznanit nesrečo. – Tudi če bi imela vrv, bi bila rešitev nemogoča; kajti naju nobeden ni stal na varnem mestu in, navezana na njo, bi bila oba strmoglavila v brezno. Niti bi ga jaz mogel zadržati, če bi se držala skupaj; na dotičem mestu ni bilo sploh nobenega oprimka, a če sam sebe ne moreš udržati, kako boš svojega tovariša? Kak je tam položaj, so spoznali tisti, ki so pozneje – zaman – prišli iskat truplo ponesrečenca.

S Kredarice sem krenil proti Aleksandrovedmu Domu, toda Skalaši so bili že odšli proti Velemu Polju. Zato sem šel odtod naravnost proti Reži; v Staničevi koči sem se sešel s Preporodaši, ki so medtem že izvedeli žalostno novico.

Naposled so prišli Prevec, Skok, Hudnik in gospodična Rebek iz stene. Krenil sem z njimi po Tomiškovi poti nazaj v Aljažev Dom.

Z Vladimirom sem izgubil najboljšega tovariša plezalca. Nemila usoda, ki se ji človek ne more upirati. Odšel je v večno domovje. Kdaj pridem jaz za njim?

Zla slutnja se je žal kmalu udejanila. 7. novembra 1926 se je Alojz de Reggi smrtno ponesrečil pri plezanju na šmarnogorskem Turncu. (Op. ur.) ○

Bilo je nekoč – na Vršiču

Ko je bil avtobus še del obiska gora

✉ Dušan Škodič   ✉ Robert Logar

Prolog

Sedeli smo pred enim od vršiških domov in gasili žejo, ko je mimo pripeljal avtobus Bovec - Kranjska Gora. V njem so se peljali: en šofer, dva potnika, in trije Marsovčki. No dobro, malo pretiravam, toda potniki so danes na nekaterih linijah redki kot Marsovci.

Bilo je neke nedelje, v tistih drugih časih, ko smo se peljali v prenapolnjenem avtobusu proti Ljubljani in naš Kekec je tistega dne pobruhal človeka v uniformi, ki je bil ravno namenjen v službo. Ja, kje pa je tu estetika, gorske lepote in rož'ce, ki naj bi se vsakič vsule izmed listov revije, kakršna je Planinski vestnik? Toda, povem vam, to kar se je dogajalo na avtobusu, je bila še malenkost!

Socialistične sardine in miza, ki se šibi pod dobrotami

»A sploh še moreš verjet', kako smo se včasih gnetli na avtobusih?« sem bolj razmišljal, kot vprašal Guro.

»Mene vprašaš,« je takoj poskočil, »ki sem poznal po imenu vsaj tri četrt sprevodnikov na vseh gorenjskih linijah? In, ki sem bil zraven tudi takrat, ko je eden od njih zabrisal iz avtobusa direktorja beograjske carinarnice z njegovo tajnico in kovčki vred, saj sem vam že pravil o tistem dogodku. Pa bi se še kaj našlo, da vesta!«

Jože, tretji in edini brez planinskega vzdevka za našo mizo, pa je kot ponavadi molčal.

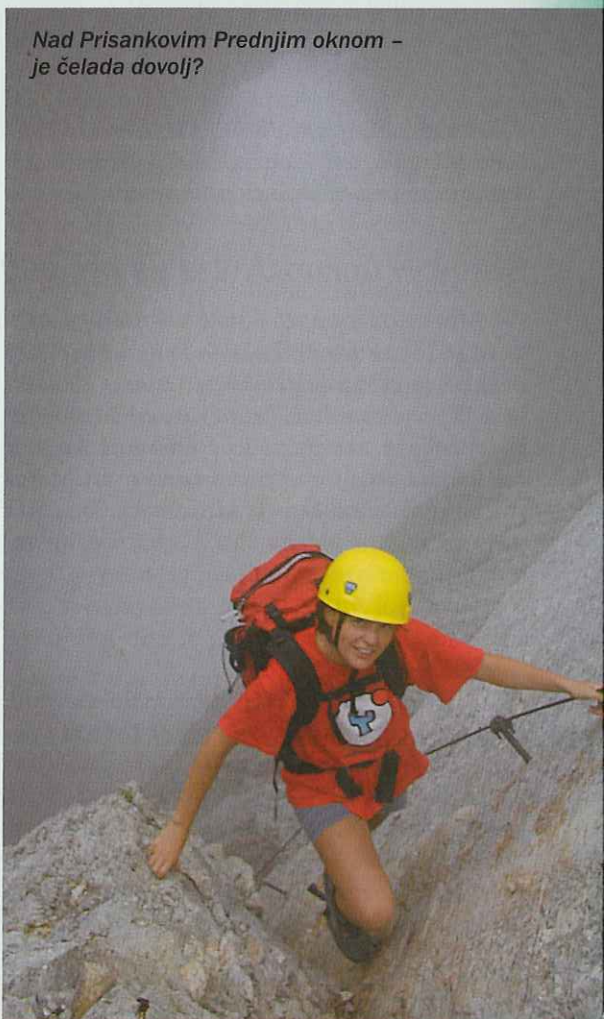
»A tisto s Kekcem?« sem mu šel malo nasproti.

»Lahko tudi tisto, če že hočeš. Takrat smo se res srečali na istem avtobusu, ampak nikoli ti nisem povedal, od kje sva takrat pravzaprav prišla.«

»Pa saj vem, iz Prisanka, pa po Jeseniški sta lezla skozi okno.«

»Naj ti bo, iz Prisojnika sva prišla. Toda to je bil že najin drugi dan, ker sva pred tem opravila že z vsemi Mojstrovkami in nekako nama je bilo premalo, pa sva šla ravno v tole bajto prespat. Si predstavljata? Hrane za en dan, denarja v žepih pa malo več kot za avtobus. Ura je bila še precej zgodnja, kaj pa so vendar tri Mojstrovke za dva mlada »kerlca«, usedla sva se za mizo tamle v kotu, ki je bila še prosta in se namenila preživeti popoldne. Toda če se je tistega dne kje

*Nad Prisankovim Prednjim oknom –
 je čelada dovolj?*

v hribih kaj dogajalo, potem se je tu. Kajti tu je bila veselica, da se je vse treslo. Mize so se šibile pod dobrotami, harmonika je odmevala in množica v gozdarjih je plesala, pila in vpila, midva pa sva tamle v kotu jedla neke socialistične sardine v tistem čudnem olju - pa saj se jih menda še spomnite, stavim, da miza še vedno vsaj malo smrdi po njih. Pa kaj veselica, tisto je bila čisto prava planinska ohcet. Dva hribovska zaljubljenca sta si zaželela rajanja s svati na Vršiču, kaj naj rečem, prav pohvalno, za razliko od hupajoče kolone avtomobilov iz katerih plapolajo trakci in ki se celo soboto predstavljajo med gostilnami, matičarjem, župnikom in fotografom. Zato pa; upam, da jima je Bog naklonil navezo malih planinčkov, ker lèt se je od takrat že tudi precej nabralo!«

»Ampak, saj smo se mi trije tudi tako ženili, mislim kolona, pa trakci,« sem pripomnil, Jože pa je kot ponavadi le molče pokimal.

»Ja, dragi moj Pingo. Ampak zato pa mi še vedno hodimo po hribih, za tistega ženina pa ne moremo vedeti, če mu ni najdražja samo izpolnjevala zadnje želje, da se je z malo lažjim srcem zadrnil, ha? Ampak raje poslušajta naprej, ker se ima še kar nekaj za zgoditi.«

Svatje »v dolino«, miza se ponudi

»Midva sva pomazala tiste nagravžne sardine in se še nekaj mènila, ko se je tista ohcet kar nenadoma nekam izgubila. Verjetno so šli malo na zrak, sva si mislila. Pa sva kar sedela tam, tako osamljena, zraven tistih polnih miz, ko se ti čez kakšne pol ure notri prikažeta dva tipa. Čisto pred vhodom sta parkirala svoj kombi in prav dobro se je videlo, da sta iz nacionalne televizije, ker mu je tako pisalo na strani.«

»Ja, pa saj druge, razen nacionalne, takrat sploh še ni bilo!« sem rekel, in tudi Jože mi je prikimal.

»Če se tega spomniš,« je dejal malo užaljeno, »boš pa vedel tudi to, da so bili iz te firme poznani po tem, da so ga radi »biksali«, kamor koli so že prišli. Če je televizija prišla na vas, je bil to velik dogodek. In povem vama, ta firma je bila bagatela, prav tako kot prejšnja država. Vsi so dobro živeli, delal ni nihče, njihove pufe bodo pa še naši otroci plačevali! Zato pa še danes

vsem električnim odjemalcem zaračunavajo naročnino. Ja, kje pa sta še kaj takega videla? Če bo šlo tako naprej, nam bodo še od mestnega vodovoda začel zaračunavati ribiške dovolilnice, ker teoretično obstaja možnost, da bomo doma v banji odprli ribogojnico!«

Tokrat sva oba s Jožo ostala brez komentarja, Gura pa je nadaljeval:

»Modela sta lepo sedla tja na konec tistih obloženih miz in si mirno postregla s potico, ki sta jo pridno zalivala z refoškom. Enološko gledano, je bila to bogokletna kombinacija, a nama so tiste sardine v želodcih še vedno migale, zato sva le nevoščljivo pogledovala k njima. Tista dva se do takrat nista kaj prida brigala za naju, nazadnje pa se je eden le obrnil k nama, češ, fanta, videti je da sta s hribov prišla, ali sta mogoče kaj žejna in lačna? Kaj ne bi bila, a ne, sva rekla in seveda nato onadva: kje sta hodila, pa tako naprej, malo sta kimala, kot da poznata vse te hribe, čeprav se jima je poznalo, da bi se peljala mimo bajte, če bi bila že takrat tam zapor-nica, kakor je sedaj. Pa naju je možakar prav prijazno povabil na gostijo, midva sva se sicer malo branila, ampak roko na srce, ne preveč, en liter tistega refoška sva vzela k sebi in vsak en kos potice - pa kaj bi lagal, prav teknilo nama je. In ko je šel Karakter še po drugi liter, ga je že tako, zaradi lepšega, zanimalo, kako in kaj je s svati, pa mu je starejši od onih dveh rekel, da so šli v dolino in da so rekli, da si lahko postrežemo kolikor hočemo.«

»Halooo?«

»Res malo čudno je zvenela tista razlaga, pa vendar; nahrbtnikov niso pustili po klopeh in tudi harmoniko so odnesli s seboj. Dobro, dežela je svobodna in če jim paše v dolino, srečno pot, je še rekel Karakter, ko je iz nahrbtnika potegnili svojo prazno plastenko in jo napolnil z refoškom. Za jutri, a ne! Dolga pot bo in žejna bova, pa še malo potice za zajtrk tudi ne bo odveč, sva si mislila, tista dva od televizije pa tudi nista nič zaostajala. Kje pa, Karakterju sem še rekel 'glej in se uči' ko je starejši za višek predrznosti poslal mlajšega kar tja za šank po kakšno polivinil vrečko, da si bosta lažje odnesla »popotnico« tja v kombi. Gospa za šankom nas je po pravici povedano že kakšno uro prav grdo gledala, kako smo pustošili kot nekoč Turki po Me-

Prisank nad Krnico Robert Logar

tliki, bog nam odpusti. Malo me je skrbelo zaradi nje in tudi zaradi našega početja, se le pozna da sem nekoč hodil k verouku, pa me je malo vest pekla, da tako početje verjetno ne more biti ravno bogu po volji, na požrešnost sem se namreč spomnil. Pa sem se potem spomnil še na našega župnika, ki je bil tako simpatično okrogel in pomislil, da je imel takrat pri pridigi v mislih kake druge sorte požrešnosti. Pa tako prijazen je bil sicer, vse kaj drugega, kot tista gospa za šankom. Tisti starejši je na moje pomisleke le vehementno odmahnil z roko, češ, kaj se vendar sekirata; baba nam je vendar nevoščljiva, ker so šli svatje v dolino, pa je že na tihem računala, koliko ji bo navrgla pijača, ki jo bo lahko še enkrat zaračunala žejnim planincem. Ej, to pa ne bo šlo, smo se spodbujali in tudi meni se je utrnilo, da je župnik med pridigo govoril bolj o taki vrsti požrešnosti in sploh, če vidiš, da ljudje grešijo, jim vendar pomagaj, da ne bodo!«

»Jaz sem se pri tem spomnil, da so nekoč alpinisti po njej še celo neko smer poimenovali, verjetno, da smer ni mogla biti kaj posebnega,

ko pa je bila vendar tako neprijazna, da tistemu mlajšemu še vrečke ni hotela dati. Oni pa njej smer, me prav zanima kako se jim je oddolžila? Prav gotovo z na tak način prišmudlanimi litri kakšnega refoška. Kaj si pa vendar dovolite, je rekla razburjeno, tisti starejši pa, da so šli svatje v dolino in da so nam rekli, da lahko jemo in pijemo kolikor nas je volja, in nato je ona rekla, da je že vse lepo in prav, ampak, da nam mora, res nam mora povedati, da je že marsikaj videla, ampak takih požrešnežev, pa še ne!

In veste kaj ji je na to odgovoril tisti tip? Rekel ji je: »Ja, ja, teta, na vse se boš morala navadit. Socializem je kurba!«

Svatje se vrnejo

»Midva sva se skoraj zadavila s polnimi usti, ona pa je tako prhnila od jeze, da so se prti na mizah kar malo privzdignili. In nato je ni bilo več na spregled. Smo se pa mi malce umirili, počasi in v stilu – počuti se kot doma. Karakter je tudi že po malem kinkal za mizo, pa sem mu predlagal, da greva malo za bajto na zrak, saj ve-

sta, pogledat kje gre Jeseniška, ker on še ni poznal zadeve. Čez deset minut sva prikopitljala nazaj, in - pazite sedaj - iz za drugega vogala so šli svatje »naša četica koraka« nazaj v bajto in pred vrati je bil plac, če me razumeta? Tistega prekletega kombija ni bilo več, se pravi, da če ti pa nista bila zvrnjena kje pod cesto, sta se pri Eriki ukvarjala s popotnico. Tukaj pa so bili svatje in njihova ohcet, notri pa razpenjena baba za šankom in midva naivneža tam pred vrati, v žepih pa oba skupaj za en burek. Karakter, še ves nacvičkan, pa kar za njimi noter, tuleč: Juhuhu, živio ohcet in naga rit! Komaj sem ga uspel potegniti nazaj, preden bi šel še nevesto prosit za ples!«

»Pa to ni res, kako sta se sploh izvlekla?« me je zanimalo, Jože pa je še kar molčal.

»Nič posebnega, izmuznila sva se v sobo, nahrbtnike sva na srečo že spotoma odnesla gor in zjutraj sva jo prva zbrisala ven in naravnost v Jeseniško. Nikogar še ni bilo spodaj, le neko malo starejšo žensko sva presenetila pred domom, ko si je pred ogledalcem ravno s pudrom prekrivala gube, da bo lepa za na hrib. Saj, navsezadnje je bila le nedelja! Karakterja je verjetno še vedno malo držalo, ker je kar na glas pripomnil: Oh, saj res. Jutri moram v Mavrico po izravnalno maso, ker bomo belili!

Ženska je ob tej nesramnosti otrpnila z napol odprtimi usti in izbuljenimi očmi, kot žejen teliček pod vimenom. Toda še preden je uspela kaj ziniti, sem ga že potegnil za seboj, samo da se čimprej odmakneva stran z mesta zločina. Zajtrkovala sva šele pri prvih klinih in tudi glava naju je bolela. Potica pa je kljub vsemu teknila, Karakter je pokazal presenetljivo iznajdljivost, saj je ob pomanjkanju vrečk, ki jih oskrbnica ni hotela dati, nekaj kosov zabasal kar v rezervne nogavice. No, še najbolj presenetljivo je bilo to, da mu je to uspelo izvesti s čistim parom. Kar se tiče nadaljevanja poti, lahko rečem, da je minila brez posebnosti, jaz pa sem se še vsaj dve leti izogibal domu na Vršiču.«

»Če se ne motim,« sem nadaljeval jaz, »smo se tisto popoldne srečali in šli skupaj peš v dolino, ker vidva nikakor nista hotela čakati avtobusa na prelazu. Meni se je pa čudno zdelo, saj sem vedel, da štirje mulci niti do večera ne moremo dobiti avtoštopa do Kranjske Gore.

Zdaj se mi ne zdi več čudno.« Tudi Jože je prikipal.

Nazadnje smo se torej peš spravili v dolino, bilo je vroče, pa še veseli smo bili srečanja, zato smo se ustavljali v vsaki koči vse do Kranjske Gore in pridno pili pivo. Socializem je imel to dobro lastnost, da je bila pijača nesramno poceni in mulci smo jo s pridom izkoristili.

Kateri avtobus bo bolj »prazen«?

V Kranjski Goři je na postajališču čakala truma prepotenih planincev z velikimi nahrbtniki, avtobus ki je pripeljal, pa je bil že v času prihoda skoraj poln. Nič kaj dobro nam ni kazalo s prevozom, zato smo sedli v bližnji lokal (prav zdaj mi je padlo na pamet, da ime pravzaprav izvira iz lokanja) in si pustili postreči s pivom, dokler se situacija ne umiri. Pa se seveda ni prav nič umirjala, z večerom je iz hribov prihajalo vedno več planincev in videti je bilo, da bomo kvečjemu dočakali zadnji avtobus, na katerega pa se niti teoretično več ne bomo uspeli vkrcati. Zato smo pri naslednjem, ki je pripeljal, navalili vsak pri enih vratih, kjer se je pač dalo in nato v notranjosti stali vsak na eni nogi, pa še za tisto je bilo vprašanje, čigava je bila. Jaz sem imel krompir, saj je že na naslednji postaji izstopila neka domačinka in sem sedel na sedež pri vratih, ki ga je izpraznila. Kekca, ki je nosil svoj zašiljeni klobuček, sem opazil nekje na sprednjem koncu, pa tudi ostali so se vsi razkropili po avtobusu, ob tistem stalnem sprevodnikovem: pomikajte se naprej! Glede na to, da smo vstopili skozi oboja vrata, smo se zaradi tega le malo bolj pomešali. Na moji desni je smrčal nek »star alpinist«, vsaj tako se mi je kasneje, ko so ga luknje proti Jesenicam prebudile, predstavil. Glede na to, da je vstopil že v Ratečah, se pravi, da jo je po vsej verjetnosti primahal iz Tamarja, se mi je zdela njegova zgodnica precej za lase privlečena. Trdil mi je namreč, da je šel po Slovenski smeri na Triglav, meni pa nikakor ni bilo jasno, kako to, da je prišel na avtobus skoraj že pri Trbižu! »Eh, miško,« mi je dejal, »ko boš ti enkrat toliko dal skozi, kot smo mi (jaz sem pri tem nehote pogledal naokoli, če jih je več), boš ugotovil, da obstajajo razne variante, za katere se ti sedaj še sanja ne!«

Pa se mi res še sedaj ne sanja o teh varian-
 tah, morda pa se je njemu malo sanjalo. Kljub
 temu, da smo celo popoldne lokali v lokalu,
 sem zaznal, da od njega vèje sapica, ki je dišala
 po dvakrat prevretem sadju. Kar sama mi je pri-
 šla na misel ena tistih, ki smo jih včasih zapeli v
 koči, če je deževalo:

Stari alpinisti, šnops iz njih smrdi,
 so goste gostilne, vse v njih objem hiti ...

In tako smo se prav počasi cijazili, postanki
 na postajah so bili dolgi kot le kaj, ker so se eni
 rinili noter in drugi ven, zrak v avtobusu pa je
 počasi že spominjal na okisano mineštro.

»Slabost« izbruhne, kjer je najmanj treba

In malo pred Jesenicami se je začelo. Tam
 na sredini je nastal vrvež, malo sem stegnil vrat
 in ugledal sem našega Kekca, glavo je imel čisto
 na vrhu, ker je velik in zato prav nič kriv, da je
 zaradi tega goltal najslabši zrak tam pod stropom.
 Slabo mu je postalo, take stvari so se pač
 včasih dogajale na neklimatiziranih in prena-
 polnjenih avtobusih, poba je bil komaj polnole-
 ten in se ni znašel, da bi v sili izkoristil svoj za-
 šiljeni klobuček. In ko mu je ušel prvi požirek,
 ki je tekel v obratni smeri, je nastopil trenutek
 groze. Okoli osemdeset prestrašenih duš se je
 gnetlo v zaprtem avtobusu in vsak je na hitro
 preračunal stopnjo lastne ogroženosti, kajti si-
 tuacija je bila tako rekoč brezizhodna. Avtobus

je neusmiljeno drvel po luknjasti cesti, Kekec pa
 je bil v obraz napihnjjen kot pobočje vulkana Sv.
 Helene, slabo sekundo preden ga je razneslo.
 Potniki pred in za njim so se v trenutku prema-
 knili po dva metra vsaksebi, čeprav prej ni bilo
 več prostora niti za šibico. In jaz, čeprav njegov
 prijatelj, sem bil v tistem trenutku neizmerno
 vesel, da sem se na avtobus zbasal pri zadnjih
 vratih. Na sedežu pred njim je sedel človek v
 uniformi, po vsej verjetnosti vratar ali pač var-
 nostnik, ki se je peljal na nočni ših t v železarno.
 V nekaj sekundah je revež smrdel po pivu bolj
 kot Kekec, pa saj vem, da tole pripovedovanje ni
 okusno, ampak tega nikakor ni mogoče povedati
 na lep način. Nastala je prava štala; vpitje,
 smeh, kletvice, prošnje šoferju naj ustavi in po-
 dobno, toda Kekec je med tem že opravil s ti-
 stim, kar se je pač namenil opraviti. Ta, ki je šel
 v službo, je bil v položaju, ki ga ne privoščim no-
 benemu sovražniku, malenkosti tistega žegna
 pa je bila deležna še ženska, ki je sedela zraven.
 In ta je bila poslej najbolj glasna. Kekcu je bilo
 sila nerodno, kaj hujšega pa mu sicer ni grozilo.
 Ubogi vratar je bil precej manjši od njega, služ-
 beno pištolo pa je kot ponavadi pustil v garde-
 robni omarici. Toda tudi ostali potniki so se ga
 vsaj navidez nekako bali. V katero koli smer je
 namreč pogledal, so takoj vsi stopili korak na-
 zaj. Če se ga tista ženska ne bi tako hudo verbal-
 no lotila, bi se mu mogoče še fino zdelo, tako pa
 jih je le s sklonjeno glavo poslušal o pijani mu-
 lariji, ki bi jo bilo potrebno – kaj vem kaj. Še sa-

V rožcah ... Dušan Škodič

ma ni vedela, saj je bila tako vznemirjena, ker jo je za razliko od vratarja nenavadno poceni odnesla, čeprav je sedela čisto zraven. In pazite – nato me je pogledal tisti »stari alpinist«, ki je prej pravil, da je iz Triglava sestopil v Tamar in me vprašal:

»Poslušaj miško, a je tist'le tvoj pr'jatu?« Pa sem mu pokimal, in ker je imel od prej vtis, da sem resno prisluhnil njegovim plezalnim podvigom po nekih raznih variantah, se je nepričakovano vmešal kot Kekčev advokat.

Stari alpinist vzame stvari v roke

»Pustite vendar fanta pri miru,« je na glas govoril, »slab zrak je v avtobusu in on težko prenaša vožnjo.«

Pa se ženska nikakor ni dala, da ji ne bo nihče govoril takšnih neumnosti, je rekla, ker da je poba pijan, ona to že ve, pa potem spet on: kako namreč fantu veliko krivico delajo, ker se je tudi njemu samemu nekoč že zgodilo, da je nekaj tednov po operaciji želodca šel s svojim otrokom na tržnico, kjer si je privoščil burek, pa saj veste,

tista margarina in higiena pri tistih, ki se ukvarjajo z bureki, saj vsi veste, a ne, pa so se nato ljudje tam na tržnici zgražali, ker se mu je želodec obrnil, češ – poglejte ga, da ga ni sram, pa še z otrokom je! »Pa me še zdaj boli, ker so mi takrat pred otrokom krivico delali, tako kot jo zdaj vi fantu delate, ker težko prenaša vožnjo,« je govoril. Ne boste verjeli, branil ga je kot pred poroto, pa kar malo solzne oči je imel, še celo Kekec ga je z zanimanjem poslušal in se spraševal, kdo je sedaj ta njegov angel varuh. Ampak ženščina se še vedno ni dala; da je mulc pijan, je trdila in še človeka da je čisto pobruhal, ki gre ravno v službo.

»Kaj?« je poskočil tedaj zagovornik, »a da ga je? Ja pa še prav da ga je, saj, kateri normalen človek pa še gre v nedeljo na ših? Ti goska, pa kar tiho bodi!«

In v tistem trenutku se je vsa prisotna porota na avtobusu zasmejala. Ženska je na Jesenicah izstopila, prav tako tudi vratar in še njemu je šlo na smeh, še sam ne bi verjel, če ga ne bi na lastne oči videl, Kekcu pa so potniki velikodušno odstopili oba oporečna sedeža, da se je zleknil in zaspal. In ko smo v Ljubljani izstopili, je bil kot nov. Potem smo pobrali nahrbtnike in šli k Figovcu ...

Oglasil se je Gura: »Ja, fantje moji, tempa passati. Kekec je kasneje pridno študiral in je danes uspešen inženir, piva pa skoraj ne poskusi. Tistega vikenda, pa smo imeli vsi malo sreče, ker smo se izvlekli brez žrtev, kot bi se reklo. Midva pred razpenjeno oskrbnico, tridesetimi žejnimi svati in žensko s pudrom, Kekec pa pred, na srečo, neoboroženim vratarjem in zgroženimi potniki.«

»Veste kaj,« se je končno oglasil še Jože, »mene sicer ni bilo zraven, pa ne vem, koliko ste še čez naložili. Ampak vsekakor se zadeva ne bo več ponovila. Oskrbnica je že upokojena, prav tako tudi tisti nesrečni vratar, tisto z ohcetjo pa je po toliko letih tudi že pravno formalno zastaralo. Če sta ženin in nevesta še dandanes skupaj, si imata vsaj kaj za pripovedovati, če pa nista, pa niti ni več pomembno. In avtobusi – danes vozijo le še Marsovice, a ne?«

»Mi pa se sedaj že spravimo domov,« je pogovor prav na hitro končal Gura. »Jaz moram zvečer še po hčerko, ki je šla na neko zabavo. Saj veste, današnja mularija!«

zvest goram ...

www.vrh-sp.si

OBLAČILA ZA V GORE
TEL.: 04 57 42 777

V domovanju beloglavega jastreba

Tramontanske poti okoli vasice Beli na Cresu

✍ in 📷 Silvij Morojna

»Poleti mora biti tukaj peklensko vroče!« je rekel Peter, ko smo hodili po kamniti poti nazaj proti vasi, ki nam je v zadnjih nekaj dneh prav prirasla k srcu. »Ja, spodaj na obali, brez senčnika, že mogoče!« sem ga zavrnil. »V gozdu, v gosti senci stoletnih maronov, hrastov in borov, pa je tudi v največji pripekli prav prijetno hladno!« Sicer pa nas v svežini zgodnje pomladi vročina še ni mogla presenetiti. Razgled z zadnjega dela poti na planem, brez krošenj nad glavo, je bil veliko bolj odprt. Pogled na sosednji otok Krk, na greben Velebita v daljavi za njim, predvsem pa na hiše vasice »Caput Insulae«, kot so v rimskih časih imenovali vas Beli, je bil čudovit. Opečnata slemena nad izpostavljenim grebenom visoko nad morjem so kipela kvišku kot kljun ladje nad besnečimi valovi. Hkrati pa so se kraške strehe kot jata ptic v vetru hrumeče burje stiskale druga k drugi. Ljudje so se tam naselili in hodili po skrivnostnih poteh že pred tisočletji.

Prvo srečanje s kamnitimi stezami

Že pred leti sem se na povabilo prijateljev zapeljal vse do trajekta, ki vozi na otok Cres – iz kraja Nerezine do vasice Porozine. Čeprav se tam nisem vozil prvič, sem šele takrat začel gledati na Cres tudi z očmi planinca. Ko se je cesta od morske višine dvignila skoraj do vrha grebena in sedla Križiči, sem se, ne da bi se mi mudilo k bolj oddaljenim morskim ciljem, šele prvič zavedel širnega razgleda, morskih in gorskih daljav ter svežine vetra, ki z ene ali druge strani grebena nenehno piha čez vrhove Tramontane. Od pristanišča Porozine, v katerem smo se izkrcali s trajekta, se asfaltna cesta strmo dviga proti mestu Cres. Nizek hrastov in borov gozd z višino počasi izgine, zato pa je razgled vedno lepši. Na najvišji točki, s sedla ob ozkem grebenu, se nam odpre tudi pogled na levo, proti sosednjemu otoku Krku. Prav tam pa se odcepi cesta, ki nas pripelje v Beli. Ozka, slabo asfaltirana cesta se na začetku vije nad prepadi, pozneje pa šte-

Bilo je na višini približno 2500 m blizu Monte Cogliansa v Karniji, ko je nenadoma prijedral kakih 50 metrov od naju. Potem pa se je odpeljal naprej proti vzhodu. Kot smo zvedeli kasneje od biologov, je bil najverjetneje to eden od prebivalcev Cresa, saj se hodijo hraniti v Alpe. 📷 Andrej Stritar

vilni ovinki od križišča na grebenu naposled le pripeljejo prav pred vasico Beli ali pa zelo strmo navzdol do morske obale. »Hvali morje, ali drži se kopna!«, je priljubljen izrek mojega znanca iz Istre. Podobno bi verjetno rekel, ko smo se po ovinkasti in ponekod prepadni cesti peljali vse do kamnitih hiš vasi Beli in mogočne stavbe stare osnovne šole. V njeni bližini smo že zagledali tudi prve kažipote planinskih poti in tablo, na kateri piše, da v stavbi deluje ekološki center.

Ekocenter »Caput insulae«

V Ekocentru Caput Insulae Beli posvečajo posebno pozornost izobraževanju vseh kategorij in starostnih skupin, še posebno mladih. Organizirajo poletno šolo varstva narave in dajejo podporo znanstvenoraziskovalnim skupinam. Prav tako so v centru redne razstave s temo zaščite in varstva narave in okolja. Vsako leto se v delovanje centra ECCIB vključujejo prostovoljci z vsega sveta. Predlansko poletje se jim je na pobudo profesorice Hede Senica, univ. dipl. biologinje - ekologinje in profesorice biologije na Škofijski gimnaziji Antona Martina Slomška v Mariboru, pridružila tudi skupina iz Slovenije. Mladi dijaki, ekoraziskovalci, so dober teden dni spoznavali in razvijali različne tehnike raziskovanja s področja morske biologije in oceanografije, opazovali ter preučevali gnezdišča beloglavih jastreb, sodelovali pri delu prostovoljcev v okolici vasi Beli in ob pohodih na ekostezah poslušali razna strokovna predavanja. Sodelovali so tudi v projektu čiščenja plaž, vodnjakov in močvirij, urejali stare poti, »gromače« (kamnite zidove) in podobno. Temeljni projekt, ki ga izvajajo v centru, pa je dolgoročni program integralne zaščite beloglavih jastreb. Redno opazujejo kolonijo teh ptic, jih ob rojstvu označujejo in obročkajo, da bi se ugotovila stopnja stabilnosti njihove populacije, saj so zelo ogrožena vrsta. Pogosto jim nastavljajo hrano - mrhovino - in pomagajo vsem obolelim, zastrupljenim in omaganim pticam, pa tudi mladim jastrebom, ki zaradi svoje nerodnosti ali pa zato, ker jih preplaši človek blizu gnezda, ob prvih poskusih letenja strmoglavijo v morje. Jastrebi seveda niso galebi, ne znajo plavati in tako dočakajo žalosten konec. Domačini, ribiči in neka-

teri dopustniki so o delu v centru ECCIB obveščeni. Z mobilnimi telefoni sami pokličejo na pomoč uslužbenca, ti pa izvlečejo iz vode vreščečega jastreba, ki se otepa in kljuva, ga rešijo zanesljive utopitve in ga odpeljejo v Ekocenter. Tam imajo okrevnico za rešene ali poškodovane jastrebe - večjo kovinsko kletko, v kateri jih zdravijo in hranijo, dokler se niso sposobni vrniti v naravno okolje.

Boj za ohranitev beloglavega jastreba

Visoka skalna stena, ki se dviga navpično nad morjem in jo na jugu vidimo z roba vasi Beli, je zaradi svoje polkrožne oblike dobila ime Kruna. Do nje zvoki civilizacije ne sežejo, zato leži na tem območju prvi posebni ornitološki rezervat v Tramontani. Drugi je označen v Podokladi, nekoliko južneje, v srednjem delu Cresa. Nad tema mestoma in včasih tudi nad vasjo Beli se spreletava in gnezdi skoraj 70 parov beloglavih jastreb ali »orlov«, kot jim pravijo tamkajšnji prebivalci. Odkar so - šele pred leti - ti mrhovinarji izginili tudi iz kanjona Paklenice blizu Zadra, lahko eno izmed največjih letelih ptic srečamo le še na Krku, otoku Prviču in tukaj, na severnem delu Cresa. Beloglavi jastreb (*Gypus Fulvus*) sodi med mrhovinarje, ptice roparice, ki skoraj nikoli ne napadejo živega plena. Poleg kondorja, kralja andskih višav, je na svetu le še malo tako velikih letajočih ptic. Belski jastrebi so nekaj posebnega, saj si pogosto zgradijo gnezda samo 10 metrov nad morsk gladino. Pomenijo 70 % celotne populacije, ki živi v tem delu Evrope, in so kot vrsta (zaradi pomanjkanja hrane, to je umrlih živali) izjemno ogroženi. V idealnih življenjskih razmerah živijo 60, sicer približno 40 let. Odrasel samec ima razpon kril skoraj 3 metre in lahko tehta 15 kilogramov. Samica enkrat na leto znese eno jajce, ki ga nato s samcem izmenično grejeta 2 meseca. Preden si je mladič sposoben sam najti hrano, mine vsaj pol leta, potem pa mora »naokrog po svoje«: na sever do skrajnih meja Alp in na potep na jug do srednje Afrike. Ko po petih letih spolno dozori, si poišče soprogo in skupaj se vrneta v rojstni kraj zgradit gnezdo za potomca.

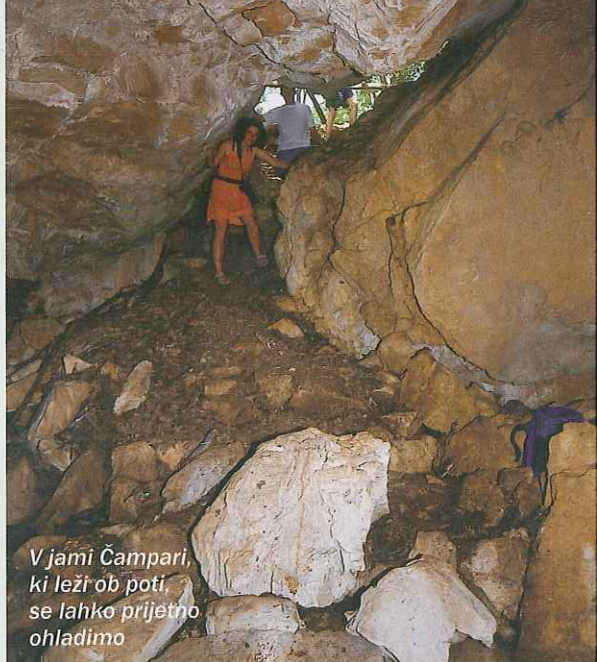

»Tramontanske« pohodniške poti

Naravne lepote v okolici mesta Beli in pestro pokrajino lahko najbolje spoznamo, če se napotimo po kateri izmed treh dobro označenih transverzalnih poti. Imenujejo jih »Poti zgodovine in umetnosti v naravi«. Označene so z okroglimi markacijami različnih barv (z zelenim, modrim ali rdečim krogom okoli bele pike) ter z vrstnimi številkami (Tramontana I, II in III). Poti so dolge od 5 do 7 kilometrov, na njih pa se na sprehodu lahko ob 20-ih postajah poučimo o bogati zgodovini Cresa, spoznamo bujno floro in favno, uživamo v razgledih ter si ogledamo zanimive kamnite skulpture kiparja Ljuba de Karina. Na njih so vklesane pesmi Andra Vida Mihičića, pokojnega profesorja na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu, ki se je rodil leta 1896, in to prav v vasi Beli. Poti vodijo ob starih rimskih vodnjakih in mimo skrite podzemne jame Čampari, v kateri so odkrili ohranjeno okostje jamskega medveda – zgovoren dokaz, da je bil Cres nekoč povezan s kopnim. Presenetljivo pa je tudi nedavno jamsko odkritje keramike halštatske kulture, ki je pustila zapuščino v Evropi pred več kot 7000 leti. Mimo številnih jas, ki so jih (pri)dobili s krčenjem gozdov za polja (Runke), se odpravimo do sladkovodnih zamočvirjenih ribnikov in starih cerkvic, prek rimskega mostu, vse do za Cres presenetljivo velikih gozdnih območij. Kljub vročemu soncu lahko skoraj ves čas hodimo v prijetno hladni senci hrastov, borov in »rimskih maronov« ter tako mimogrede spoznamo bogato zgodovino Tramontane. Še en razlog več, da se na Cresu ne boste dolgočasili.

Dostopi: z Reke po cesti proti jugu Istre in skozi Opatijo do Nerezin. Od tam s trajektom 1/2 ure do Porozin. Strma cesta nas pod vrhom Sisa (639 m) pripelje na razgledno sedlo Križič. Tam zavijemo na levo in se po ozki cesti spustimo v Beli. Druga možnost: s trajektom se pripeljemo z otoka Krka v pristanišče Merag, od tam pa gremo mimo mesta Cres na sever do omejenega Križiča.

Literatura: Nadir Mavrović: Cres in Lošinj – sprehod po otokih, otočkih in čereh (Tisak Trebotić d. o. o., Zagreb 1997). Tramuntana: Povijest i umjetnost u prirodi; vodnik po poučni

V jami Čampari, ki leži ob poti, se lahko prijetno ohladimo

stezi Tramuntana I (Eko centar, Caput Insulae); Tea Perinčić: Tramuntana – darovi prirode (priročnik o zdravilnih rastlinah in sadju z domačimi recepti; ECCIB, 2000).

Čas obiska: čas za obisk vasi Beli je vse leto. Poleti lahko uživamo v kopanju na čistih plažah v okolici (nekatero najlepše so dostopne samo s čolnom!), pomladne mesece izkoristijo potapljači, spomladi, pozimi ali jeseni pa nam ne bo nikoli vroče na potepanju po številnih starih poteh in stezah.

Zanimivosti v bližini: Ekocenter Caput Insulae Beli z razstavnimi zbirkami (tel. +385-51-840-525), Vransko jezero, vas Lubenice, Jama na sredi, mesto Osor z muzejem (Osorski glasbeni večeri), Osorščica – razgleden hrib nad Nerezinami ...

Možnost rekreacije: Izbira sprehodov, pohodov in potepanja z navadnimi ali gorskimi kolesi okoli vasi Beli je pestra in zanimiva. Na svoj račun pridejo ljudje z različnimi sposobnostmi in željami. Urejene so 3 označene transverzalne poti, na katerih boste spoznali čudovito naravo in bogato zgodovino Tramontane (dolžina poti 5-7 km, čas hoje od 40 minut do 3 ure) in številne zanimivosti – nepredvidljivo floro in favno, rimske napise v Dolu, ostanke starih cerkvic, lepo ohranjen rimski most, kostanjevo gozdove, podzemne jame itn., le slaba ura vožnje pa vas bo ločila od začetka Planinske transverzale Osorščica. ○

Piton des Neiges

Na najvišji vrh otoka Reuniona

✍ in 📷 Bojan Rotovnik

Skozi okno letala družbe Air Mauritius, ki je pristajalo na glavnem letališču francoskega otoka Reunion, sva z Blanko prvič videla pokrajino tega vulkanskega otoka. Ni je čez lepoto slovenskih gora, a to, kar sva videla, je bilo nekaj posebnega. Pred prihodom sva si na internetu ogledala kar nekaj slik otoka, a se ne morejo primerjati z živo sliko. Visoke gore s položnimi pobočji, ki jih prekinjajo globoki in strmi kanjoni, prav vse pa je poraščeno ne glede na nagib terena. Niso Francozi pred nekaj sto leti brez razloga ljubosumno skrivali novice o otoku Reunionu pred drugimi evropskimi narodi. Ker se zunaj Francije še vedno zelo malo ve o tem otoku v Indijskem oceanu, bi lahko rekli, da Francozi še vedno skrivajo ta biser pred drugimi. Direktna letalska povezava otoka z Evropo je samo iz Francije, drugi možni dostopi so še iz Južne Afrike in sosednjega Mauritiusa. Vsem obiskovalcem, ki ne govorijo francosko, v turističnih vodnikih in na internetu že vnaprej napovedujejo velike probleme pri komunikaciji, to pa mnoge gotovo odvrne od obiska. Tiste bolj avanturistične nefrancoske popotnike pa poskušajo odvrniti z napovedjo visokih cen bivanja in potovanja po otoku. Naju vse to ni odvrnilo od želje, da si otok osebno ogledava in se

povzpneva na njegov najvišji vrh, kar 3070 m visoki Piton des Neiges!

Pot do gore

Iz glavnega mesta otoka Saint-Denis sva se zjutraj s prvim ekspresnim avtobusom odpeljala do Saint-Louisa na zahodni obali. Tam sva ugotovila, da odpelje prvi avtobus proti gorsko-turističnemu središču Cilaos šele malo po 14. uri, to bi pomenilo skoraj pet ur čakanja. Po nasvetu prijazne Francozinje, ki nama je s prevajanjem pomagala pri nakupu planinskih kart v Saint-Denisu, sva se odločila, da uporabiva metodo »palec express«, ki da je zelo pogosta metoda prevoza na otoku. Na najino presenečenje sva se kmalu že peljala po gorski cesti proti Cilaosu. Vzpenjajoča se cesta, polna ovinkov, predorov in mostov, je za starejšo viso s štirimi potniki pomenila precejšen napor, a ga je odlično zmogla. Žal pa se ni razvil pogovor, saj midva ne govoriva francosko, za Francoze pa tako ali tako vsi vemo, da jim je skoraj pod častjo govoriti kakšen tuj jezik. To je pravzaprav edina črna pika za ta tropski otok, ki sva jo našla med petdnevnim bivanjem. Poleg visokih cen seveda!

Cilaos je gorsko mesto na nadmorski višini okoli 1200 m. Zaradi tropskega podnebja je bila klima med najinim obiskom skoraj takšna kot pri nas maja. Pri tem pa otok leži na južni zemeljski polobli in je bil med najinim bivanjem tam čas »najhujše« tropske zime. To pomeni, da lahko temperature padejo tudi do 7° C ponoči, dnevne temperature pa so med 20° in 27° C. Ravno prav za obisk gora, ki so kot venec razporejene okoli mesta. Najvišji vrh otoka, ki dominantno kraljuje nad mestom, je Piton des Neiges, na katerega sva se želela povzpeti.

Po naključju sva v Cilaos prišla 13. julija 2003, dan pred enim izmed najpomembnejših francoskih praznikov, dnevom Bastilje. Sva pač premalo pozornosti namenila takšnim »malen-

Planinski smerokaz

Piton des Neiges

kostim« pri načrtovanju potovanja in to bi naju skoraj stalo ponovne vožnje nazaj na obalo. Vse sobe in postelje v številnih hotelih, hostlih in penzionih so bile zasedene. Dvakrat sva prehodila mesto in nato poskusila srečo še v penzionih nad mestom. Po treh urah iskanja sva končno le našla prosto sobo pri prijaznem upokojenem paru, ki ponuja dve sobi po sistemu B&B (bed and breakfast – postelja in zajtrk). Andre je zelo rad govoril, a kaj, ko ni znal niti besedice angleško. Njegova žena Maria je znala le nekaj besed angleško. Pri njej sva dobila tudi veliko nasvetov, kako osvojiti tritisočak nad mestom.

Piton des Neiges

Na dan Bastilje naju je budilka zbudila ob štirih zjutraj. Andre se je že pretekli večer sam ponudil, da naju po zajtrku zapelje nekaj kilometrov više na izhodišče planinske poti. Okoli pete ure sva v soju čelnih svetilk razmeroma hi-

tro napredovala po strmi poti navzgor. Hoditi sva pričela na nadmorski višini 1380 m in do vrha pobočja, ki je na višini 2478 m, naju je vodila lepo uhojena pot z mnogimi stopnicami iz močnejših vej oziroma tanjših debel.

Kljub zgodnji jutranji uri in temi na poti nisva bila sama, saj je bila edina kočica v bližini vrha zasedena za naslednje tri noči. Zato se nas je več pohodnikov odločilo, da celotno pot premagamo v enem dnevu. Na Reunionu imajo dokaj nenavaden sistem uporabe storitev v planinskih kočah. V vsakem večjem kraju imajo poslovalnico, kjer lahko rezerviraš posteljo in hrano v koči. Brez rezervacije ni možno ne spati ne jesti. Če pa imaš s sabo šotor, lahko z oskrbnikovim dovoljenjem taborišče pred kočico. Drugih variant ni! Plačaš seveda vnaprej, in če ne izkoristiš rezerviranih uslug, ti denarja ne povrnejo. Razen če te od prihoda na kočico odvrne ciklon, ki na vsakih nekaj let obišče otok in napravi pravo zmedo. Ker ne znava francosko in ker nisva vedela, kakšen bo najin načrt potovanja, nisva

Planinska koča pod najvišjim vrhom Reuniona

rezervirala prenočišča. Zaradi pomanjkanja časa si tudi nisva mogla privoščiti večdnevnega čakanja na prosto posteljo.

Nekje na polovici poti do vrha pobočja sva imela prvi daljši počitek ob skromnem lesenem zavetišču, ki pohodnikom ob dežju daje streho nad glavo. Zavetišče je poleg močnejšega izvira pitne vode, ki je na Reunionu zaradi tropskega podnebja ne primanjkuje. Bilo je že svetlo, a sonca še nisva videla, saj sva bila na zahodni strani. Vse do vrha pobočja naju je spremljal nizek gozd z obilo grmičevja in kljub velikemu nagibu terena ni pot nikjer izpostavljena. Na vrhu 2478 m visokega pobočja sta naju pričakala sonce in čudovit razgled na Cilaos, na Piton des Neiges, na bližnjo kočo Caverne Dufour, 2479 m, in na vulkansko pokrajino, poraščeno z rastlinjem.

V vodniku sva prebrala, da za vzpon na Piton des Neiges priporočajo dva dni. Prvi dan do koče in nato v jutranji temi vzpon na vrh ter vrnitev v dolino oziroma hoja do drugih koč. Podnebje na otoku je večino dni takšno, da se gore nekako po 11. uri zavijejo v oblake in ti se ne umaknejo do večera. Midva sva upala, da nama bo vreme nadpovprečno naklonjeno, a je bila tradicija močnejša. Do koče sva imela lepo vre-

me, a že malo nad njo sva prišla pod oblake, ki naju niso izpustili vse do vrnitve v Cilaos.

Pot od koče na vrh je dokaj položna in označena z belimi pikami in črtami. V dnevni svetlobi se zdi takšna pot kar malo neokusna, saj oznake nimajo nobene enotne oblike in so narisane na skoraj vsaki skali ob poti. Razlog za takšno oznako poti je, da večina pohodnikov prespi v koči in se v jutranji temi odpravi proti vrhu. Hoja ponoči po enolični vulkanski in delno poraščeni pokrajini, kjer se planinska pot kaj dosti ne razlikuje od preostalega površja, je lahko nevarna. Zato so na skoraj vsak večji kamen na poti narisali belo oznako, ki je v temi dobro vidna in pohodnikom omogoča, da ne zaidejo s poti.

Zaradi oblakov, visoke nadmorske višine in vetra so nama vetrovke in dolge hlače še zelo

Reunion – info

Status: francoski departma

Velikost: 2511 km²

Lokacija: 650 km vzhodno od Madagaskarja in 200 km zahodno od Mauritiusa

Podnebje: tropsko

Št. prebivalcev: 755.000

Prebivalci: Kreolci 40 %, Francozi 36 %, Indijci 20 %, Kitajci 3 % in Arabci 1 %

Denarna enota: evro

Cene: zahodnoevropske:

- * cenejša dvoposteljna soba s kopalnico: med 30 in 50 EUR
- * spanje v koči: med 10 in 15 EUR
- * planinska karta: cca. 10 EUR
- * preprost obrok: med 10 in 15 EUR
- * rent-a-car majhnega avtomobila: okoli 40 EUR na dan + gorivo
- * bencin okoli: 1 EUR/l
- * avtobusna vozovnica za okoli 75 km vožnje: 7 EUR

Uradni jezik: francoščina

Zemljevid: turistična karta IGN La Reunion v merilu 1 : 100.000 in topografske karte IGN z označenimi planinskimi potmi in kočami v merilu 1 : 25.000 (šest listov pokriva ves otok)

Vtis: urejen otok z zelo lepo in dobro ohranjeno naravo, z odlično cestno infrastrukturo ter z visokim življenjskim standardom prebivalcev

Le Grand Benare (1896 m) iz Cilaosa

koristile. Na vrhu Piton des Neiges, ki je neporaščen in brez zavetja pred vetrovi, sva morala nase dodati še nekaj toplih oblačil. Zaradi neprijetnega vremena, ki ni ponujal razgleda, sva opravila le obvezno slikanje. Nato sva se po isti poti vrnila nazaj, saj na vrh vulkana pripelje le ena označena pot.

Ker sva bila preprihana od vetra, sva si v koči zaželela vroč čaj, saj sva vedela, da toplega obroka ne bova dobila, ker nisva rezervirala. A tudi do čaja nisva prišla, ker je oskrbnik čistil kočo in dejal, da jo odprejo šele zvečer, zato pa da ne moreva nič kupiti. Z dolgimi nosovi sva odšla na stopničasto pot nazaj proti Cilaosu, ki

je kar ni in ni hotelo biti konec. Kljub pogostejšim počitkom sva oba pričela čutiti bolečine v kolenih in nogah, saj sva v enem dnevu naredila 1700 m vzpona in kar 1850 m spusta, skupno torej 3550 višinskih metrov. Zaradi strme stopničaste poti navzdol je bil spust mnogo hujši. Ob 17. uri sva končno le prišla do parkirišča Le Bloc, kjer sva zjutraj pričela pot, a čakala naju je še ura hoje po asfaltni cesti do najinega prenočišča. Bila je to huda ura za najine noge!

Maria in Andre sta nama po vrnitvi pripravila čudovito kreolsko večerjo, ki smo jo poplaknili z vinom, pridelanim v Cilaosu. ◉

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.

Novi trg 2, 1000 Ljubljana
tel./ fax.: 01 426 32 72

e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

BRESSER

SIMMONS

Delovni čas: sreda in petek od 8-14
pon., tor., čet. od 8-13 in od 16-18

Ejti, varuh narave

✉ Darinka Kobal

»Končno smo jo dočakali. Pomlad! Jutri grem v hrib. Pošteno se bom sprehotel in prezračil. Greš z menoj?« je vprašal ded.

»Gjem!« je rekel razločno in odločno.

»Pripravi si nahrbtnik, malico in pijačo. Med potjo bova žejna, na vrhu pa lačna. Ni lepšega kot sedeti na korenini in pomalicati slasten sendvič. Nad tabo je modrina neba, okoli tebe samo zeleno. Odpočiješ si oči in telo, duša se naužije miru, srce pa ti zavriska od veselja,« se je razgovoril ded.

Naslednje jutro sta, polna pričakovanja, sedla v avto in se odpeljala.

»Samo del poti. Kmalu se bova ustavila in vzela pot pod noge.«

Res sta se kmalu ustavila.

Hodila sta lahkah nog in ves čas čebljala. Jan je vzel iz nahrbtnika bonbon, ga odvil in odvrigel papir.

»Jan, si Janko, da puščaš sled?«

Jan se je zasmel, a papirja ni pobral.

»Opozoril sem te. Če ga bo opazil Ejti, se najin izlet ne bo najbolj srečno končal.«

»Ejti? Kdo je Ejti?«

»Varuh narave.«

»Vajuh najave? Ima tudi najava svojega vajuha?«

»Seveda ga ima. Vsi imamo varuha ali angela.«

»Angeja sem vidu. Vem, kakšen je. Kaj pa vajuh?«

Risba: Tamara K. Lavrič

RADIO OGNJIŠČE

RADIO ŠTIRIH GONGOV

Planinska oddaja

Doživetja gora in narave

Vsak četrtek ob 10:15.

Vaš gostitelj je
Robert Božič.

V hribih se dela dan.

<http://radio.ognjisce.si>

»Varuh je navadno duhec. Ali senca. Najraje se prime za krilo ptice. Z njo leta naokoli in čuva naravo, da bi ostala čista in zdrava. Ne dovolji, da bi jo onesneževali ali uničevali.«

Jan je utihnil in razmišljal. Kmalu pa je pozabil na varuha in je s tekom pomalical svoj sendvič. Med jedjo je zagledal prelep cvet alpskega zvončka. Stekel je, da bi ga utrgal in nesel mami.

»Ne smeš. Do doma ti bo ovenel, v naravi pa bo dolgo razveseljeval mimoidoče. Čudim se, da ni Ejtija kje blizu.«

Toda Jan ga ni poslušal, čeprav je nad njim vreščala sraka. Odtrgal je zvonček. Ponosno ga je držal pred seboj, ko je zaslišal plonk in začutil na glavi nekaj toplega.

»Kaj je bjo to? Pogjej!« je kričal.

Ded je pogledal in se zresnil.

»Kakec!«

»Kakec?«

»Ja, kakec. Tako Ejti naroči ptici, če se kdo ne zmeni za opozorilo. Ti se nisi.«

Jan je bil užaljen. Prizadet. Resen. Bilo mu je žal, da ni poslušal deda.

Tiho sta se vračala domov. Skoraj prestrašil se je moža, ki je iz avtomobila metal odpadke. Na tla. Na jaso sredi gozda. Jan se je čutil dolžnega, da ga opozori, zato je zaklical:

»Ne smeš, ata! Če te vidi vajuh najave, ti bo posjau kakec na gjavo.«

Tedaj se ded ni mogel več premagati. Bruhnil je v smeh, možki pa se je zadril:

Ista pot

*Prehodi vsak dan isto pot,
nikoli ni povsem enaka!*

*Je v soncu svetel vsak njen kot
in senca te prijetna čaka.*

*V dežju luže tam stoje
in v suši čez in čez razpoke,
na pomlad trave zelene
in veje spletajo oboke.*

*Jeseni se prebarva vsa,
posuje z listnato odejo,
pozimi škripljejo vsa tla,
ti sneg korak ustavi z vejo.*

*Prehodi vsak dan isto pot,
nikoli ni povsem enaka.
In je, o vem, njen čar v tem,
da te iz dneva v dan
drugačna čaka.*

Janez Medvešek

»Kaj si reku? Mulc preklemanski! Ti bom že dau kakec u glavo, u tvojo glavo! Boš že vidu! Seuš ti norca delu iz mene! Preklemanski!«

Ded mu je hotel razložiti vso stvar, ga poto-lažiti, umiriti, se mu opravičiti, a je mož kar na-prej vpil in robantil:

»Kam smo pršli? Da te že en mulc komandi-ra! Jaz lahko delam, kar hočem, dauš vedu!«

Tako je kričal, da je Jan prestrašen bežal na-prej, ded za njim, glasno kričanje jeznega moža pa je še odmevalo v sicer mirnem in brstečem gozdu. Ko sta se ustavila, ga je ded objel in mo-čno stisnil.

»Ti že nisi mulc. Prav si storil, da veš,« mu je šepnil v uho in mirneje sta nadaljevala. ◉

Zgoraj

*Na Krasjem vrhu
odtrečejo v dolino
nemirne misli.*

Krasji vrh

*Kratkost življenja
našega je dolga.
Strmo pobočje.*

Šija

*Puhasti žvižgi
markirajo gorsko pot.
Izgini tujec!*

Travnik

*Veliko nebo
in najmanjši metuljček.
Pot po grebenu.*

Rombon

*Dimna zavesa
zakriva gledališče
človeških lučic.*

Pogled dol

Jože Štucin,
iz cikla 30 haiku korakov

Gospodarski pomen gorništva

✍ Borut Peršolja

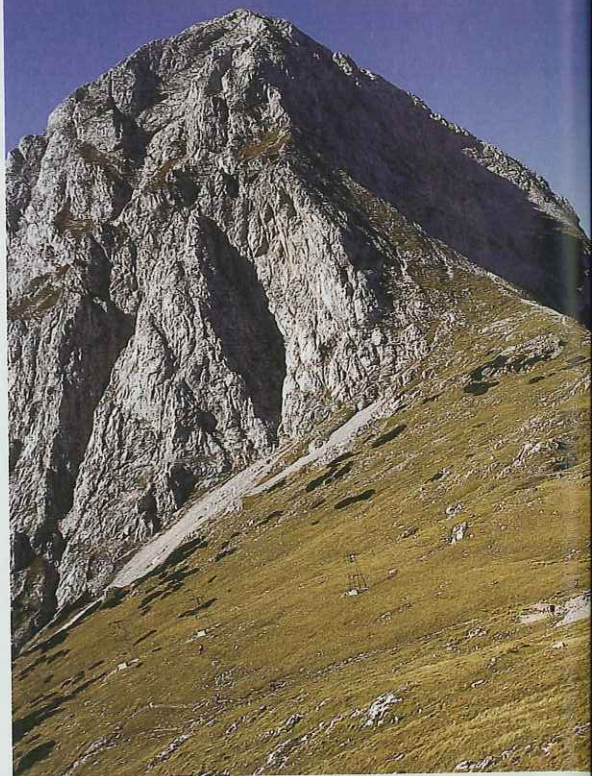
Domačnost planinskih koč

V prejšnji številki smo planinske poti in koče skušali vsebinsko umestiti v gorski svet. Opozorili smo na njihov pomen pri vzpodbujanju gibanja v gorah, na varstvo gorske narave in na vez, ki prostovoljni in nepridobitni planinski organizaciji omogoča pridobivanje pomembnega finančnega vira za izvajanje svoje dejavnosti. Članek smo sklenili z ugotovitvijo, da mora težnjo po zaslužku omejevati prvotni namen delovanja planinske organizacije. Tokrat pa iščemo odgovore na vprašanja, kaj zmorejo naše planinske koče v okviru celotnega slovenskega gorništva in kje so meje rasti gorskega turizma.

V slovenskih gorah je bil v zadnjem desetletju in pol narejen velik premik, zlasti pri ekološki sanaciji planinskih koč (pri tej gremo brez dvoma v korak s preostalim evropskim alpskim svetom), pri notranji vsebini in življenju planinskih koč pa capljamo daleč za sosednjimi alpskimi državami. Po navadi to vsebino odpravimo s cenikom jedi, pijač in prenočevanja. Pa vendar so planinske koče še nekaj več. In ta več se skriva v gorniški vpetosti planinske koče v prostor in življenje, ki ga prinašajo s seboj obiskovalci. V sodobni turistični ponudbi se zato ne vlaga samo v izboljšanje tehničnih oziroma nastanitvenih razmer, ampak se povečujeta tudi obseg in kakovost samih storitev.

Ciljne skupine obiskovalcev gora

Če drži podatek, da slovenske gore obišče več kot 3 milijone obiskovalcev na leto, potem to v življenju gora pomeni, da je prav vsak dan v letu (365 dni) v slovenskih gorah 8220 ljudi

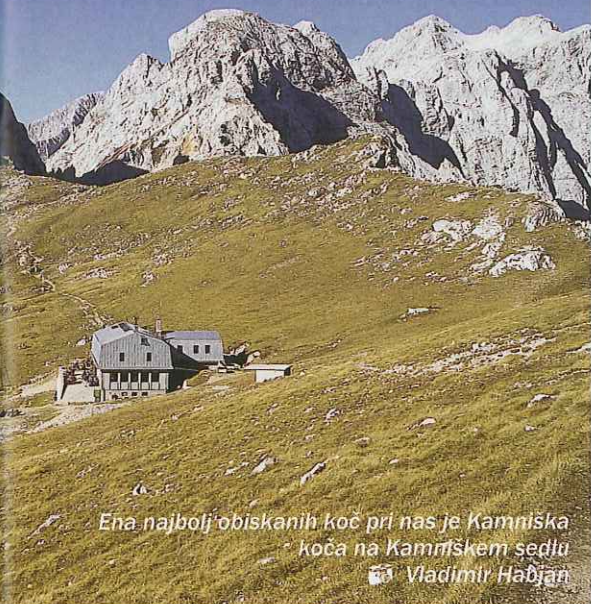

(približno toliko prebivalcev imajo Ravne na Koroškem ali Kočevje). Ob upoštevanju sezonskosti obiskovanja predpostavimo, da se 2/3 (to je 2 milijona) skupnega števila obiskovalcev odpravi v gore predvsem v štirih poletnih mesecih (122 dni); potem je vsak poletni dan v slovenskih gorah 16.393 obiskovalcev (cele Trbovlje ali Jesenice).

Očitno pa je, da množičen obisk sam po sebi ne zagotavlja preživetja in razvoja. To pomeni, da bodo morala planinska društva kot lastniki planinskih koč - glede na njihove naravne danosti in prevladujoč značaj - razmišljati o prilagojenosti ponudbe različnim ciljnim skupinam obiskovalcev. V ospredju so predvsem družine z majhnimi otroki, ki jih v gorah srečujemo iz leta v leto v vedno večjem številu, skupine, ki se udeležujejo različnih oblik gorniških usposabljanj, in obiskovalci s poudarjenim turističnim pristopom obiskovanja gora.

Takšna prilagojenost pomeni drugačno organizacijo prostora in opreme, pa tudi drugačno vsebinsko naravnost. Če govorimo o enodnevnem družinskem gorništvu, potem so lahko takšne vzpodbude povezane z organizacijo previjalnice ter prostora za pripravo otroške hrane, namestitvijo sedežev za hranjenje

Ena najbolj obiskanih koč pri nas je Kamniška
koča na Kamniškem sedlu
Vladimir Habjan

otrok in ureditvijo otroškega igrišča na dvorišču koč ... Pri penzijski ponudbi je treba biti pozoren na načrtovanje igralnice, opremo sob z nizkimi ležišči in višino naprav v sanitarijah ter umivalnici. Tudi usposabljanja zahtevajo za kakovostno izvedbo primeren prostor in opremljenost. Kadar urejamo planinsko učno središče ali razmišljamo o tem, da bo planinska koča prizorišče planinskega tabora za šolske in obšolske dejavnosti, je prvi pogoj urejena predavalnica, učilnica oziroma večnamenski prostor, ki naj bo ločen od živahnejše gostinske dejavnosti. Opremljenost prostora za podajanje učnih vsebin zahteva možnosti uporabe diaprojektorja, grafoskopa, prenosnega računalnika, televizije ...

Poletni program in prireditve

Redka so planinska društva, ki za svojo kočo v času, ko je stalno odprta, pripravljajo organizirano ponudbo vodenih izletov, pohodov, tur in strokovnih ekskurzij (s področja geografije, geologije, botanike, etnologije ...), gorniške šole in druge krajše oblike usposabljanja (takšna je bila na primer akcija Zdravi v gore), strokovna in potopisna predavanja, kulturne prireditve

(privlačni so študijski krožki Beremo z Manco Košir ali javne vaje pevskih zborov) ... Malo je tudi planinskih koč, ki imajo pripravljen program večdnevnega bivanja, namenjen družinam ter skupinam otrok, mladostnikov in mladih. Planinske kočje tudi nimajo pomembnejše vloge v okviru informacijskih in izobraževalnih sistemov zavarovanih območij.

Organska vez planinske kočje z dolino so planinske poti, zato je skrb za planinske poti neločljivo povezana s skrbjo za planinsko kočjo. V dolini zelo cenjena mobilnost prebivalstva v gorah pomeni, da se po gozdnih cestah in kolovozih lahko pripeljemo zelo visoko. Zato se dogaja, da urejena, največkrat pa kar neurejena parkirišča postajajo izhodišča planinskih poti. Pot, ki je nekdanj vodila iz doline in jo danes cesta preseka, je prepuščena zaraščanju, motoriziranim obiskovalcem gora pa se brez pomislekov uklonimo z označevanjem ceste. Zato morajo sicer redki obiskovalci gora, ki bi želeli goro doživeti od njenega vznožja do temena, ob intenzivnem orientiranju požirati še oblake prahu in avtomobilskih izpuhov.

CIPRA upravičeno opozarja, da so vznožja in pobočja gora na višini od 500 do 1500 m obiskovalcem vedno manj znana, to pa vodi v zgoščevanje obiskovalcev na majhni površini in izgubo možnosti doživljanja dveh, če ne celo treh rastlinskih pasov. Ta pas gorskega sveta pa je tako po doživljajski vrednosti kot tudi glede na samostojne hodilne zmožnosti rekreacijsko območje prav predšolskih in osnovnošolskih otrok. Zato – kadar vabimo v svojo kočjo – omejimo tudi dostope iz doline, ohranimo pa tudi nekdanjo odlično navado, po kateri je bil v planinski kočji na vidnem mestu izobešen vozni red odhodov in prihodov avtobusov in vlakov. K urejanju poti, zlasti na dobro obiskanih turističnih območjih, vsekakor sodi tudi ureditev počivališč (klopi in mize), postavitve dodatnih in pojasnjevalnih smernih tabel ter razglednih rož ...

Oskrbnik je duša in srce vsake kočje

Podrobnejša analiza gospodarskih rezultatov pokaže, da nanje poleg vremena in cenovne

politike odločilno vpliva predvsem (ne)priljubljenost cilja. Delno je odvisna od naravnih danosti, marsikdaj pa nanjo vplivajo urejenost poti in koč, ponudba in odnos oskrbnika. Zato tudi pogosto rečemo, da gremo na obisk k oskrbniku, ne pa na izlet h koči. Oskrbnika je treba usposobiti in motivirati, da bo z različnimi ciljnimi skupinami obiskovalcev ravnal njim primerno. To na primer pomeni upoštevanje tega, da imajo otroci v gorah – tako kot doma – drugačne prehranske navade od odraslih. Z malo iznajdljivosti (če jim za zajtrk postrežemo s čokolinom in kosmiči) lahko zado- stimo tudi njihovim potrebam.

Delovanje oskrbnika obsega tudi (ne)for- malno ozaveščanje obiskovalcev, tako glede varnejšega gibanja v gorah kot tudi do narave prijaznega vedenja. Oskrbnik lahko s konkre- tnimi napotki živo (zlasti pri večjih organizira- nih skupinah, ki se dlje časa zadržujejo ali ce- lo prenočujejo v planinski koči) ali ob pomoči pisnega gradiva (zgibanka z napotki, nevsiljivi napisi v planinski koči ...) predstavi značilno- sti koč in okolico. Na splošno so predstavitve- ne zgibanke planinskih koč redke, izginjajo pa tudi tradicionalne predstavnice alpske pop kulture – razglednice. Njihova prodaja se ve- dno bolj zmanjšuje, saj jih izpodrivajo multi- medijska sporočila, ki vključujejo sliko, pošilja- nje pa omogočajo prenosni telefoni.

Nenavadna naveza

Zlasti pri organiziranih skupinah je sode- lovanje med vodnikom in oskrbnikom po- membno in v obojestransko korist. Sodelova- nje se začne s predhodno najavo in poštenim dogovorom o vsebini ponudbe in ceni. Ob pri- hodu v kočo vodnik pomaga pri organizaciji prehrane in hitrem ter učinkovitem razme- ščanju skupine po sobah, s pripravljenim se- znamom udeležencev pa olajša njihovo vpiso- vanje v knjigo gostov. Ob kakršnih koli težav- ah olajša oskrbniku delo in vzdržuje stik s skupino. Pomembna je tudi izmenjava infor- macij o stanju planinskih poti, nameščenih varoval in napreduval, o novi vodniški ter strokovni literaturi in zemljevidih. Upraviče- no je pričakovanje, da bo oskrbnik skupini

predstavil svojo kočo in njeno okolico. Skupek vsega tega pa je domačnost, ki jo v naših ko- čah še kako pogrešamo.

Planinske kočice so od nekdaj odprt prostor za druženje in shajališče dobro mislečih ljudi in kot take brez dvoma eden izmed razpo- znavnih simbolov krajevne identitete sloven- skih gora. Zato kaže na ravni planinske orga- nizacije razmišljati o dopolnitvi obstoječih standardov kakovosti udobja in življenja pla- ninskih koč. Vsaka planinska kočica naj bi ime- la svojo lastno knjižnico (s Planinskim vestni- kom, z vodniki in zemljevidi za domačo gor- sko skupino, s strokovno in leposlovno litera- turo, ki se jo da poceni kupiti v antikvariatu, z monografijami slovenskega gorskega sveta ...), razstavni in panojski prostor za predstavi- tev ustvarjalnih dosežkov in obveščanje obi- skovalcev, družabne igre (Človek ne jezi se, šah, igralne karte ...), pesmarice in vsaj en glasbeni instrument (kitara, piščal, orglice ...). S temi drobnimi ukrepi, ki nimajo velikih finančnih posledic, bi se gotovo povečala do- mačnost naših koč.

Z roko v roki

Odločitev o omejitvi ponudbe na raven, ki zadošča za okrepcilo in vključuje zdravo pre- hrano, zmerno pitje, odpoved kajenju in do- sledno uporabo s seboj prinesenih rjuh, je v rokah lastnika – planinskega društva in njego- vega trenutnega vodstva. To velja tudi za do- datne dejavnosti, s katerimi bi planinska kočica dobila razpoznavnost v sivini planinskih koč. So pa stvari, ki jih posamezno planinsko dru- štvo ne bo moglo reševati samo. Gre seveda za zaposlitvene, tržne, davčne in sanitarne raz- mere, za doseganje ugodnejših cen kupljene- ga blaga v dolini in za probleme skupnega oglaševanja in trženja ponudbe posameznih gorskih skupin z enotno blagovno znamko.

Vsekakor velja, da lahko za posameznega obiskovalca gora predvsem ekonomska raven razmišljanja ob usklajenem delovanju planin- ske organizacije preraste v učinkovito uresni- čevanje programa sonaravnega trajnostnega razvoja gorskih območij in programskih načel Alpske konvencije. ●

Se slovenske gore rušijo?

Poškodovane poti v okolici Okrešlja

Letošnja zima je z obilico padavin povzročila veliko škode na poteh, za katere skrbijo markacisti PD Celje - Matica. Podori kamenja so poškodovali jeklenice na poti na Kamniško sedlo, skozi Turski žleb in na Mrzlo goro. Najhujše pa

Skala je razrušila brv pod slapom Rinka

se je zgodilo 13. 7. 2004, na dan potresa v Posočju, čeprav že nekaj ur prej. Ogromna skala je tako rekoč odnesla del poti pred brvjo nad slapom Rinka in uničila polovico brvi pod slapom. Sila je bila tolikšna, da jo je potisnilo za nekaj metrov po strugi. Po obsegu je bila škoda tolikšna, da je markacisti matičnega društva niso mogli sami odpraviti, zato so jim 24. 7. na pomoč priskočili markacisti sosednjega PD Grmada, Celje, s katerim tudi sicer zelo dobro sodelujejo. Popravili so

Popravilo uničene poti nad slapom Rinka

Planinska zveza Slovenije (Komisija za pota) obvešča, da so člani tehnične skupine v sodelovanju z markacisti PD Ljubljana Matica v skoraj dva tedna trajajoči akciji povsem obnovili pot čez Komarčo v Bohinj, ki je bila v požaru avgusta 2003 težko poškodovana in neprehodna. Pot je sedaj na novo nadelana, vsa obstoječa lesena in kovinska varovala pa so obnovljena oziroma zamenjana z novimi. Komisija za pota pa ob tem opozarja, da se na pobočju Komarče zaradi posledic lanskega požara še vedno pogosto kruši kamenje, zato priporoča uporabo varovalne čelade.

Komisija za pota UO PZS

pot na Kamniško sedlo, skozi Turski žleb in na novo nadelali in očistili pot proti Okrešlju.

Frischaufov dom na Okrešlju je privlačna točka za izletnike, ki ga množično obiskujejo, nimajo pa primerne opreme. Nameščena je tabla, ki opozarja na padanje kamenja.

14. avgusta je bila izvedena akcija pregleda, popravila in markiranja poti na Ojstrico iz Robanovega kota po Kocbekovi poti. Ponovno bo na vrhu žig, katerega si vneti obiskovalci radi prisvojijo in s tem povzročajo slabo voljo pri onih, ki morajo ponj v Kocbekov dom na Korošici.

Tekst in foto: Manja Rajh

Obnovljena pot z Velikih na Male pode čez Sleme

V zimi 2002/2003 je velik skalni podor, velik več 100 m³, ki se je utrgal z vrha Slemena pod Skuto, povsem uničil del planinske poti z Velikih na Male pode. Ker je grozila in še vedno grozi možnost novih odlomov, je bila poiskana nova trasa te vsekakor zelo potrebne poti. Soglasje za njo je dala tudi Meščanska korporacija Kamnik, ki je denacionalizacijska upravičenka tega sveta. V zadnjem avgustovskem tednu je tehnična ekipa za popravilo planinskih poti pod vodstvom Alojza Pirnata in v sestavi Rudi Vašl (tehnični vodja akcije), Igor Krajnc, Drago Pokleka, Miha Miklavžin in ob pomoči

Pogled na odlom pod Slemenom

markacistov iz PD Bajtar in PD Kamnik, Zdravka Bodljaja, Rajka Balantiča, Robija Cerarja, Petra Jerasa in Francija Obreza, pri čemer je prvi dan pomagal tudi član postaje GRS Kamnik in vodnik PZS Matjaž Ravnikar, prevoz potrebne opreme pa je opravil helikopter SV, v petih dneh usposobila novo pot za normalen prehod ustrezno opremljenih in usposobljenih planincev. Čeprav poteka nova trasa poti po zelo zanimivih naravnih prehodih, je bilo uporabljenih 228 m žične vrvi, 157 klinov za pritrjevanje vrvi, 14 stopnih in 8 oprijemalnih

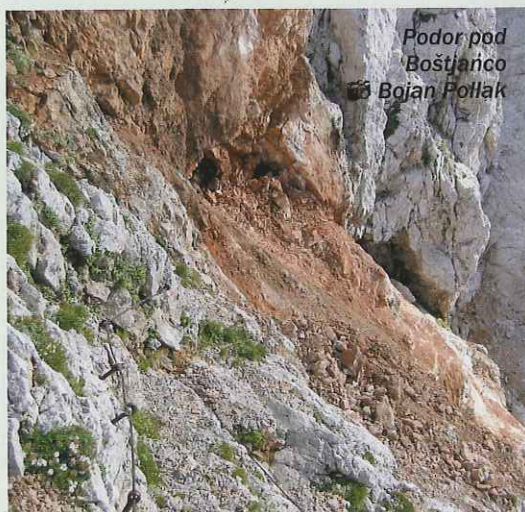
Vrtanje luknje za stopni klin v grapi

klinov, saj bi bila v nasprotnem primeru pot primerna samo za gamse in alpiniste. Na Velikih podih se začne pot dvigovati po melišču že precej prej, tako da v zložnih ključih doseže vznožje južnega raza Skute, kjer se nato začno varovala. Ta del poti, kakor tudi ostali, je speljan zelo lepo in zanimivo. Pot uradno še ni odprta, ker je potrebno dokončati še nekatera, za samo varnost manj pomembna dela (markiranje). To naj bi bilo narejeno prvi konec tedna v septembru, če bo le lepo vreme.

Tekst in foto: Bojan Pollak

Popravljen pot pod Boštjanco

Na poti s Turske gore proti Kamniškemu sedlu je meseca avgusta prišlo do podora nad Kotličiči. Markacisti tehnične skupine Komisije za pota so v dva dni trajajoči akciji kljub hudemu neurju prvi dan uspeli pot spet usposobiti. Opraviti je bilo potrebno veliko zemeljskih del pod Boštjanco – še vedno pa je ostalo nekaj skal, ki se na mestu podora še lahko odtrgajo; težko pa je oceniti, kdaj. Nad podorom so prenapeli dve obstoječi varovanji, odkopali eno varovanje

Podor pod Boštjanco
Bojan Pollak

na mestu podora, dodali oziroma na novo so namestili 13 klinov in 20 m nove jeklenice. Na mestu podora so na popolnoma gladki skali dodali še dva oprijemalna in dva stopna klina, tako da je prehod sedaj varen. Akcija je bila zaključena v nedeljo pozno popoldne.

Komisija za pota

Mali Draški vrh in Viševnik Bor Šumrada

Pet vrhov nad Rudnim poljem na Pokljuki

Slikovito potepanje po razglednih vrhovih

 Žarko Jesenovec

Mariborčani imamo z osebnim avtom do najbližjih izhodiščnih točk za osvajanje vrhov Julijskih Alp najmanj dve uri. Za predorom pred krajem Brezje jih prvič zagledamo pred seboj kot na dlani. Začne se naša vsakokratna preobrazba. Postajamo del njih. Največkrat za dan ali dva. Malokrat za več. Odvisno od dolžine ture.

Vsakokrat me prevzamejo. Med vožnjo mi, kolikor promet omogoča, oči potujejo z vrha na vrh. Pozimi in spomladi me v zgodnjem jutru zdramita njihova belina in modrina nad menoj. Takrat narava ni tako barvita. Prav ta kontrast med izrazito zeleno dolino, belimi gorami in

modrim nebom kljub barvni preprostosti vedno pritegne. Za kratek čas potujem v njihove mnogim očem skrite tihe koticke. Poleti pa ponojutranje sparine in veliki temno modri kopaсти oblaki mnogokrat opominjajo na nevarnosti, ki prežijo na samotnih, neokrnjenih skalnatih brezpotjih.

Vrhovi nad Pokljuko

Zadnjih pet let sem začaran z njimi. Ni jih sedem. Niso palčki. So pa zame čarobni. Prav nje med vožnjo najprej poiščem na obzorju. Še so tu. Dolgi greben Tosca (2275 m). Piramidasti Veliki Draški vrh (2243 m). Skrita konica vrha Viševnika (2050 m) v grebenu Velikega Draškega

»Bohinjski debeluh« Tosc nad Velim poljem Vladimir Habjan

vrha. Dvogrbi Mali Draški vrh (2132 m). Nevsakdanja, vsaj po imenu, Ablanca (2004 m). Kje bi le bili? Mnogi jih ne zaznajo, saj se osredotočijo le na Triglav.

Mikavna je krožna tura prek vseh petih vrhov. Z Rudnega polja na Pokljuki gresta proti njim dve poti. Priporočam vam stezo na Viševnik. Tako boste imeli boljšo orientacijo in lažje sestope z vrhov. Mimo obeh smučarskih vlečnic se povzpemo na prvo razgledno točko. V njeni bližini domuje ruševca. Spomladi vas lahko nagradi z gruljenjem. Če imate srečo in dobro oko, pa lahko opazujete njegovo šopirjenje na veji macesna.

Še sto višinskih metrov in že gremo skozi ruševce po južnem grebenu navzgor. V uri in pol smo tako na vrhu. Poleti je poln »nedeljskih izletnikov« v sandalih.

Prek vršnega grebena Viševnika se spustimo na Srenjski preval (1959 m). Povezuje Viševnik in Mali Draški vrh. V snegu in pri nižjih temperaturah ozračja vam priporočam uporabo cepina in derez. Do njega pripelje tudi pot od Blejske kočice (1630 m), ki jo uporabljajo predvsem turni smučarji. Ti z njega smučajo na dvesto metrov niže ležečo krnico Jezerce, na kateri zares dolgo leži sneg. Sam sem nekoč opazoval belko pri pletenju gnezda na krajši skalnato na-

lomljeni rami na jugu. Splezal sem malo bliže, da sem jo fotografiral.

Mali Draški vrh

Prek neizrazitega, strmega skrotastega žleba se previdno vzpemo na dvoglavi Mali Draški vrh. Z vrha Viševnika imamo uro hoda do tja. Kadar je na njem vsaj pol metra snega, ki ni obdan z ledeno skorjo ali se ne ugreza preveč, je pot naravnost navzgor lahka kot po stopnicah. Za varnejšo in hitrejšo hojo potrebujemo cepin ali močno skrajšane palice.

Na desnem vzhodnem vrhu je vzdani železni klin z žigom. V literaturi (T. Mihelič, Planinski vodnik Julijske Alpe; A. Stritar, 111 izletov po slovenskih gorah) je naveden kot višji levi zahodni vrh. Sam sem se enkrat povzpel tudi na zahodnega, dalj časa pokritega s snegom. Vzpon je primeren za izurjene planince. Stena, ki se strmo spušča proti Prodom doline Krme, je močno krušljiva in nepriljučna za plezalce. Proti začetku doline, visoko nad njo, uzremo vršni del Kepe, ki zaključuje dvatisočake pogorja Karavank.

Sestopimo nazaj na Srenjski preval. Manj izurjeni se z njega spustijo do Jezerce. Večina, ki je prišla do tod, pa bo nadaljevala pot po zavarovani in izpostavljeni stezi prečno vzdolž po-

bočja Malega Draškega vrha proti sedlu med njimi in Velikim Draškim vrhom.

V bližini sedla sem некоč med oddihom zaslíšal piske svizcev. Drug drugega so opozarjali. Zven konice cepina ob udarcu ob skalo jih je vznemiril. Eden izmed kosmatincev se je pojavil na delu kopnega roba sedla. Med posameznimi žvižgi drugih svizcev je začel teči prek snežne čistine. Ko bi vedel, do bo tekel tako daleč, bi ga s kamero posnel. Po štiridesetih metrih je pristopical do ruševja, ki se mu je že uspelo prebiti skozi snežno odejo. Vanj se je skríl. Po nekaj minutah so se svizci znova oglasili. Takrat sem takoj segel v nahrbtnik po kamero. Vendar je bil tedaj svižčev manever le prehod iz enega grma ruševja v drugega. V ruševju so imeli verjetno brlog. S posnetkom tako ni bilo nič. Na sedlu sem šel po sledih kosmatih tačk, ki so vodile stran od ruševja. Na prepadnem robu je na kopnini zelenela trava, ki je po dolgi zimi privabljala svizce.

Veliki Draški vrh

Na sedlu se je treba odločiti za smer vzpona na vrh Velikega Draškega vrha. V kopnem vam priporočam lažji vzhodni greben nižje od sedla. V dobri snežni podlagi pa kar zakoračimo navzgor v vzhodno pobočje. Strmi severni greben rajši prepustimo alpinistom. Nekaj njegove veličastnosti kljub temu doživimo. Strmina in sončni žarki pospešijo delovanje srca. Kar upočasniti je treba. Stopinjo za stopinjo navzgor. Če ne prej, nas zdaj oblije pot. Na grebenu je treba iskati pot proti vrhu med ruševjem in nizkim skalovjem. Pri orientaciji nam lahko pomaga morebitni planinec na jugovzhodnem grebenu.

Vrh je pogosto obiskan. Z Malega Draškega vrha ura in petnajst minut. Pozimi in spomladi nas na smučarje spominjajo krivulje smučin po južnem grebenu. Zame je vabljivejši vzhodni, strmejši greben. Razgled sega prek Črne prsti, Vogla, Tolminskega Kuka in Mahavščka vse do Krna. Prek Zgornje Krme in Vernarja zremo na Dom Planiko. Triglav se sonči med vrhovi ali pa je prvi med vsemi ovit v meglo in oblake. Pogled navzdol vzdolž severne stene ni za vrtoglavce. Vendar je višinska razlika do doline nižja kot

pri Malem Draškem vrhu. Uživanja na pretek. Nas pa čakata še dva vrhova.

Tosc

Sosednji Tosc je povezan z ostrim grebenom. Zame in verjetno za večino je prečenje nemogoče. Sestop na Studorski preval (1892 m) in nato vzpon s planine Zgornji Tosc pa je dokajšen ovinek in podvajanje poti. Tako bolj izurjeni planinci, večji lažjega plezanja in iskanja prehodov, že z vrha Velikega Draškega vrha poiščemo možne različice poti po vzhodnem strmem skalnatem pobočju. Najprej sestopimo na zgornji rob Vrtačice na nadmorski višini okoli 2100 m. Med večjimi skalnatimi gmotami splezamo po žlebu strmo navzgor. Po približno petdesetih višinskih metrih postane položnejši in usmerjen rahlo proti jugu. Sledimo mu na vrh grebena. Do vrha planotastega Tosca je le še nekaj korakov; z Velikega Draškega vrha 1 ura.

Maja leta 2001 je bila pomlad radodarna s snegom. Pred mano se je razprostirala z nekaj vrtačami posejana prostrana planota, odeta v globoko snežno odejo. Takrat sem prišel na vrh s Studorskega prevala. Kmalu za njim sem sledil stopinjam v snegu. Na južnem robu Vrtačice so se usmerile na jugovzhodno, strmejše pobočje Tosca. Pred sabo sem zagledal gornika s smučkami, pripetimi na nahrbtniku. Razdalja med nama je bila kar precejšnja. S krajšim cepinom v vsaki roki mi je tako nevede utiral pot navzgor. Sneg ni bil pretrd. Petdeset metrov pod grebenom je zavil okoli skalnate gmote na desno in navzgor v snežni žleb. Izginil mi je izpred oči. Ko sem prisopihal na rob žleba, sem ga lahko le še z zavistjo občudoval pri ozkem vijuganju z vrha grebena skozi žleb. Koliko truda za deset sekund. Sam pa sem spet doživljal trenutke, ko mi je najlepše. Kar tesno mi je bilo pri rucu. Od ginjenosti bi se mi skoraj utrnila solza.

Sestop je najugodnejši prek planjave na jug. Poleti nas sopara sredi trav kar vleče proti tlam. Poiščemo kar dobro uhojeno stezo in se tako lažje prepustimo občutenju Bohinjske doline. Pri planini Zgornji Tosc dosežemo označeno pot z Rudnega polja na Velo polje. Po njej zakoračimo nazaj proti vzhodu na Studorski preval. Ura ugodne hoje.

Ablanca

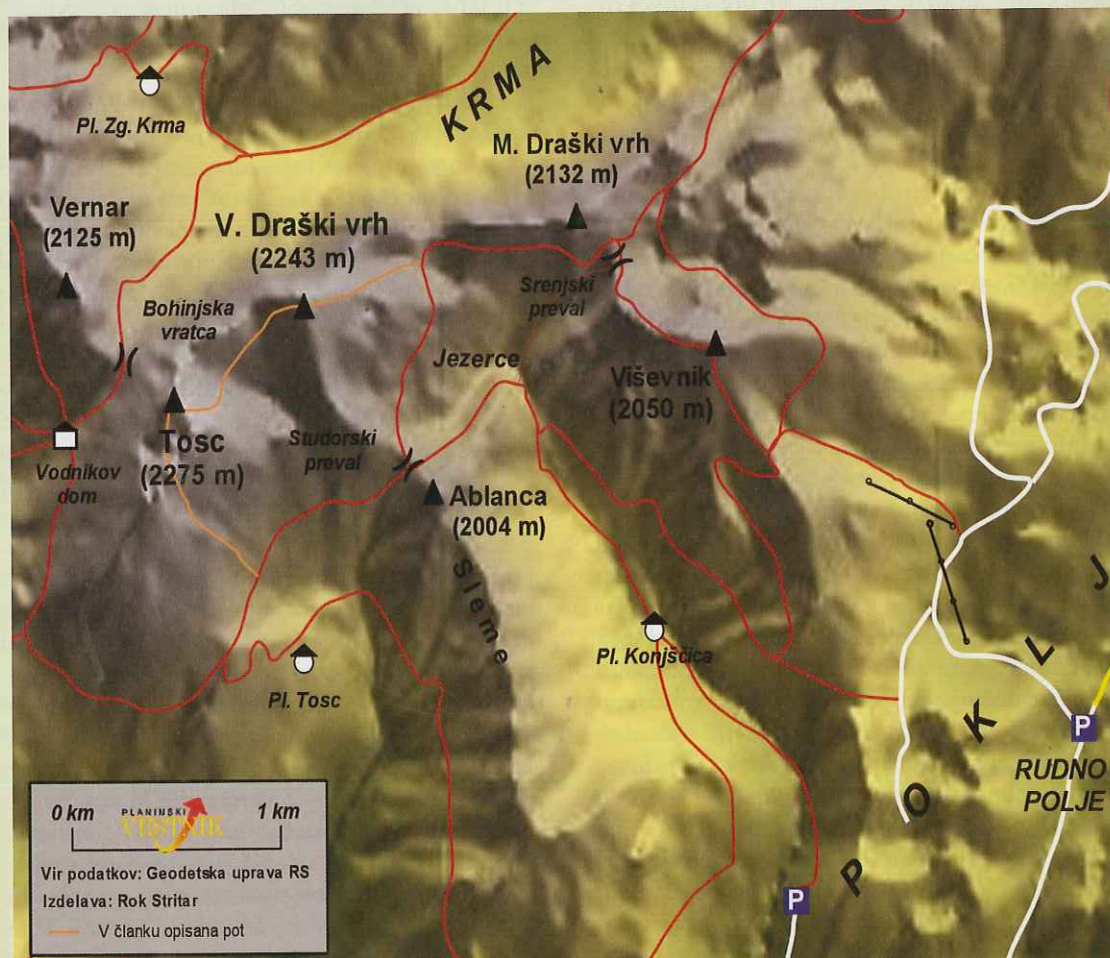
Pred nami je še petnajst minut vzpona na zadnji vrh Ablanca, najvišji vrh grebena Sleme. Ko sem se nanj povzpел skupaj z Marinko, je na njem kraljevala sveža gamsova lobanja. Kavke so jo verjetno že kar dobro oključvale. V bližini sta se res dve kriče oglašali. Le kaj sta si imeli povedati?

Na Ablanco je v snegu posebno lep pogled s Srenjskega prevala. Z njenega vzhodnega grebena se številni snežni jeziki širijo proti kotanji Jezerce.

Z vrha vam priporočam spust nazaj na Studorski preval. Sestop prek vzhodnega grebena do roba kotline Jezerce je namreč težaven zaradi brezpotja in ruševja. Z Jezerca je še uro hoda do Rudnega polja. V skalnih razpokah pod Sivimi policami nas za konec nagradijo žlahtni cvetovi avriklja.

Vrhovi vas vabijo. Za vse boste potrebovali sedem do devet ur, odvisno od fizične pripravljenosti. V celoti je 1400 m višinske razlike. Nič ne de, če greste samo na enega ali dva in tako na več izletih osvojite vse. Podrobnejše opise poti na posamezne vrhove najdete v vodnikih:

- Tine Mihelič: Julijske Alpe. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
- Andrej Stritar: 111 izletov po slovenskih gorah. Ljubljana: Sidarta. Pri orientaciji vam bosta pomagala zemljevida:
- Triglav, 1 : 25 000. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
- Julijske Alpe, Vzhodni del, 1: 50 000. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije. ●

Ogenj je zažgal tudi na vrhu Triglava 🇸🇮 Urban Golob

Ogenj v Alpah 2004

Akcija pod pokroviteljstvom mednarodne organizacije CIPRA

✍ Marjeta Keršič - Svetel

Kurjenje kresov je v Alpah že od prazgodovine imelo dvojni pomen: opozarjanje na grozečo nevarnost in magično preganjanje sil teme in zla. Ogenj je simbol čistosti in svetlobe, opozorilni kresovi pa so prebivalce gorskih dolin že od davnine svarili pred napadalci. Simbolni pomen kresov v Alpah se v sodobnosti ohranja z akcijo Ogenj v Alpah, s katero naravovarstvene organizacije vsako leto opozarjajo na nevarnosti, ki grozijo alpski naravni in kulturni dediščini. Pobudo za to simbolično vsakoletno akcijo je pred leti dala švicarska podružnica organizacije CIPRA - organizacije za varstvo Alp. Tako je prav CIPRA mednarodna pokroviteljica Ognja v Alpah.

Letošnja akcija Ogenj v Alpah je potekala 14. avgusta zvečer. Ob 21.00 so zažgali simbolični ognji v Alpah od Dunaja do Nice, da bi opozorili, kako pomembne so naravne in kulturne vrednote Alp in kako pomembna so za ohranjanje teh vrednot zavarovana območja - predvsem seveda narodni parki. Zavarovana območja v

Alpah in skrb zanje sta bili namreč letošnji temi te mednarodne akcije. Alpskim deželam so se prvič pridružili tudi prebivalci Kavkaza, saj so letos simbolični ognji zažgali tudi v kavkaških gorah in dolinah. Po vzoru Alpske konvencije - mednarodnega sporazuma o varstvu Alp - je v pripravi tudi mednarodna Konvencija o varstvu Kavkaza.

Kljub že sprejeti zakonodaji in mednarodnim dogovorom grozijo zavarovanim območjem v Alpah številne nevarnosti: komercializacija, graditev smučarskih naprav, žičnic, cest, hotelov ... Avtohtono prebivalstvo zapušča vasi in se odseljuje v mesta, stara stavbarska dediščina izginja in alpska naselja se spreminjajo v brezdušna turistična središča, v katerih za domačine sploh ni več prostora. Izginjajo še zadnji predeli gorske divjine, pa tudi tradicionalna kulturna krajina, ki je dediščina tisočletnega umnega gospodarjenja alpskih prebivalcev.

Tudi v Sloveniji imamo obilo razlogov, da z akcijo Ogenj v Alpah opozorimo na nevarnosti, ki grozijo našim goram.

V Sloveniji je letošnja akcija Ogenj v Alpah potekala pod pokroviteljstvom društva CIPRA SLOVENIJA. CIPRA je posebno poudarila nujnost ureditve javnega prometa in pravočasno reševanje čezmerne obremenitve alpskih dolin s prometom. Zato so simbolični kres kurili na Trojanah. Na Sv. Katarini nad Zasipom in na kurišču pod Mošnjami ob Savi Dolinki je Odbor za zaščito Save Dolinke opozoril na nevarnost potopitve doline ob Savi Dolinki ob predvideni obnovi HE Moste. Na Slemenovo špico nad Vršičem so bakle ponesli člani Društva za naravo Jalovec. Akciji Ogenj v Alpah se je pridružilo tudi planinsko društvo Iskra iz Kranja, ki je v soboto ob 21. uri organiziralo kresovanje na Sv. Jakobu nad Preddvorom. Alpinisti z Jezerskega so simbolično prižgali bakle na Grintovcu.

Mountain Wilderness Slovenije - društvo za ohranjanje neokrnjene gorske narave - pa je Ogenj v Alpah poneslo prav na vrh Triglava. 14. avgusta ob 21.00 zvečer se je na vrhu ob Aljaževem stolpu zbralo ducat gornikov. Med tistimi, ki so se v večernem mraku iz najrazličnejših smeri povzpeli na Triglav po različnih poteh - nekateri tudi čez Severno steno - so bili Davo Karničar, Urban Golob, Boris Strmšek, Vanja Matijevc ... Članom MWS so se pridružili tudi planinci PD RTV LJUBLJANA. Ob soju bakel so podpisali posebno izjavo s pozivom k ohranitvi vrednot naših gora, ki so jo poslali najodgovornejšim v naši državi in v kateri je zapisano: »Nujno potrebujemo nov, celovit zakon o Triglavskem narodnem parku - našem edinem narodnem parku, ki bo zagotovil trajno ohranjanje naravne, kulturne in duhovne dediščine Julijskih Alp in omogočil prebivalcem kakovostno življenje in prihodnost. Triglavski narodni park, ki pomeni pomembno dediščino vseh Slovencev, mora ostati narodni park - zavarovano območje s pretežnim deležem kategorije II po razvrstitvi IUCN - in izpolnjevati merila za uvrstitev v mrežo PAN PARKS. Prizadevati si je treba, da bodo območja pašnih planin kot spomenik umnega trajnostnega gospodarjenja v tesni povezanosti z naravo vpisana na seznam Unesca kot svetovna dediščina človeštva. Celotno območje narodnega parka mora biti namenjeno predvsem ohranjanju naravne, kulturne in duhovne dediščine, doživljanju te dediščine in izo-

braževanju. Poskrbeti pa je treba, da bodo prebivalci parka živeli kakovostno življenje in da bodo videli svojo prihodnost kot skrbniki bogate, mednarodno pomembne dediščine Julijskih Alp v gorah in dolinah pod Triglavom. Čim prej bo treba izpeljati zamisel o načrtovanem krajinskem parku Kamniško-Savinjske Alpe in tako zavarovati njegovo najpomembnejšo dediščino ter ustanoviti Kočevski naravni park. V javnosti je treba krepiti zavest o pomenu gorskega prostora kot območja ohranjanja narave, pitne vode, biotske pestrosti, doživljanja narave in duhovnih vrednot. Obiskovanje gora naj temelji na človekovih lastnih močeh, odgovornosti do sebe, drugih ljudi in naravne, kulturne in duhovne dediščine gorskih okolij. V gorah bi morali doživljati divjino, samoto, mir, naravno zvočno okolje; naj veljajo tradicionalne vrednote gornišstva, kot so solidarnost, spoštovanje vrednot drugih in spoštovanje narave. Tudi v gorskih dolinah, ki jih vse preveč ogrožajo različni ozki ekonomski interesi, prometna gneča, hrup ter izkoriščanje vodnih in drugih naravnih virov, se morata ohranjati narava in kulturna krajina. Prometna ureditev v Sloveniji mora dati prednost javnemu prevozu ter omogočati varen in urejen dostop do doma in dela vsem in take oblike prometa, ki bodo ekološko sprejemljive in ne bodo ogrožale najpomembnejše naravne dediščine. Gorskim območjem tudi zunaj alpskega prostora v Sloveniji grozi razvrednotenje. Načrtovani posegi na Pohorju, kraških hribov, Snežniku in Smrekovcu pomenijo grožnjo naravnim in kulturnim dediščinam teh predelov, ki ni dragocena le za Slovence, ampak je pomembna tudi v mednarodnem merilu. Uničenje te dediščine bi bilo nedopustno. Doživljanje narave je vrednota, ki je ne more nadomestiti nobena druga. Naravna, kulturna in duhovna dediščina gora z dolinami in predgorji vred je nenadomestljiva. Ohranjanju te dediščine moramo posvetiti vso skrb in pozornost, da jo bomo lahko zapustili tudi svojim zanamcem.

Od vseh, ki imajo moč, da krojijo prihodnost in usodo Slovenije, pričakujemo, da bodo pokazali spoštljiv odnos do narave, kulture in duhovnih vrednot Alp in preostalih gorskih predelov v Sloveniji ter poskrbeli, da se bodo lahko trajno ohranjale. ◉

Parada
dachsteinskih
velikanov.
Z leve: Torstein,
Mitterspitz in
Hoher Dachstein

Hoher Dachstein (2995 m)

Najvišji vrh avstrijske Štajerske

✍ in 📷 Andrej Mašera

Domačini, ki živijo ob njegovem vznožju, ga ljubeče imenujejo »Zauberberg Dachstein«. Čarobna gora! Z upravičenim ponosom govorijo o svojem očaku, ki ima vse lastnosti, ki goro naredijo neubranljivo privlačno: visoke, navpične stene, ostre grebene, razkošne police, globoke grape in širne ledenike, s katerih se stekajo živahni potočki, ki napajajo bujno zeleno vznožje. Veliki skladatelj Gustav Mahler, ki je svoja najboljša dela ustvarjal ob jezeru Attersee v Salzkammergut, ljubki pokrajini severno od dachsteinskega masiva, je pogosto zahajal k njegovemu vznožju. Nekemu prijatelju je zaupal, da je v svoji veličastni 3. simfoniji skušal upodobiti nedoumljivo lepoto in silno mogočnost Dachsteina.

Zemljepisni in zgodovinski oris

Kar 45 km dolgo in do 20 km široko je dachsteinsko pogorje, ki leži v osrčju Avstrije in je

del Severnih apneniških Alp. Na jugu ga omejuje globoka dolina reke Enns, v kateri sta zgodovinski Radstadt in znano turistično središče Schladming. Zahodno leži gorovje Tennengebirge, proti severovzhodu pa Totes Gebirge. Proti severu se razprostira izredno slikovita pokrajina Salzkammergut s številnimi jezeri, med katerimi je najbolj znano Hallstattsko; tam je nekoč cvetela bogata kultura bronaste dobe. Središče Salzkammerguta je Bad Ischl, kjer je imel avstrijski cesar Franc Jožef poletno rezidenco. V svojem času je častitljivi cesar lahko z okna svoje vile opazoval dachsteinske ledenike; danes so se toliko umaknili, da se iz Bad Ischla ne vidijo več.

Osrednji greben dachsteinske skupine z najpomembnejšimi in najvišjimi vrhovi poteka v smeri zahod-vzhod. Proti jugu prepadajo z navpičnimi stenami, med katerimi je najbolj znana in med plezalci zelo priljubljena 800 m visoka južna stena Hoher Dachsteina. Proti severu se proti dolinam spuščajo obsežni ledeniki, med katerimi so največji Gosaugletscher, Hallstätter

Gletscher in Schladminger Gletscher. Gorsko verigo Dachsteina začne na zahodu Grosse Bischofsmütze, 2458 m, nato pa poteka greben prek več vmesnih vrhov, dokler se ne požene navzgor do ošiljenega Torsteina, 2948 m. Torstein je prvi vrh v veliki trojici; sledi nekoliko nižji Mitterspitz, 2925 m, in končno najvišji - Hoher Dachstein. Z njegovega vrha se proti severu odcepi pomemben stranski greben, ki se najprej spusti na Niederer Dachstein, 2934 m, nato pa čez škrbini Steinerscharte, 2721 m, in Simony-scharte, 2675 m, doseže najvišjo točko na vrhu Hohes Kreutz, 2837 m. Zahodno od tega grebena leži Gosaugletscher, vzhodno pa Hallstätter Gletscher. Glavni greben se z vrha Dachsteina nadaljuje proti vzhodu, se strmo spusti na značilno ramo Schulter in potem navzdol do zgornjega roba ledenika Hallstätter Gletscher. Prek dvoglave, ošiljene špice Dirndln, 2848 m, se greben nadaljuje do vzpetine Hunerkogel, 2687 m, na katero pripelje gondolska žičnica Dachstein Gletscherbahn. Naslednji vrh v nizu je Grosser Koppenkarstein, 2865 m, s katerega greben poteka do Scheichen Spitze, 2667 m, ki je hišna gora kraja Ramsau am Dachstein. Ramsau, ki leži na širni travnati polici, visoko nad dolino Ennstal, je pravi biser urejene in negovane alpske krajine. Med zelenimi travniki se vrstijo gozdnati otoki smrek, macesnov in tudi javorja, ki je značilna posebnost tega kraja. Severovzhodno od gore Scheichen Spitze pa je širna kraška planota Am Stein, skalnata »puščava« s številnimi vrtačami, škrapljami in jamami, porasla z ruševjem.

Na Dachstein so se prvi povzpeli domačini. Že leta 1819 je Jakob Buchsteiner, lovec iz Schladminga, splezal na Torstein, misleč, da je to najvišji vrh skupine. Kmalu so ugotovili zmotno, toda na glavni vrh se je šele leta 1832 povzpel Peter Grappmayr iz Filzmoosa čez Gosaugletscher in po zahodnem grebenu. Pomembno vlogo pri odkrivanju Dachsteina je imel profesor Friedrich von Simony, ki je 15. septembra 1843 na vrhu sam prebil vso noč. O svojih vtisih in občutkih, ki jih je doživel v tej zanj nepozabni noči, je napisal vnesene besede, ki še danes vzbujajo močna čustva. Pozneje je dr. Simony preučeval geološko sestavo Dachsteina ter opravil prva opazovanja in meritve njegovih le-

denikov. Danes se po njem imenuje kočja ob vznožju Hallstätter Gletscherja. V južnem ostenju pa so od druge polovice 19. stoletja do danes speljali vrsto zelo težavnih klasičnih in modernih plezalnih smeri.

Koče in poti

V bližini Dachsteina so najpomembnejše kočje Adamek Hütte, 2196 m, pod Gosaugletscherjem, že omenjena Simony Hütte, 2206 m, na južni strani gore pa Dachsteinsüdwand Hütte, 1871 m. Na skalnem vršiču Dachsteinwarte pod vzhodnim grebenom glavnega vrha stoji mala, priljubljena kočja Seethalerhütte, 2741 m, ki pa nima prenočišč. Seveda so na zgornji postaji žičnice, na Hunerkoglu, restavracija, trgovinice s spominki in vse drugo, kar sodi k visokemu in dragemu turizmu.

Na dachsteinskih ledenikih okoli Hunerkogla so tudi odlična smučišča za alpsko in tekaško smučanje. Na Schladminger Gletscherju je pozimi in poleti vzdrževana najdaljša ledeniška tekaška proga na svetu, speljana v dolgih, lepo zarisanih serpentinah.

Tudi poti je v dachsteinskem pogorju veliko; so zelo različnih dolžin in težavnosti. Klasični pristopi, ki peljejo s severa po ledenikih, so zelo dolgi in naporni. Žičnica na Hunerkogel pa je omogočila, da vzpon na vrh lahko opravimo kar v enem dnevu, če se le zgodaj zjutraj odpravimo iz Slovenije. Za vrhunsko usposobljene ljubitelje zavarovanih plezalnih poti so leta 1999 speljali ekstremno ferato Johann-Klettersteig, ki se pne po navpični južni steni Dachsteina do kočje na Dachsteinwarte in je bržkone najtežja pot te vrste v Avstriji.

Vzpon na vrh

Kako najhitreje do Dachsteina? Slovenijo zapustimo skozi karavanski predor in se po turski avtocesti peljemo mimo Spittala ter skozi predora Katschberg in Tauern do izstopa Ennstal. Zavijemo na desno v dolino reke Enns, mimo Radstadta do Schladminga, nato pa po ožji cesti levo navzgor na uravnavo Ramsau am Dachstein. Mimo številnih sijajno urejenih hotelčkov in gostišč se vozimo nazaj proti zahodu, pri dobro

Vrh Dachsteina s Hallstätter Gletscherja

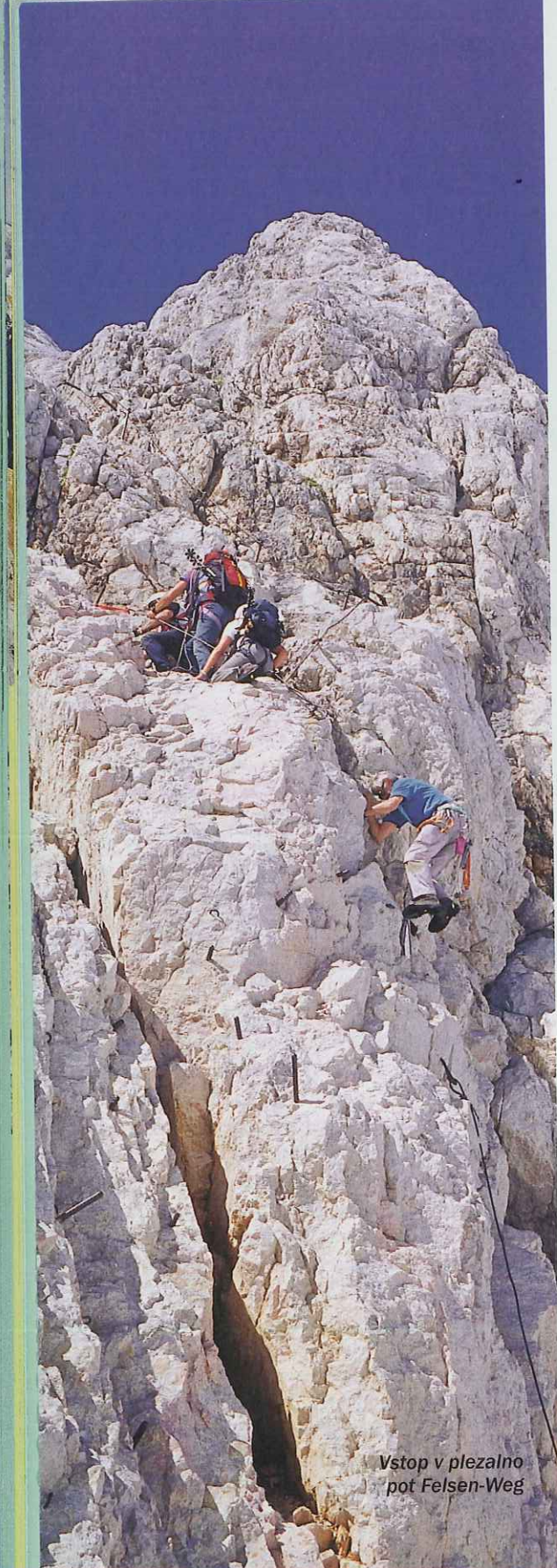
označenem križišču pa zavijemo na desno (cestnina) in se po serpentinah strmo dvignemo do spodnje postaje dachsteinske žičnice. Do tja je iz Ljubljane približno 230 km. Gondolska žičnica nas v nekaj minutah pripelje 1000 m više, na Hunerkogel, izhodišče naše ture.

Nekaj pa moramo razčistiti takoj na začetku. Ne vem zakaj, toda prav neverjetno je, da so v mnogih vodnikih in knjigah običajni vzponi na vrh Dachsteina podcenjeni in celo nevarno zavajajoči. Le nekateri, očitno odgovornejši avtorji (ti so tudi citirani v seznamu literature na koncu članka) opozarjajo, da je vzpon na vrh ponošne gore resna, zelo zahtevna, visokoalpska, kombinirana ledeniška in skalna tura, ki se je brez spremstva vodnika lahko lotijo le izkušeni in popolnoma opremljeni gorniki. K opremljeni

sodijo varovalni komplet za plezalne poti, čelada, dereze, cepin in, da ne pozabim, tudi vrvi. Le tako opremljeni bomo mirno in zadovoljno uživali v prelepem vzponu na Dachstein. Podcenjevanje Dachsteina je verjetno tudi pomemben vzrok za številne nesreče, ki so se zgodile v njegovih stenah in na ledenikih. Pri koči na planini Brandalm, južno od spodnje postaje žičnice, je spominska plošča z imeni vseh žrtev Dachsteina. Seznam mrtvih je žal dolg, predolg ...

S Hunerkogla po stopnicah sestopimo na ledenik Schladminger Gletscher. Po široki, dobro uhojeni gazi stopamo po ravnem ledeniku, sprva celo rahlo navzdol. V širokem loku okoli vršičev Dirndln prestopimo na Hallstätter Gletscher in nadaljujemo pot naravnost proti vrhu Dachsteina, ki ga imamo ves čas pred seboj. V

Vstop v plezalno pot Felsen-Weg

dobre pol ure se po blagem vzponu znajdemo v bližini kočice na Dachsteinwartu pod vznožjem vzhodnega grebena.

Tam lahko izbiramo pot: naravnost navzgor po vzhodnem grebenu gre t. i. Felsen-Weg (skalna pot), desno navzgor pa zavije Randkluft-Route (smer čez robno zev). Če izberemo prvo (to je bolj priporočljivo), moramo do prve jeklenice prosto splezati čez razčlenjeno, 10-15 m visoko, precej strmo steno (II. tež. stopnja, posamezni klini). Nato ob jeklenici in klinih splezamo navzgor po izpostavljenem stebru na izrazito ramo (Schulter), na kateri se greben položi in nekoliko razširi. Tam lahko naletimo na strma snežišča, ki jih moramo prečiti skrajno previdno. Čez strmo skalno stopnjo ob varovalih pridemo do začetka markantne izpostavljene police, ki je nadstrešena s previsi (t. i. Mecklenburgband). Po njej gremo ob neprekinjeni jeklenici rahlo navzdol v osrčje severne stene Dachsteina, do stika s potjo Randkluft-Route. Tam je jeklenic konec, do vrha bomo srečevali samo še redko posejane kline. Po policah, čez pragove vijuga pot strmo in izpostavljeno proti vrhu; vmes preplezamo tudi nekaj mest, ki segajo v II. tež. stopnjo. Zbranost, čisto glavo in miren stop rabimo prav do križa na vrhu Dachsteina.

Če izberemo Randkluft-Route, se moramo zavedati, da to ni kaka ferata v strogem pomenu besede, ampak vodniška pot, na kateri nam bodo pomagali le (pre)redki klini raznih oblik in velikosti. Na tej poti je stalno varovanje z vrvjo pameten in odgovoren ukrep. Od vznožja vzhodnega grebena se v strmem loku povzpnejo po ledeniku do vznožja severne stene Dachsteina. Če je sneg trd, je uporaba cepina in derez nujna. Prehod čez robno zev je glede na snežne okoliščine lahko precej siten. Nad robno zevjo se dviga kakih 7 m visoka, gladka, skoraj navpična stena, v kateri je nekaj nerodno postavljenih klinov. Premagamo jo s težavnim plezanjem, ki kljub »varovalom« sega krepko v zgornjo II. tež. stopnjo, če ne še malo više. Nadaljevanje plezanja po policah in strmih skalnih stopnjah do stika s potjo Felsen-Weg je komaj za malenkost lažje.

Omenimo še to, da pri vzponu na Dachstein pomeni dodatno nevšečnost velikanski »promet«, ki povzroča nerodno srečevanje na ozkih policah in grebenu in zaradi katerega so skale

zelo zglajene in drsne. Če je na njih požled ali če je snega preveč, postane zadeva skrajno nevarna in se je vzponu na Dachstein najbolje začasno odpovedati. Od Hunerkogla do vrha sicer potrebujemo le dve uri, zaradi gostega »prometa« pa se vzpon lahko še za uro podaljša.

Sestopimo lahko po poti vzpona; v tem primeru izberimo Felsen-Weg. Pri sestopu čez vznožno steno si lahko pomagamo s prosto visečo vrvjo, ki je pritrjena nekaj metrov desno od smeri vzpona. Lepši, veliko bolj priporočljiv in tudi lažji pa je sestop po zahodnem grebenu. Z vrha gremo nekaj časa po ozkem, a zložnem grebenu, pot pa se kmalu prevesi bolj strmo v severna pobočja. Ob odličnih varovalih hitro sestopimo po razčlenjenem skalovju do zgornjega roba ledenika Gosaugletscher. Ledenik prečimo rahlo navzdol (nevarnost razpok) do stika z gazo, ki pripelje od kočice Adamek Hütte. Smo pod škrbino Steinerscharte, na katero splezamo najprej po strmi lestvi, nato pa levo ob jeklenici, skozi strm žleb. S škrbine sestopimo ob jeklenici na širni Hallstätter Gletscher, nato pa se po

njem v blagem vzponu dvignemo do kočice na Dachsteinwarte ali pa nadaljujemo pot naravnost nazaj na Hunerkogel. Za ta sestop bomo potrebovali 2.30-3 ure.

Literatura

Kurt Schall: Klettersteige & Leichter Fels. Österreich Ost. Schall Verlag, Wien 2001.

Günter und Luise Auferbauer: Bergtourenparadies Steiermark. Verlag Styria, Graz 2000.

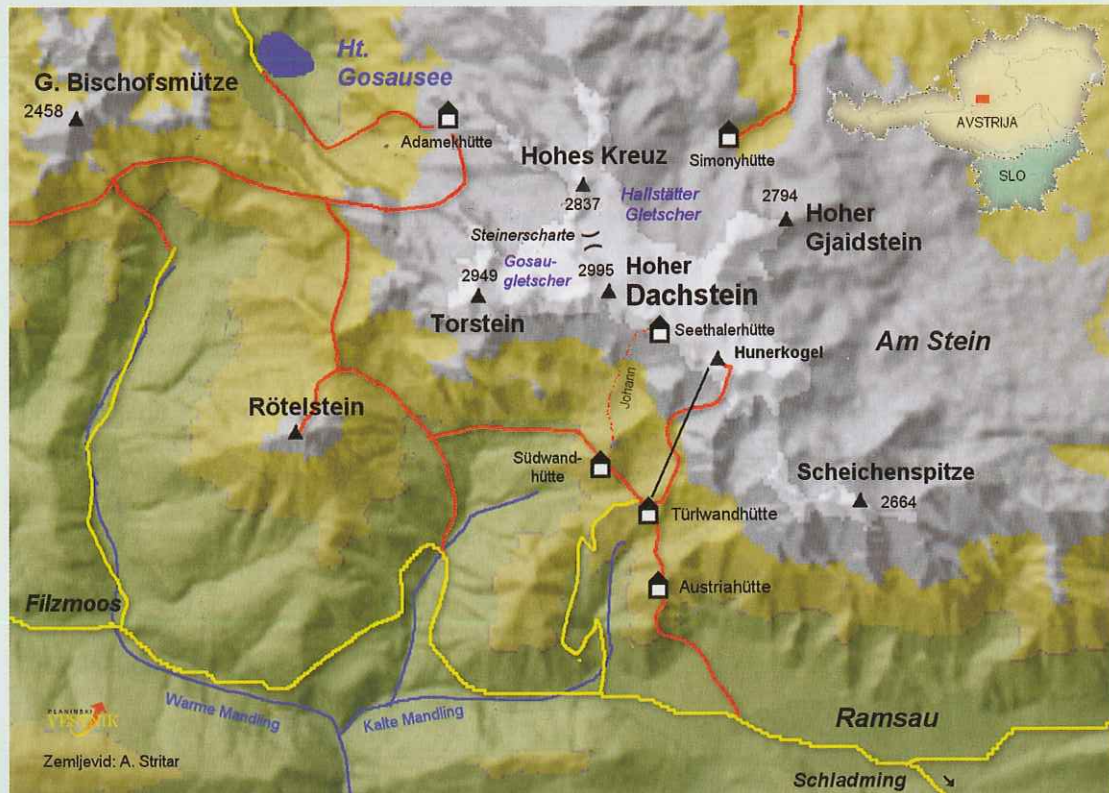
Hans Hödl: Vom Dachstein ins Weinland. Verlag Styria, Graz 1998.

Werner Paul: Scrambles in the Northern Limestone Alps. Cicerone Press, Milnthorpe 1987.

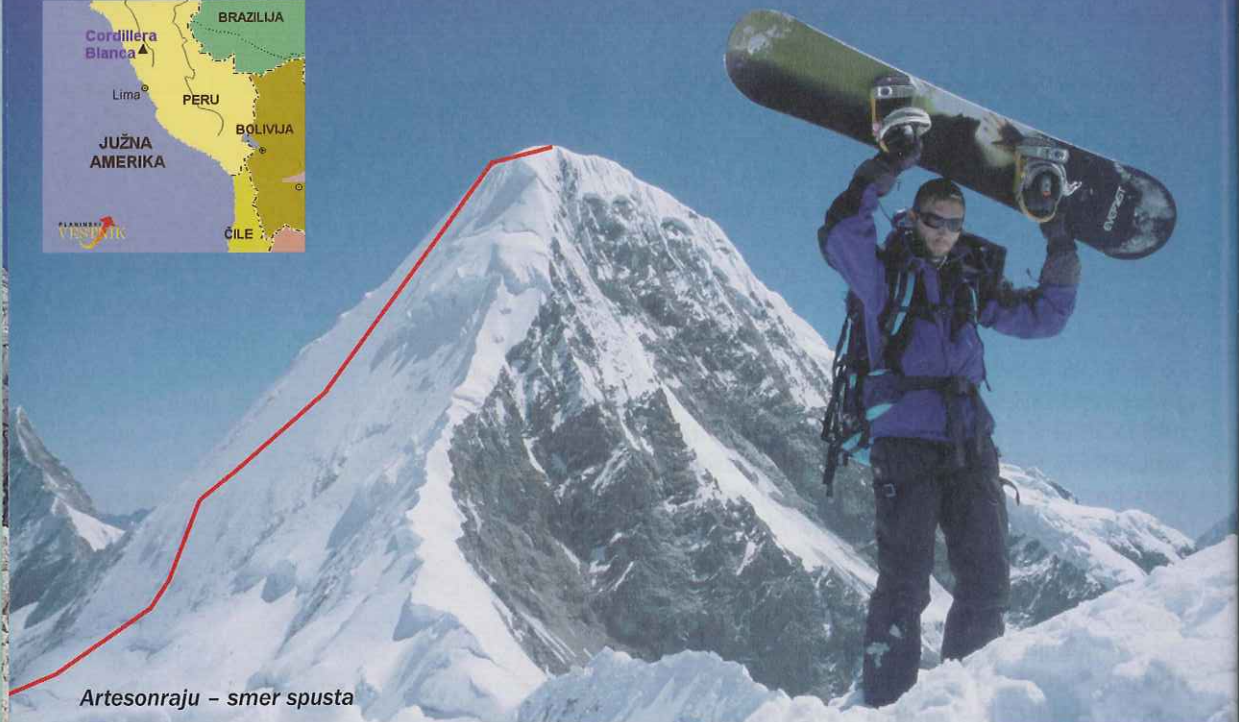
Zemljevida

Österreichische Karte 127, Schladming; 1:25 000.

Wanderkarte Dachstein - Tauern. Freytag&Berndt; 1:50.000. ●

Artesonraju – smer spusta

Deskanje v Cordilleri Blanci

✍ Primož Kogovšek, Gregor Hvala, Črtomir Reberšak 📷 Primož Kogovšek

S prijatelji na četrtkovih zasedanjih ob pivu vedno glasno razpredamo o dogodivščinah z minulih spustov po naših hribih. Podoživljanje se večkrat razvije v skupinsko sanjarjenje o dolgih strmih grapah, širokih snežiščih, metrih snega ... Zgodnjega januarja pa skupaj dožene-mo, da je skrajni čas, da pionirsko sežemo v roke in skupaj opravimo kakšen edinstven spust. Čeprav je v naših bisernih logih veliko hribov, smo si želeli nekam drugam. Po toplih priporočilih izkušenih se je tudi nam prikupila tropska Cordillera Blanca v Peruju.

Cordillera Blanca je za zelence, ki se prvič odpravljajo v višje hribe, primerna iz več razlogov. Organizacija odprave je precej enostavna. Vreme je izjemno stabilno in večinoma brez naglih preobratov. Ker smo še vsi študentje, smo posvetili pozornost tudi ceni potovanja. Razen letalske karte, ki se vsako leto podraži, so cene sprejemljive. Glavna prednost Cordillere za deskarje pa je pršič. Na osojnih legah se le-ta zara-

di mraza in suhega ozračja preobraža zelo počasi. V 180 km dolgi verigi je res pestra izbira raznovrstnih lažjih in težjih spustov. Zaradi sorazmerno visoke snežne meje med 4500 in 5000 metri so glavni cilji ponavadi šesttisočaki.

Ker nam še vedno poganja preveč puha, si visokoletečih ciljev niti nismo drznili napovedovati. To se je tudi tokrat izkazalo za modro. Nekako pa smo računali na tri šesttisočake. Prva dva, visoki Huascaran in težaven Artesonraju, sta bila določena doma, tretjega pa naj bi izbrali na kraju samem.

Do odhoda so se naše vrste pošteno razredčile. Ostali smo trije: Grega, Primož in Črtomir, podporni del ekipe pa je bila Gregova svetlejša plat Tanja. Štirinajst dni pred odhodom je zaradi letalskih kart podvig skoraj spodletel. Z zadnjimi močmi smo si uredili let iz Ljubljane preko Züricha, Miamija in San Joseja v Limo.

Po polnih štirih dnevih prekladanja po letalih, letališčih in ostalih postojankah vseh mo-

žnih transportnih sredstev smo le prispeli v Huaraz, ki leži na višini okrog 3000 m v dolini Santa med gorskima verigama Cordillera Blanca in Negra. S 100.000 prebivalci je največje mesto v dolini in kot večina ostalih alpinistov smo si ga izbrali za izhodišče večdnevni romanj v hribe.

Aklimatizacija in dolina Ishince

Po nastanitvi v enem izmed nešteto hotelov smo jo najprej skoraj brez spanja mahnili proti Cordilleri Negri na lažji enodnevni aklimatizacijski pohod. Zvečer smo se lotili nabiranja damam odvečnih in nam prepotrebni kalorij. Zaradi nenehnega poslušanja o nevarnostih višinske bolezni smo se odločili, da po šolsko nadaljujemo z aklimatizacijo. Zato je bil naslednji dvodnevni pohod samoumevna odločitev. Prespali smo 4450 m visoko ob modrozeleni Laguni Churup v Cordilleri Blanci. Z jutranjim sprehodom smo prvič stopili nad najvišjo točko Evrope in se nato vrnili v dolino. Hoja skozi vasi in gruče nasmejanih otrok, ki z iztegnjenimi rokami prosijo za sladkarije, je bolj prikupni del trekinga.

Dan pred odhodom v naslednjo dolino živimo ob okušanju slastnih tort, sokov, piščancev, solat in ostalih dobrot, ki marsikdaj prekašajo kuhinjo stare mame. Podprti z obilo hrane in nervoze razpravljamo skoraj do jutra, ko vstanemo in se odpravimo. Ni potrebno posebej opisovati, kakšno čudo so predstavljale snežne deske, ko nas je enoroki taksist odložil v vasi Pashpa. Natovorimo tri osle in ob spremstvu dobro aklimatiziranih domačinov s hitrim tempom prispemo v bazni tabor. Po nekaj urah že postavljamo šotora ob motnem potoku, v mednarodni družbi alpinistov in okoliških vršacev: Tocllaraju (6034 m), Ranrapalca (6162 m), Ishinca (5535 m), Urus (5495 m).

Zgornjih 300 višinskih metrov tehnično zahtevnega Urusa je predstavljalo naš prvi stik z južnoameriškim snegom. Prav z vrha se nismo mogli spustiti, saj je bilo na dveh skalnih pregradah potrebno sneti deske.

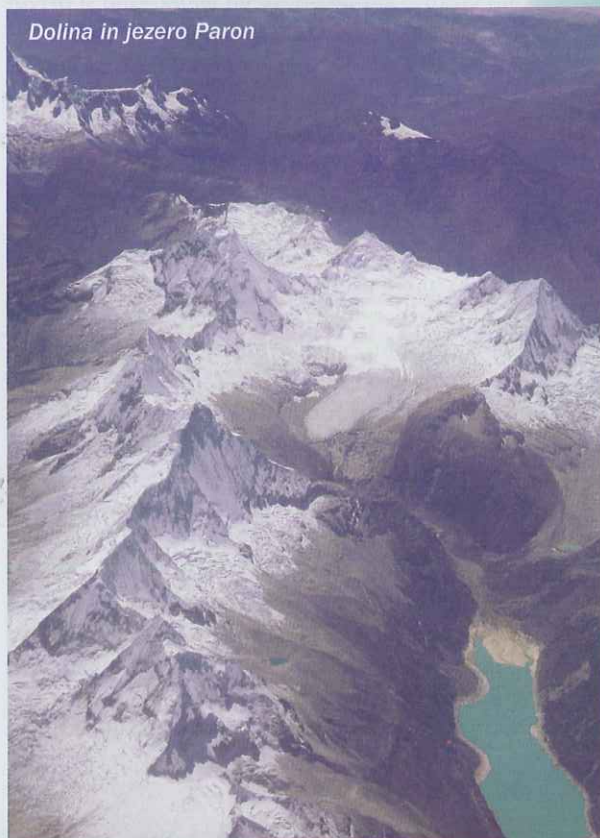
Za vrh Ishince je Tanjo ustavila driska, Gregor pa je kljub slabemu počutju z dveurno zamudo trmasto nadaljeval do vrha. Pod že odpe-

ljanim vršnim 45° delom sva ga čakala Črt in Primož. Izmenjaje v vodstvu smo oddeskali po pršiču do ledeniške groblje. Željni novih spustov smo se spogledovali s čudovitim, piramidastim Tocllarajujem, katerega severozahodna stena ponuja dober spust, a vreme ni bilo naklonjeno. Pregnale so nas dopoldanske pooblačitve, dež in sneg. Vrnili smo se v Huaraz in začeli razmišljati o 6025 m visokem Artesonraju.

Dolina Paron

Po štirih dnevih netipičnega vremena za sušno obdobje smo v ranem jutru vsak s svojim tovorom na hrbtu in desko pod pazduho zakoračili skozi Huaraz. Tik pred mostom se je na nas kot krdelo sestradanih hijen usula gruča fantov. Mladenci želijo v najkrajšem možnem času napolniti vsak svoje prevozno sredstvo do zadnjega kotička. Iz primeža na trenutke že kar nasilnih mladcev nam je pomagalo nekaj krepek izrečenih besed v različnih tujih jezikih.

Nekaj ur kasneje smo si ob jezeru Paron znova oprtali vsak svojo 35 kilogramsko premičnino in se zapodili proti baznemu taboru. Vso

Dolina in jezero Paron

V steni Artesonraja

pot smo z odprtimi usti in izbuljenimi zrkli opazovali kot britvice ostre grebene in vrhove, ki obkrožajo eno najlepših dolin v Peruju. Med njimi je tudi naš najbolj drzno zastavljen cilj na odpravi - Artesonraju. Ker vreme še vedno ni bilo vredno kaplje prelitega znoja, smo si privoščili ležeren dvodnevni pristop. Nad šotori, postavljenimi na ledeniški moreni, smo za koprenami uzrli pravilno izklesano vršno piramido Artesonraja. Že na prvi pogled ni skoparila s strmino, izdala pa je tudi, da je za deskanje dovolj zalita s svežim snegom.

Ob polnoči nas je zbudila budilka. Zunaj je divje pihalo, z neba pa se je v aprilskem slogu usipalo babje pšeno. V takih pogojih bi bile naše možnosti enake zunanji temperaturi, zato smo se zavalili nazaj v tople spalne vreče. Čez dan se je vreme začelo izboljševati. S Španci, ki so delili našo usodo, smo se dogovorili, da naslednji dan skupaj poskusimo znova.

Sredi noči znova neljubi zvok budilk. Zunaj je bilo tokrat vse tiho. Pogled iz šotora je razkril jasno zvezdnato nebo. Na hitro smo zmetali vase nekaj hrane in si zadeli na rame že pripravljene nahrbtnike. Na hribu so že veselo plesale lučke španskih plezalcev, ki so nas prehiteli za kakšno uro. Pri prvih ledeniških razpokah smo se navezali in nadaljevali do vznožja stene. Nad zadnjo razpoko smo vrv pospravili in v steni

nadaljevali vsak zase. Za takšen način vzpona smo se zaradi hitrejšega napredovanja dogovorili že vnaprej. Poleg tega je glede na prost spust logično, da tudi vzpon opraviš sam. Nekje na polovici stene je ostala za nami španska naveza in tako smo prevzeli štafeto gaženja. Sneg je bil kložast in se je globoko prediral. Vse skupaj je šlo zelo počasi; nad seboj zapičiš oba cepina, nato v snegu, ki se ugreza čez kolena, napraviš dva koraka naprej in zdrsneš za enega nazaj. S pridobljeno višino pa eksponentno narašča tudi čas, porabljen za dihanje.

Po desetih urah in pol - vrh! Sreča, vlaga v očeh, objemi, čestitke. Bolj ko se je bližal čas spusta, bolj smo bili nemirni. Jasno je bilo, da nas čaka 800 višinskih metrov spusta, kjer naklonina ne pade pod 50°! Črt je ob tej priložnosti izjavil, da se drek v hlačah vidi človeku v očeh. Vendar se nismo toliko časa odrekli stvarjem zato, da bi jo s polnimi hlačami peš ucvrli navzdol!

Snežne deske so zaorale v pršič na grebenu, a že po nekaj metrih je pod nogami ostala samo še strmina. Previdno zapeljemo nanjo in mimo španske naveze, ki se je pripravljala na spust ob vrvi. Ko sem peljal mimo, sem skušal preslišati opazke o norosti in smrtni napovedi »somebody is going to die!«. Počasi smo se spuščali proti dnu. Levo, desno, levo, desno ... Za trenu-

tek počivaš na cepinu, zapičenem v sneg, vendar je tudi to naporno in že po nekaj vdihih je edini stik s steno zopet robnik. Spust je trajal dve uri dalj od večnosti, noge so pekle, živci so bili napeti. Padec se zagotovo ne bi iztekel srečno. Pred koncem stene še poslednji zavoji in skok čez razpoko. Preživeli smo! Krči v mišicah so nas vse za nekaj časa položili v sneg. Zadnji del spusta opravimo, kot bi peljali z domačega Kotovega sedla.

Uživaški spust za slovo

Po dnevu počitka so nas premamila strma snežišča Parie (Paron). Čudovito vreme, ki se je začelo, poti v dolino brez še enega spusta niti ni dopuščalo. Tudi Tanja se je pogumno odločila, da poizkusi z nami. Sibirski mraz v jasni noči je po uri hoje prisilil Tanjo in Grega, ki je na Artesonraju pozebel v prste na nogah, k vrnitvi. S Črtom sva zagazila skozi labirint ledeniških razpok do sedla pod vrhom. Misel na vrh

sva zaradi razmer, pomanjkanja opreme in želje po ponovnem srečanju z domačimi vršaci zakopala 20 metrov pod njim in se vrnila na sedlo. Pomalicala sva prethotapljeno domačo suho klobaso in se prepustila sončnim žarkom. Ko so dovolj omehčali sneg, sva začela s spustom. Deskanje je bilo naravnost uživaško, sneg pa takšen kot v naših hribih ob desetih zjutraj konec marca - idealen. Razpoke sva preskakovala kot lipicanca in v deviško belo pobočje zarezovala vsak svojo smučino. Z rokami, dvignjenimi visoko v zrak, in s kriki, ki so se nama trgali iz presušenihih grl, sva se odpeljala kar po sredini tabora 1 med šotori nič hudega slutečih alpinistov. Spust poln presežnikov, da je beseda »carski« zanj veliko premila. Še isti dan smo pospravili tabor in se odpravili nazaj proti Huarazu, saj, kot so zapisali pri žal ukinjeni slovenski reviji, kar je preveč, še s kruhom ni dobro. ○

¹ Nekdo bo umrl

Jesenska

*Hladna, mavrična jesen!
Noga tipa v koraku
čez rdeče rjav nastil,
dih se izgublja
v megljeni kopreni.*

*Listje sanjavo
šepeče v veter
poletne prigode.*

*Živa rana v deblu macesna,
življenje odteka.*

*Tam zgoraj svetlikanje.
Zarje izginjajo,
žarki v očeh.
Hladna, mavrična jesen!*

Aleš Tacer

TRGOVINA POHODNIK

UŽITKI V NARAVI

Specializirana trgovina za pohodništvo,
gorništvo, alpinizem in potovanja.

Prodajamo izdelke blagovnih znamk
BERGHAUS, SALEWA, MAMMUT,
KARIMOR - tekstil, obutev in tehniko.

Pohodne hlače SCHÖLLER - razni modeli
pod blagovno znamko POHODNIK.

Tel.: 01 5852630, Fax.: 01 4280429

www.univet.si | info@univet.si

Univet d.o.o.
Šmartinska 152
Hala A, zg. pritličje

ZA PLANINSKA DRUŠTVA
POPUSTI IN AKCIJE

Plezalski raj

Kalymnos

✉ Martina Čufar, 📷 Martina Čufar in
 Joachim Schlegel

Že nekaj let sem občudovala fotografije v tujih plezalnih revijah in ko sem videla neverjetne kapniške strukture, sem si rekla, da je Kalymnos vsekakor vreden obiska. Septembra lani sem le našla luknjo v tekmovalnem koledarju in za 10 dni odpotovala na sanjski otok.

Kalymnos je plezalski raj, ne le zaradi množice skal in lepih smeri, temveč tudi zaradi gostoljubnosti in prijaznosti domačinov. Sprva se mi je prijaznost zdelala kar malo sumljiva, saj nisem navajena, da bi kdo tako skrbel za nas, ne da bi zahteval dodatno plačilo. Georges, lastnik apartmajev, ki sem jih rezervirala prek interne-

ta, je poskrbel za vse: čakal nas je v pristanišču, priskrbel vespe, nam celo pripravil večerjo. Seveda je kuhala in pospravljala njegova žena Irene – Grčija je namreč še vedno zelo patriarhalna.

Domačini na Kalymnosu so včasih živeli od nabiranja in prodaje morskih spužev. Še zdaj pride na ta otok veliko potapljačev, toda s trgovino s spužvami se ne da več živeti. Ko pa so po letu 1997 začeli prihajati na otok plezalci, so domačini ugotovili, da skale le niso tako slaba stvar. Prej so se namreč pritoževali nad njimi, saj je v primerjavi s soslednjim otokom Kosom, ki je popolnoma raven, Kalymnos zelo strm, skalnat in neprimeren za obdelovanje zemlje. Če so bile prej za Kalymnos zlato morske spužve, so zdaj skale. Plezalci smo na otoku dobrodošli. Domačini so spoznali, da si z nami lahko lepo služijo kruh, in so se zato zelo potrudili. Plezališča je nemogoče zgrešiti, saj že ob glavni cesti stoji kamen, na katerem so napisani ime sektorja, čas dostopa in barva

Pogled na mestece Massouri in Grande Grotto

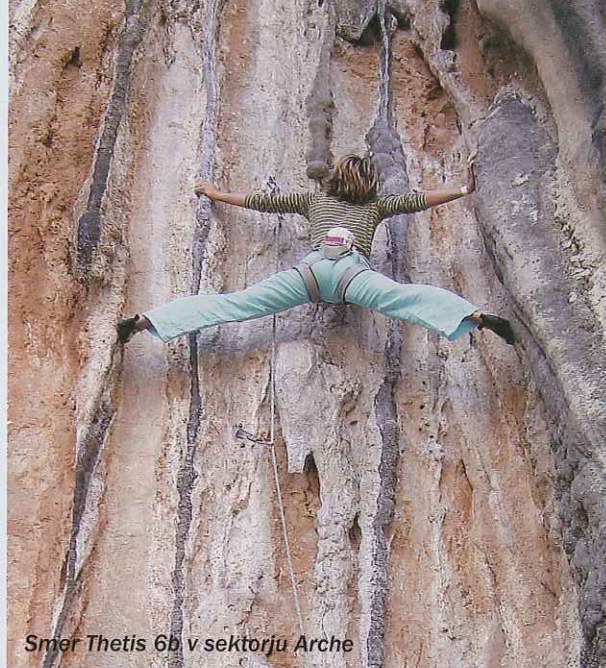

oznak, ki te vodijo pod stene. Vsi sektorji so zelo dobro opremljeni, veliko je tudi lahkih smeri, ki privlačijo množico plezalcev (od 4a do 6a), po večini iz Nemčije, Avstrije, Švice, Italije in Francije. Dovoljena je tudi nadelava novih smeri, seveda po dogovoru z domačimi plezalci. Pri najemanju apartmajev in vesp ter tudi v nekaterih restavracijah plezalcem ponujajo storitve po nižjih cenah. Zelo uporabna je tudi spletna stran <http://www.kalymnos-is.gr/climb>, na kateri so zbrane vse informacije o otoku, potovanju, plezanju, prenočiščih in podobnem. Skratka, če razmišljate, kam bi šli na naslednje plezalne počitnice, je odgovor na dlani: na Kalymnos!

Ko sem zagledala skale, ki sem jih poznala iz revij, sem bila še bolj navdušena. Skozi okno apartmaja smo imeli razgled na najbolj spektakularni sektor - Grande grotto. Jama je že od daleč videti velika, ko pa po 20 minutah hoje prideš do nje, ugotoviš, da je gromozanska. Sprva smo samo občudovali neverjetne kapnike in stalaktite vseh mogočih oblik in velikosti, potem pa smo se odpravili nanje. Kljub previsnosti plezanje ni tako naporno, saj se z malo iznajdljivosti pri zatikanju kolen najde veliko mest za počitek brez rok (dolge hlače so priporočljive). »Naj« smer je zagotovo 55 m dolgi Priapos (8a+), ki prečka celotno jamo in se prevesi za 30 m, zanj pa potrebuješ kar 25 kompletov in veliko vzdržljivosti. Meni je te malo pred koncem zmanjkalo.

Sedem plezalnih dni je bilo veliko premalo, da bi obiskala vse sektorje - teh je kar 41 -, kaj šele, da bi preplezala vseh 433 smeri. V vseh sektorjih, v katerih sem plezala (Odisej, Grande grotta, Spartacus, Archi, Jurassic park), prevladuje plezanje po kapnikih, sem in tja je kakšna luknjica, v lažjih, neprevisnih smereh pa so tudi platke. Plezalni dnevi so si bili precej podobni: dopoldansko plezanje, popoldansko kopanje. Večina sektorjev je namreč v senci približno do treh popoldne, zato se splača zgodaj vstati in izkoristiti dobre razmere ter se potem ohladiti v morju. Ta del Egejskega morja je najbolj slan, tako da v vodi res lahko uživaš in počivaš, saj brez brcanja ostaneš nad gladino.

Po plezanju in plavanju ter obvezni osvežitvi z melono (tudi teh je toliko vrst, da lahko vsak

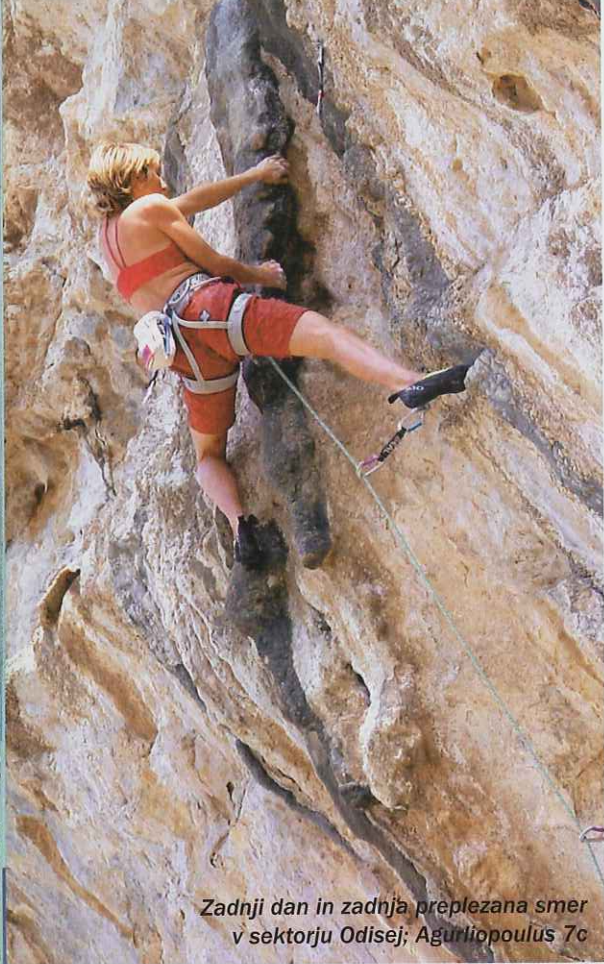
Smer Thetis 6b v sektorju Arche

dan pokusiš novo) je treba pojesti kaj konkretnega. Po večini smo jedli v restavracijah. Za Švicarje, s katerimi sem plezala, to tako ali tako ni problem, pa tudi sama sem ugotovila, da je skoraj ceneje kakor kupovati hrano v trgovinah, saj je precej draga. Seveda je treba pokusiti tudi grške specialitete, kot so grška solata s sirom fetta, musaka, tzatziki, giros, kebab ... in zraven še malo grškega vina za kri. Po dobrem spancu je telo pripravljeno na naslednji plezalni dan. Če sem že pri spancu: prvo noč so nam ga uničili komarji, potem pa smo kupili tisto napravo za v tličnico in imela sem občutek, da je še name malo vplivala, saj sem spala kot ubita.

Vse smeri so tako lepe, plezanje pa pravi užitek, zato se je kar težko odločiti za dan, namenjen počitku. Ker pa je na Kalymnosu veliko zanimivosti in lepih koticov, je bila odločitev nekoliko lažja. Če ste bolj lene narave, je za poležavanje idealen zaliv s peščeno obalo Kantouni beach, le nekaj kilometrov oddaljen od Massourija. Za tiste z več energije je na voljo veliko drugih aktivnosti: potapljanje, deskanje, kolesarjenje, trekking ... Če vas zanima zgodovina otoka, je v Pothii arheološki muzej z najdbami iz dobe 5000 let pred našim štetjem. Lahko pa se z ladjico odpeljete na izlet na otoček Telendos, na katerem je, mimogrede, tudi nekaj plezalnih smeri.

Zadnji dan mi je bilo prav hudo, da je plezalnih počitnic že konec. Ostalo je še toliko le-

Zadnji dan in zadnja preplezana smer
v sektorju Odisěj; Agurliopoulos 7c

pih smeri ... Na Kalymnos bom gotovo še prišla. Ne nazadnje me čaka še nedokončano delo – Priapos ... Uživala sem v prav vsem: v smereh, razgledu, morju, družbi, gostoljubnosti Grkov ... in po glavi mi je velikokrat hodila pesem: Here I am, this is me, there's nowhere else on Earth I'd rather be ...

Podatki o Kalymnosu

Kalymnos leži v Egejskem morju, blizu turške obale. V turistični sezoni (od aprila do oktobra) se najhitreje pride tja z letalom, in sicer najprej do sosednjega otoka Kosa (od začetka junija do sredine septembra enkrat na teden tudi z Brnika, za približno 75.000 SIT), potem pa z avtobusom ali taksijem (15 min) do pristanišča Mastichari, od katerega na Kalymnos trikrat na dan vozi trajekt (45 min – 3 €). Zunaj sezone, ko letalski promet na Kos ni več tako pogost, se da na Kalymnos priti prek Aten. Od tam vozita počasni trajekt (10-12 h) in hitrejši ter dra-

žji gliser (5 h). Iz pristanišča Pothia, ki je tudi največje mesto na Kalymnosu, si po 15 min vožnje s taksijem v Massouriju, mestecu, v katerem je vse na dosegu roke. Najboljši plezalni sektorji so oddaljeni največ 10 km; gre za kratke, dobro opremljene športnoplezalne smeri težavnosti od 4a do 8b (plezalni vodnik: Aris Theodoropoulos, Kalymnos, 2003). Nekaj najboljših sektorjev in smeri: Grande grotta-Trella (6c+), Aegealis (7c), Zawinul (7c+), Priapos (8a+); Odisej-Calypto (7a), Lucky strike (7b), Polifemo (7c), Marci mare (7c), Andromeda (7c+); Spartacus-Harakiri (6b), Spartacus (7b+), Danyboy (8a); Archi-Thetis (6b+), Polydeykes (7b), Eros (7b+). Najboljša letna časa za plezanje sta pomlad in jesen. Na otoku je velika izbira apartmajev po solidni ceni (npr. 12 evrov na noč), kampov ni. Trgovin in restavracij je toliko, da je mogoče vsak dan kupovati in jesti drugje. Za prevoz po otoku so najprimernejše vespe po ceni 10-12 evrov na dan. ●

Športni plezalci v dobri formi

Klemen Bečan je v plezališču Ombleze preplezal smer On splete na ruche (8b+), pred tem pa v plezališču Presles smer Putrid cadaver (8a+), obe na pogled. V Gorges du Loup na jugu Francije je Matej Sova preplezal Diplodocus (8a) na pogled in Volcano (8b+) z rdečo piko.

Natalija Gros je v Serre Chevalierju zmagala v tradicionalnem Masterju pred Aleksandro Eyer iz Švice in Italijanko Jenny Lavardo. Maja Vidmar je bila 5., Martina Čufar 13. in Lučka Franko 15. V moški konkurenci so slovensko zastavo branili Matej Sova (9.), Klemen Bečan (11.) in Tomaž Valjavec (21.).

V švicarskem Magic Woodu je Urh Čehovin (Lek d.o.o., Link d.o.o.) preplezal več balvanov z ocenami med 7c in 8a+. Simon Margon in Jaka Prijatelj pa sta preplezala več problemov z ocenami 7b in 7c.

Nejc Pozvek je v Kotečniku pri svojih osemnajstih letih v svoj seznam smeri dodal še smer Masaker (8a, 25 m). M. R.

V divjem svetu Spodnjega Rokava

Smer Potočnik-Tominšek

✍ Franc Štibernik, 📷 Vladimir Habjan

»Rokavi so sinonim za poezijo v kamnu. To ni samo najvišji brezpotni svet v Julijskih Alpah, sistem prepadnih grebenov in grap, ozaljšan z roglji in stolpi, z izjemno ostro, nasršeno in krušljivo skalo, marveč je to kraljestvo neekstremnih uživalskih plezalcev, od markacij in vsakršnih poti do cela neomadeževano svetišče, v katerem se vsak, kdor je vanj pripuščen, počuti kot izbranec, kot nagrajenec bogov.« Tako nam je Rokave opisal Stanko Klinar v knjigi Sto slovenskih vrhov.

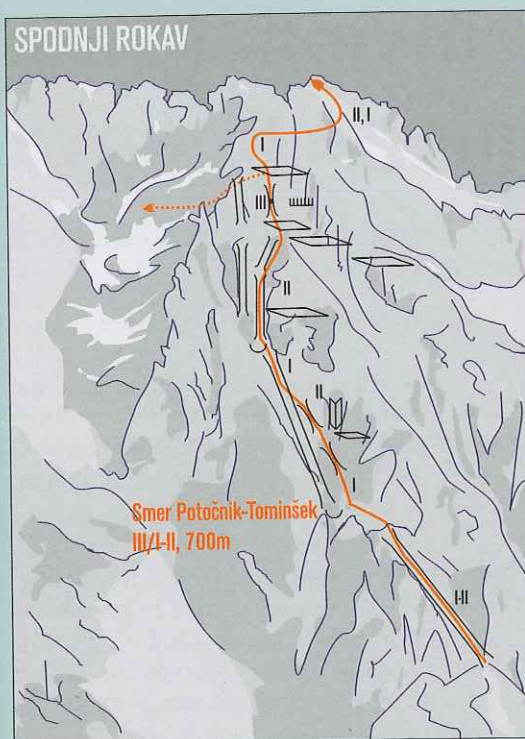
S kompasom do vstopa smeri

Slavko je bil prvi, ki je kot član planinskega društva Grosuplje stopil v ta čudovito divji svet. Splezal je že na Visoki in Srednji Rokav, Spodnji pa se mu je, kljub trem poskusom, upiral do neke septembrske sobote. Štirje člani društva, Barbara, Robert, Slavko in jaz, smo želeli ob koncu zelo uspešne plezalne sezone opraviti še en vzpon. Ko je Barbara predlagala Spodnji Rokav, prepričevanje sploh ni bilo potrebno. Odločitev je bila sprejeta; na svoj cilj naj bi se povzpeli od doma v Vratih. V pomoč nam je bil le opis smeri Potočnik-Tominšek, vrh pa nas je čakal na višini 2500 m. Kot starosta skupine sem moral prevzeti vlogo vodnika, toda to pri tako usklajenih navezah ni bilo težko.

Gozd nas je sprejel v skrivnostni temičnosti, kompas je bil naš vodnik med mogočnimi drevesi, ki so si izbojevala prostor na čedalje strmejšem pobočju. Sonce je že oblizovalo bližnje vrhove, ko se je začel gozd redčiti, pred nami pa se je odprla vi-

Spodnji Rokav, levo v ozadju Srednji in Visoki Rokav

Skica smeri: Barbara Žižič

soka skalna zapora. Kmalu smo ugotovili, da smo se držali preveč desno in tako prišli pod ostenja Kališča. Nič hudega, bomo pa prečili pod ostenjem in poiskali pravo smer nad Suhim plazom. Čut za iskanje pravih prehodov me ni izdal in kmalu smo stali na izpostavljenem grebenu nad krnico v vznožju Rokava in Škrlatice. Nadeli smo si vso potrebno opremo, vendar smo se odločili, da bomo plezali brez vrvi. Nad nami so visele skalne gmote vseh mogočih oblik, gruščnat žleb pa nam je kazal, kje so najlažji prehodi. Do značilnega žandarja, ki straži prehod v glavno grapo, nam je šlo zelo dobro. Počitek smo izkoristili za občudovanje stvaritev narave. Svet je tam res divji, nikjer nikakršnega sledu, da bi tja že stopila človeška noga. Jasno vidna glavna grapa in sistem polic na desni sta nas v prijetnem plezanju pripeljala v naslednjo kotanjo 200 metrov višje.

Kamini, utrغان oprimek in sreča na vrhu

Tedaj se je grapa razcepila v strašljivo globoka kamina, ki nista bila videti prehodna. Opis v

knjigi pravi, da jo moraš tam ubrati na desno, toda pogled na sistem žlebov in kaminov nas je spravil v dvome. Poizkusil sem po na videz najlažje prehodnem žlebu in pred kaminom naletel na klin v steni. Oddahnili smo si; smer bo prava, a zahtevnejša. To nam je kmalu dokazal ozek, navpičen kamin. Slavko ga je suvereno preplezal, malo močnejši Robert pa se je v njem zagozdil in komaj izplezal. Isto se je zgodilo Barbari. Moral sem ji pomagati, da se je obdržala v steni, dokler ni priskočil na pomoč še Slavko z vrvjo. Tudi nadaljevanje je bilo kar zahtevno in večkrat je bilo potrebno varovanje z vrvjo, ko smo premagovali skoke med posameznimi gredami, ki sekajo pobočja pod vrhom. Višinomer nam je kazal, da smo že v vršnem delu; tam je tudi izstop proti Kotlom. Ogledovali smo si, kje bi lahko bil izhod iz stene za sestop na melišča Kotlov, in se spraševali, kje je tisti lahki vršni del, ki ga kaže skica smeri kot plezanje I. stopnje. Brez plezanja po krušljivi steni, ki nam je zapirala nadaljevanje, ni šlo. Slavko se je odločil za svojo smer, Robert ga je varoval, midva z Barbaro pa sva spremljala, kje bo poiskal prehod. Nenadoma je strašno zaropotalo. Slavku se je utrgal oprimek, vsaj 20 kilogramska skala, in začel leteti naravnost proti Barbari. Meter pred njo se je odbil od tal naravnost v njene noge, tako da jo je spodneslo, skala pa je nadaljevala pot v prepade pod nami. Barbara je k sreči dobila samo močan udarec v stegno in je kmalu hrabro izjavila, da bo lahko nadaljevala plezanje, Slavko pa je ugotovil, da je tik pod vrhom. Kmalu smo se srečni objemali na vrhu Spodnjega Rokava. Še vrhovi okoli nas so bili ganjeni in so se skrivali za meglicami, ki so se privlekle za nami, počasi pa so nam le začele odstirati poglede v globino. Globoko spodaj smo videli bivak na Jezerih in na drugi strani nasršene stene grebena Rokavov in Škrlatice, ki se pnejo iz Kotlov, v katere smo morali sestopiti.

Po vrvi v dolino

Dvomi, ali smo poiskali pravi dostop, so me gnali v raziskovanje vrha. Plezal sem po pečinah nad globokimi prepadi in iskal tisti lahki dostop, ki je opisan v knjigi, vendar ga nisem našel. Zato smo sklenili, da se bomo vračali po

smeri pristopa. Na vrhu stene, ki smo jo prej preplezali, sem našel sidrišče za spust z vrvjo in takoj nam je bilo lažje pri srcu. Hitro smo bili na gredi, ki naj bi vodila na pobočje nad Kotlom, a strašljivi pogledi v grapo, ki smo jo morali prečkati, niso ponujali varnega občutka. Zadevo sem si moral ogledati od blizu, zato sem splezal naprej. Kmalu sem ugotovil, da se da poiskati kar lepe prehode do grebena na drugi strani, za katerim smo vsi pričakovali lažji teren. Pogumno smo plezali naprej, a na grebenu mi je pogled padel v še eno globoko grapo. Nad njo pa se je dalo slutiti konec težav. Med ogledovanjem, kako premagati še to, sem v steni nad sabo spet zagledal klin z vrvno zanko. Privezan na vrv sem kmalu našel varen prehod tudi čez zadnjo oviro in na drugi strani zagledal možice, ki so kazali nadaljevanje naše poti v Kotel. Uživanja v neznanem je bilo konec. Plezanje iz Kotla po pobočju Škrlatice nam je bilo že znano. Spet smo morali priplezati na višino 2500 m do markirane poti na Škrlatico.

Barbara je vedno bolj čutila posledice udarca skale, zato sem priganjal, naj čim prej nadaljujemo pot. Pred nami je bilo še 1500 m spusta po markirani poti. Zadnji sončni žarki so božali vrhove Cmira, ko smo se spuščali proti skrivnostno zatemnjenemu gozdu. Sence je bilo treba pregnati s čelnimi svetilkami, da je bil sestop varen. Po 14 urah nepozabnih doživetij smo bili spet pri avtomobilu. Za nami je bila še ena »tura leta«.

Dostop:

Na začetku parkirišča pred Aljaževim domom v Vratih jo uberemo na sever po strmi gozdni vlakci. Ko dosežemo gruščnat svet, lahko zavijemo na levo ali na desno. Če gremo na desno, po vedno večjih meliščih dosežemo gruščnato grapo Suhi plaz, po njej pa steno in na levi izhodišče smeri; če gremo na levo, pa se po stezici in delno brezpotju vzpnemo v veliko krnico Pod Dolkom. Iz nje nadaljujemo pot na desno, v dobro viden strm travnat žleb, ki vodi prečno na desno, in po zanimivih gamsjih stečinah pridemo na gozdnat hrbet. Nato na desni dosežemo vršna melišča in začetek smeri. 1.30-2 h. Ocena: III/-II, 700 m, 3-5 h. Smer je v spodnjem delu lahka, tako tehnično kot orientacij-

ska, v zgornjem delu pa plezamo v zahtevnejši steni, v kateri je orientacija precej zapletena, skala pa ponekod krušljiva. Če ne uberemo ravno najugodnejše različice, je plezanje lahko tudi zahtevnejše, kot je razvidno tudi iz zgornjega opisa. Na izstopu po prostrani gredini prečimo na desno do izrazitega grebena, po njem pa se vzpnemo še 100 m pod vršno glavo. Orientacijsko je zapleten tudi zadnji del vzpona. Pristop na vrh namreč vodi po nerodni in izpostavljeni polički na desni, s katere lahko priplezamo na vrh po strmem kamninu na levi ali pa po polički na desni.

Sestop:

Z vrha je na južno stran urejen spust po vrvici. Po grebenu (z njega vidimo Bivak II na levi) spet sestopimo 100 m do prostrane grede. Po njej prečimo na desno prek več drobljivih grap toliko časa, da se svet obrne na desno proti Kotlom. Proti koncu postane svet lažji – tam je prehod na melišča Kotlov. Z dna krnice se vzpnemo v bok Škrlatice; na njem opazimo razločen prehod proti levi navzgor (žlebovi, grede, melišča). Naš kažipot je škrbinica sredi južnega grebena Škrlatice. Ko jo dosežemo, smo na markirani poti, ki se z vrha Škrlatice spušča mimo Bivaka IV v Vrata. 3-5 h.

Iz Kotlov je možen tudi prehod k Bivaku II. Čez visoko, strmo melišče in skozi drobljiv žleb se vzpnemo na globoko zarezano škrbino med Srednjim in Visokim Rokavom. Od tam se k Bivaku II spušča strm snežni žleb (cepin, dereze). 2-3 h.

Vodniška literatura:

Mihelič, T., Zaman, R. Slovenske stene. Didakta, 2003; Habjan, V. Manj znane poti slovenskih gora. Sidarta, 2004. ◉

Po svetu

Slovenske plezalce letos očitno precej bolj vleče na tuje, saj prihaja največ novic prav z onkraj meje. V Himalajo je bilo letos veliko odprav. Na Great Trango Tower sta 14. avgusta že priplezala Miha Valič in Tomaž Jakofčič.

Kar šest članov Univerzitetne odprave je osvojilo vrh Gasherbruma II (8035 m). Sredi dopoldneva 26. julija so na vrhu stali Stojan Burnik, Andrej Terčelj in Franz Seiler, Iztok Tomazin pa zaradi zdravstvenih težav malo kasneje. Naslednji dan sta uspeh odprave zaokrožila še Irena Mrak in Joseph Stiller - Sepp.

Tudi Perujski Andi so bili letos tarča dobrih slovenskih vzponov. Marjan Kovač, Pavle Kozjek in Aritza Monasterio so plezali v severni steni zahodnega Chacararajuja (6112 m). Plezati so začeli 8. julija in v 24 urah preplezali smer El Señor de las Torres (Gospodar stolpov). Osemstometrski smer ima težavnost ED+ (6a, A1, M5, A16 - 90/55-70°).

Štajerci so v okviru aklimatizacije opravili lepe vzpone v dolini Ishince (Cordillera Blanca, Peru). Na Urus (5423 m) so se povzpeli Boris Strmšek, Jure Gostenčnik, Aleksander Dušej in Mihela Dušej, na Ishinco (5530 m) pa Boris Strmšek. Slabo vreme jih je nato pregnalo iz baznega tabora. M. R.

Po Evropi

Peter in Slavica Podgornik sta v dneh od 11. do 19. julija preplezala vrsto lepih in zanimivih smeri v masivu Les Ecrins v Franciji. V tipičnem vremenu za letošnje poletje (mrz, veter, nevihte, vročina) sta splezala naslednje smeri: Paroi de la cascade de la Pisse - Lapislazuli (6a, 300 m), Paroi des Lys - La troisième generation (6c, 210 m), Secteur de l'Eboulement - Baliverna (6b+, 300 m), Traverse du Pelvoux: Marche au supplice (7a/6c, 400 m), Pilier des Violet-

tes - Voyage en Cathimine (6b, 280 m), Vallon de Eychauda, Rocher du Pieron (2904 m) - Les Evades du Frioul (6b+, 400 m), Paroi des militaires - Tomahawk (6c+, raztežaj 7a v drugem poskusu).

V Franciji pa so se mudili tudi Štajerci in v gorah okoli Chamonixa preplezali vrsto lepih in zahtevnih smeri. V južni steni Aiguille du Fou (eni najzahtevnejših, najbolj strmih sten v špicah nad Chamoni-xom) sta Marko Lukič (Iglu šport, City Wall) in Andrej Grmovšek splezala smer Les ailes du desir (7c, 300 m). Za dostop do smeri sta morala preplezati še »skromen« ozebničnik (IV, 70°, 300 m). V enem dnevu sta uspela preplezati celotnih 600 m stene, Andrej na pogled, Marko pa z rdečo piko. Za zaključek dneva sta po spustu po vrvi splezala še Classic American Route (7c, 300 m).

Pred tem pa so bili dejavni še ostali člani odprave. Tanja in Andrej Grmovšek sta preplezala smer Anouk v Petites Jorasses (6c, 750 m) in Tonton Daniel (6c, 200 m) v Pointe Daniel. V Tour Verte so Tanja in Andrej Grmovšek ter Marko Lukič in Blaž Navršnik preplezali smer Retour a la montagne (7c, 200 m), Andrej na pogled, Marko pa z rdečo piko. Tanja Grmovšek in Alenka Lukič sta prav tako v isti steni preplezali kombinacijo smeri Gagafou in Homologue Exceptionnelle (6/5+, 200 m). Marko Lukič in Blaž Navršnik sta v Pointe des Nantillons preplezala še smer Il nom de la rosse (7a+, 350 m), ter dve smeri v sektorju Little Yosemite Une gueule du Diable (6c+, 100 m) in Elle a du le faire (6b+, 100 m). V isti steni sta Alenka Lukič in Blaž Navršnik preplezala še smer Guy-Anne (6a+, 350 m). Na poti v Chamonix so naredili kratek postanek v Dolomitih, kjer sta Tanja in Andrej Grmovšek v Cimi Scotoni preplezala Skotonata galatika (7b+, 450 m). Andrej je smer preplezal na pogled. Tanja Grmovšek in Blaž Navršnik sta v Cimi Piccolissimi preplezala še Cassinovo smer (VII-, 200 m). M. R.

Dejavnosti iz domačih logov

Urban Ažman (AO Radovljica) in Silvo Karo (AO Domžale) sta 10. avgusta v severni steni Šit nad Tamarjem prosto preplezala smer Debela Berta (VIII, 350 m). V najtežjem tehničnem raztežaju sta pod ključnim mestom namestila svedrovec in nato smer preplezala prosto. Sestopila sta s spustom po vrvi po smeri Das ist nicht kar tako. Grega in Urban Ažman sta 12. avgusta preplezala smer Krvavi pot (VIII+) v severni steni Zadnje Mojstrovke. To je druga ponovitev smeri, ki sta jo leta 1985 preplezala Silvo Karo in Franc Knez. M. R.

Kdo ve, kje je bila planšarija v Karavankah?

Stric Stanko Požar živi v Zagrebu, star je 89 let. Pisal mi je, da je bil leta 1936 na Triglavu. Rojen je v Košanski dolini pod Vremščico. Takrat je bil ta kraj pod italijansko okupacijo in Italijani niso dali nobenemu fantu dovoljenja za odhod čez mejo v Jugoslavijo, ker so vedeli, da jih ne bo nazaj. Zaradi njihovega terorja in brezizhodnosti je stric z nekaj prijatelji zbežal čez mejo. Spominja se sreče, ko je videl prvi slovenski napis »krčma« in ne »trattoria«. Tudi v obljubljeni deželi mu je trda predla, dokler ni prešel v mlekarstvo šolo v Škofjo Loko. Iz te šole so za počitnice odšli na neko planšarijo v Karavanke (stric je pozabil ime planšarije). Živel so v lesenih barakah skupaj s planšarji in izdelovali sir, maslo in skuto. Predavatelj je bil g.Pavlica, izjemen človek, govoril je več jezikov. Mojster za sirsarstvo je bil Dolenjec Stanko. Slušatelji te šole so bili iz cele takratne Jugoslavije; iz Srbije, Črne gore, Hrvaške (iz Gorskega Kotarja) in tudi iz Bosne. Podlpinik in Cesar sta bila iz Bohinja. Mogoče kdo še ve, kje je bila ta planšarija?

Zanimivo bi bilo še kaj prebrati o takratnem življenju, ko so tisti mesec živeli v (za njih prav gotovo) izjemnem kraju. Pošiljam vam dve fotografiji; ena je posneta pri planšariji, druga pa na Triglavu.

Marija Biščak

Spomini na domači kraj

Pohodništva naši dedki, babice, none in »nonoti« niso poznali. Hodili so na božjo pot, pa ne vsi, ker ni bilo čevljev za daljšo hojo in vsak tudi ni imel časa. V Čemanževi knjigi Ivana Rutar (rojak iz Tolminske dežele) sem našel spodbudo, da za Planinski vestnik napišem nekaj spominov na pokojno mamo. Otroštvo je preživela v Poljanski dolini. Ko je odraščala v dekle, je otrokom presodaj umrla mati. Ob vnovični očetovi poroki so otroci prve matere morali od hiše. Tedaj ni delovala nobena občinska ali socialna služba, ki bi lahko pomagala otrokom, teh pa je bilo kar nekaj. Trnova pot jo je zanesla tudi na Primorsko, »na T'minsko« so dejali tedaj. V grapo, v dolino Jolnjice je prišla k sestri za »deklo«. Z leve in desne strani teče reka Idrijca. Vas je brez cerkve in nabožnega znamenja in vendar so pešali uro in več k sveti maši v bližnji farni cerkvi. Največkrat so hodili v strmi breg čez Lipnik na Šentviško goro. Tam je kar 27 let župnikoval »priljubljeni« gospod Ciril Munih. Nekoč je bila to romarska steza. Povezovala je ljudi na Gori in tiste v dolini ob Idrijci. Prav bi bilo, če bi po takih poteh hodili tudi današnji pohodniki z mislijo na čas naših prednikov. Negujmo te stezice, da jih ne prerastejo trnje in previsoke trave. Bolj uspešni na finančnem področju se odpravljajo v tujino, v neznane kraje drugih konti-

mentov. Tudi slovenska dežela je privlačna za vse ljubitelje gora in ob nesrečah bolj solidarna in humana kot marsikatera bolj razvita. In končno, ko sem s svojimi spomini hodil po poteh otroštva, sem bil spet z mislimi pri Čemaževi knjigi. Da bi le srečal na stezi pokojno mamo, ki je tolikokrat hodila tod bosih nog in je čevlje obula šele pri prvi hiši, na začetku vasi, ali pred vstopom v cerkev sv. Vida. Mati ni bila »najbolj« pobožna, k maši pa je vendarle hodila in v molitvi prosila: Če je bog nad nami (mislila je tudi na naju s sestro), »usmili se« in pomagaj revnim otrokom bolj, »kot si meni«. Ljudje so delali od zore do pozne noči in seštevali dneve: »Osemnajstkrat bomo jedli zelje, pa bo nedelja.« Tako so hodili s trebuhom za kruhom po strmih gričih in senožetih, na katerih so košnja in druga dela trajali do pozne jeseni. Danes poznamo strojno obdelavo in to je nekaj čisto drugega. Tudi pohodništvo se je spremenilo v rekreacijo v okviru turizma in športa. Nekoč ni bilo tako, nobene izbire ali možnosti ni bilo za »pohajkovanje naokrog« brez dela in delovnega cilja. Pa »srečno«: z lepimi občutki na pot.

Janko Mlakar

Ročna ura

Spoštovani! 27. julija sem ob poti na Špik (skozi Kačji graben) na nadmorski višini okoli 1900 m (malo pod podornimi bloki izpod Lipnice) našel ročno uro znamke Japona. Ura je še razmeroma dobro ohranjena (in bi jo lastnik ali urar najbrž znala spraviti v pogon). Kdor jo pogreša, jo dobi na naslovu: Igor Dakskobler, Gregorčičeva 12, 5220 Tolmin (tel. 05 3881937) ali igor.dakskobler@guest.arnes.si. Kasneje sem pomislil, da je morda lastnik uro odložil v času nevihte in da jo je imel kdaj kasneje namen ponovno iskati (sem torej morda naredil napako, ker sem jo vzel s seboj?). Hvala za razumevanje in lep pozdrav.

Igor Dakskobler

Kje je tu varnost?

Čeprav sem član uredniškega odbora PV, sem bil nad sliko na strani 24 v poletni številki z naslovom »Varno po grebenu« močno presenečen. Je že tako, da vsi člani uredniškega odbora ne vidimo prav vse vsebine pred objavo, tako da sem to fotografijo prvič zagledal v tiskanem Vestniku. Pa mi ne da miru, kajti bolj jo gledam, manj razumem, kje je tu varnost! Zato se tokrat oglašam kar kot navaden bralec in prosim gorske vodnike, da nam pojasnijo, kako tako varovanje »deluje«. Od prvih učnih ur v plezalni šoli pod Turncem pred tremi desetletji živim v prepričanju, da mora biti pač naveza ustrezno vpeta in varovana, sicer nave-

zovanje nima nikakršnega pomena. Na tej sliki pa so na izpostavljenem grebenu na vrh navezani najmanj trije na videz neizkušeni planinci brez vmesnih klinov. Močno dvomim, da bi naveza lahko obstala, če bi kateremu izmed njih zdrsnilo.

Andrej Stritar

Gore na beli steni

Na beli steni, Urban Golob, založba Sanje, Ljubljana, 2004.

Za Urbana Goloba zdravniki, ko je bil še otrok, niso verjeli, da bo dočakal poletje. Toda dočakal ga je. In kot mnogi preživeli po raku tudi on v svoji knjigi Na beli steni kaže življenje, živo in polno, brez

zapravljenih trenutkov. Predvsem pa življenje, ki je prežeto z gorami. Takim, kot je bil nekoč sam, zdaj v bolnišnici na beli steni prikazuje lepote gora, in bolni deklici ob napovedi zimskega prečenja slovenskih Alp prebudi njene sanje. Za srečo na poti mu poda majhnega medvedka. Ko je prečenje končano, je medvedek še z njim, nesrečne deklice žal ni več. Kaj je pravzaprav avtor hotel povedati s knjigo, se vprašamo. Preprosto to, da tisti, ki so zdravi, ki jih nosijo lastne noge, ki dihaajo, vidijo, govorijo ... morajo živeti. Polno, tako, kot resnično zmorejo; ne le tako, kot sami mislijo, da lahko. Živeti že zaradi tistih, ki bi radi živeli, pa jim bolezen tega ne dopusti. Ob prepletu spominov in zgodbe o plezanju na himalajski Peak 41 ob bralec brž spoznal, da je v krhkem, suhem mladeniču velika moč - kot v marsikom, za katerega bi rekli, da iz njega ne bo nič. Preprosto človek ne pozna ne svojih moči ne sposobnosti drugih. Gore so v avtorjevem življenju pred vsem, z njimi je zrasel, z njimi ozdravel, z njimi preprosto živi. Naslovnica v beli simboliki nakazuje plamene hrepenjenja, ki se stezajo navzgor, nasproti prihajajo beli jeziki ledenika. O alpinističnih in gorniških doživetjih Urban Golob govori z veseljem, z zdravo hudomušnostjo, iskrivostjo. Videti je, da avtor izhaja iz »grifovske« generacije (po nek-

dani reviji Grif), kajti besednjak, ki ga uporablja, je nezgrešljiv. Že res, da se alpinisti pogosto res pogovarjajo tako, kot beremo, vendar bi bil s stališča učinka na bralca dovolj kakšen izsek, ne pa tako pogosta uporaba pogovornega jezika in vulgarizmov. Tudi objava dveh »sočnih« elektronskih sporočil bo za marsikoga prej moteča in knjigi kljub izvirnosti ne daje dodatne vrednosti. Je pa sporočilo knjige vsekakor močno, kljub preprostosti - saj so velike stvari vendar preproste. Volja, vztrajnost, navdušenje, trud - in v življenju je dolgočasnih, brezciljnih trenutkov vse manj. Še celo v neskončnem in negotovem čakanju na boljše vreme v baznem taboru je cilj, je odločenost. Pa čeprav jo mora podkrepiti kakšna kletvica, kakšno naveličano mrmranje ali rentachenje na prijatelja. Tudi na tak način se kaže življenje. Urban Golob počne veliko stvari, fotografira (tudi v knjigi je nekaj njegovih fotografij gorskih podvigov), igra na bobne, piše in predvsem hodi v gore, pleza. Verjamemo, da bo na beli steni prikazal še marsikateri lep spomin na gore, in da bo tudi na bele liste zapisal še marsikatero besedo. Tokratna, njegova prva knjiga, je namreč dokaj kratka - a povedal je po svoje, kratko, jedrnato, brez olepšav - tako, kot je.

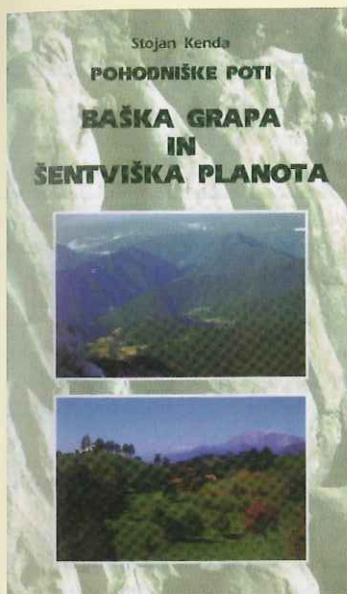
Marjan Bradeško

Baška grapa in Šentviška planota

Pohodniške poti - Baška grapa in Šentviška planota, Stojan Kenda, samozaložba, Tolmin, 2004.

Pred dvema letoma smo sprepemili na pot vodnik, prvenec Stojana Kende, Pohodniške poti na Tolminskem - Nad levim bregom Soče. Tokrat predstavljamo njegovo drugo delo, Pohodniške poti - Baška grapa in Šentviška planota. Obravnavano področje zamejuje na zahodu planina Razor, na vzhodu Lajnar nad Soriško planino, na

severu Vogel z Vratci in Šijo (greben Tolminsko - Bohinjskih gora), na jugu pa Stopnik (oziroma glavna cesta Most na Soči - Idrija). Tudi tokrat se je avtor podal na težavno pot samozaložnika. Pohodnikom Kendovega kova ni težko prehoditi številne doline, dolinice, grape in soteske; tudi vzpon preko strmih senožeti (tam, kjer so še), pa hoja skozi temne gozdove (kjer so zaradi bujnega zaraščanja sploh še prehodni) na poti na štrleče vrhove niso taka težava. Tudi opis poti verjetno ni bil najzahtevnejši podvig - navsezadnje se je tega lotil že drugič v življenju. Najtežja pa je gotovo pot iskanja podpornikov takega knjižnega dela, čeprav bi kdo rekel, da dobrih sto strani obsežna brošura ni tako velik zalogaj.

Stojana Kenda pri spletnanju mreže poti v pričujoči knjigi niso vodila izključno planinska stremjenja. Ne hiti za vsako ceno samo nekam navzgor, na vršace, ampak v sklopu opisanih poti išče ravnotežje med nezahtevnimi označenimi in zahtevnimi potmi, med sprehajalnimi pohodi in pravimi gorskimi turami. Najvišje nad morje, če je to sploh pomembno, seže pri opisu poti na Rodico (1966 m), na primorski strani Gradico ali včasih celo Gredico. Od tam ni več daleč

do Vogla in planine Razor, kjer najde severni stik z opisi poti iz svoje prejšnje knjige, južneje pa pride do podobnega stika z njimi v Podmencu. Tako torej skupaj s predhodnim delom precej sistematično obdeluje skoraj celotno območje tolminske občine; manjka samo še okolica Tolminskega in Kanalskega Loma, Grudnica s Skopico in Vršami ter področje Gorenje in Dolenje Trebuše, tja do Oblakovega vrha. Ob branju vodnika se ponujajo nekatere primerjave. Poti v Baški grapi (opisanih je 16) so večinoma daljše, zaradi večjih višinskih razlik bolj naporne, skoraj praviloma dobro označene s planinskimi markacijami. Poti na Šentviški planoti (opisanih je 6) so - razen redkih izjem - lažje, bolj turističnega značaja, označene v glavnem s smernimi tablami in oznakami na razpotjih. Razkriva se nam še ena, nič kaj vesela ugotovitev. Na področju Baške grape so demografske razmere veliko bolj surove; opuščanje odročnih bivališč skoraj neizbežno. Šentviška planota je v tem pogledu vendarle bolj vitalna.

Vodnik Pohodniške poti - Baška grapa in Šentviška planota je prišel na naše police v začetku poletja, ko se stežka ubranimo klicem narave, ko številni obiskovalci dobesedno oblegajo »ekstotično« Tolminsko. Ob ugodnem vremenu se zanimanje za ta košček sveta podaljša globoko v jesen. Morda bo prav ta knjiga komu dala navdih za izbor izleta ali ogled katere izmed številnih znamenitosti. Kenda kljub svoji prislovični jedrnatosti tudi njim namenja nekaj prostora. Bolj študiozni bralci si lahko potešijo radovednost v dodatni literaturi, ki je navedena na koncu knjige. Uvodni napotki glede varnosti na pohodih naj ne izzvenijo v prazno. Za lažje načrtovanje so navedeni nepogrešljivi približni časi hoje, na zavihku pa sta kot pomoč pri orientaciji natisnjena dva zemljevida, na katerih so močnejše poudarjene in oštevilčene vse opisane poti. Zgoščena pripoved je ponazorjena s 38 barvnimi avtorjevimi fotografijami. Knjiga ima sku-

paj z reklamnimi oglasi 112 strani, natisnila pa jo je Tiskarna Grafika v Novi Gorici. Izdelana v pokončnem, popotniškem formatu (12,5cm x 21 cm) se bo lepo prilegala v žep vsakega nahrbtnika. Lektorsko delo je opravila Sonja Kenda.

Domačinom večinoma dobro znana podoba razgibane pokrajine tudi poslej ostaja taka, kot jo je označil pisatelj France Bevčev: »Divja, lepa Tolminska!« Obiskovalci od drugod jo bodo gotovo lažje odkrivali tudi po zaslugi obeh Kendovih vodnikov. Beseda »divja« naj zanje ne pomeni nekaj slabšalnega. Naj jih predvsem še bolj utrjuje v prepričanju, da je njena neokrnjena lepota prav tisto, kar razrvana duša sodobnega in vsega naveličanega človeka vse bolj pogreša in v takih krajih išče. Poti, na katere nas popelje pisec vodnika, so neizčrpna nahajališča naravnih lepot in kulturno-zgodovinskih redkosti. Zaželim avtorju, da bi mu tako kot njegov prvenec, tudi ta knjiga kmalu pošla.

Žarko Rovšček

Beseda je luč

Beseda je luč, Janez Slapar, Občina in Zveza kulturnih organizacij Trzič, 2004.

V zaselku Grahovše pri Lomu pod Storžičem nad Trzičem živi kmet Janez Slapar (rojen 1937), po domače rečejo Pr' Temšak. Čeprav je želel študirati, je moral ostati doma na kmetiji. Svojo nadarjenost in željo po znanju in ustvarjanju je v prostem času nadomeščal z branjem številnih knjig, ki jih hrani v svoji knjižnici. Rad je tudi kaj napisal ali naslikal. Za razstavo panjskih končnic, ki jih je naslikal po vzorcih Maksima Gasparija, in za kulturno delo v tovarni BBT je dobil dve srebrni Kurnikovi plaketici. V svojih zbirkah ima poleg drugih drobnih reči tudi 10.000 različnih razglednic. Zapisano ima vse, kar se je zgodilo bolj ali manj pomembnega v Lomu pod Storžičem

ter zgodovino vsake tamkajšnje domačije posebej. Občina in Zveza kulturnih organizacij Tržič sta pred kratkim izdala njegovo pesniško zbirko z naslovom Beseda je luč, v kateri so tudi nekatera njegova likovna dela. Spremno besedo so napisale Jožica Koder (urednica), prof. Berta Golob in dr. Marija Stanonik. Avtor ima v rokopisni obliki pesmi vsaj še za šest takih knjig. Med objavljenimi smo izbrali za Planinski vestnik pesem o Storžiču.

Ciril Velkovrh

Storžič

*Se sliši iz doline zvon,
jaz gledam gor v Storžca tron,
pod njim se beli dolgi plaz,
zapustil ga je zimski čas.*

*Prek njega gamsov gre deset,
prelep je nanje res pogled,
tako je lep, da obsediš,
v gamse, v plaz, v goro strmiš.*

*Je v gori sneg, še zime čas,
na samem slišiš pričekov glas,
iz tal kipi, cvete resje,
podleselek, kuriča cvete.*

*V gorah najlepše je spomlad,
zato v gore zahajam rad,
tam narava tako čista, sveta,
kot ta trenutek iz roke vzeta.*

*Se sliši iz doline zvon,
jaz gledam gor v Storžca tron,
je v gori sneg še, zime čas,
v dolini pa pomlad in zvončekov glas.*

Ravenska pot

Srečko Potočnik in Franc Vavčevnik sta že leta 2000 s posebnimi lesenimi in plastičnimi smernimi tablami označila potek Ravenske poti in tako pohodnikom omogočila temeljito spoznavanje celotne KS Ravne. Razen po vzhodnem delu, ko se pot združuje s planinsko potjo od Šoštanja do razvalin gradu Forhtenek, se Ravenska pot ne križa ali pridruži nobeni

PLANINSKO DRUŠTVO ŠOŠTANJ
ŠPORTNO DRUŠTVO RAVNE

Ravenska pot

PODATKI O POHODNIKU:

IME _____

PRIIMEK _____

NASLOV _____

KONTROLNE TOČKE RAVENSKE POTI

GOSTIŠČE KOTNIK

FORHTENEK

VRHOLANOV VRH
(710M)

ABIDNIK

IZPOLNI IME IN PREGLEDNO KARTONČEKO
POŠILJITE NA NASLOV POŠTOVNE BR. 3125, ŠOŠTANJ

DATUM PREHOJENE POTI: _____

Kontrolni kartonček Ravenske poti

drugi planinski poti in tudi na področju KS Ravne ni nobenih drugih planinskih poti. Zato sta avtorja Ravenske poti v dogovoru s ŠD Ravne predlagala PD Šoštanj, da bi se pot vpisala v register planinskih poti in nato označila s planinskimi markacijami in planinskimi smernimi tablami. Ideja je v PD Šoštanj naletela na »plodna tla«, saj je društvo takoj pristopilo k realizaciji. S pomočjo domačinov je društvo pridobilo pisna soglasja lastnikov zemljišč, po katerih poteka pot, pridobilo tudi nekatera druga potrebna soglasja in mnenja ter v maju 2004 prejelo pozitivno mnenje PZS za vpis te poti v register planinskih poti. V juniju je potekalo več delovnih akcij, kjer so člani PD Šoštanj in ŠD Ravne uredili in s planinskimi markacijami markirali celotno traso pot. Poleg tega so bile nameščene tudi nove smerne table, ki so narejene po standardih PZS. Na štirih kontrolnih točkah Ravenske poti so nameščene skrinjice z vpisnimi knjigami in kontrolnimi žigi. Društvi sta izdali tudi poseben kontrolni kartonček, ki je namenjen evidentiranju pohodnikov. Kontrolni kartonček je možno dobiti v gostišču Kotnik, pri kmetiji Abidnik ter pri ŠD Ravne in PD Šoštanj. Trasa Ravenske poti: športno igrišče v Sp. Ravnah - Puc - ruševine gradu Forhtenek - Vrholanov vrh (710 m) - Podvelanški vrh

(692 m) - Abidnik - Kešpan - Kavčnik - Sp. Ravne - športno igrišče v Sp. Ravnah. Krožna pot večinoma poteka po kolovozih in gozdnih stezah, nekaj časa pa tudi po lokalnih cestah. Najvišji vrh poti je Vrholanov vrh (710 m), ki je hkrati zelo lepa razgledna točka na celotno Šaleško dolino. Od leta 2000 do danes je pot doživela že kar nekaj obiska in pohvale obiskovalcev za izvirno in lepo traso poti. Na Dan državnosti je bil kljub slabemu vremenu izveden pohod po Ravenski poti, ki se ga je udeležilo okoli 30 pohodnikov. V primeru lepega vremena bi se pohoda zagotovo udeležili vsaj dve stotnji pohodnikov, kot je bila tradicija v preteklih letih. Na kontrolni točki Ravenske poti, pri kmetiji Abidnik, je ŠD Ravne pripravilo prijetno slovesnost z uradno otvoritvijo poti. Spregovorila sta predstavnik športnega in planinskega društva, uradno otvoritev poti pa je opravila predsednica KS Ravne, Erna Obšteter in ob tem izrazila upanje, da bo nova planinska pot imela mnogo obiskovalcev skozi vse leto in da jo bodo znali za rekreativne namenjene izkoristiti tudi domačini. PD Šoštanj in ŠD Šoštanj sta ob otvoritvi poti sklenila dogovor, da bosta vsako leto na Dan državnosti skupaj izvaja pohod in s skupnimi močmi skrbela za to novo krožno planinsko pot oz. obhodnico.

Bojan Rotovnik

Na tedenskem obisku pri Lokvarjih

Tudi letos je Savinjski MDO organiziral planinski tabor za mlade planince savinjske regije. Tokrat so se mladi planinci podali v osrčje Trnovskega gozda, na Lokve nad Novo Gorico. Tabor je trajal dva meseca in v tem času se je na tabornem prostoru zvrstilo 8 izmen, v katerih je bilo skupaj približno 450 otrok in 150 vodnikov. Šesto izmeno od 7. do 14. avgusta, ki jo je vodil predsednik PD Slivnica pri Celju Matej Planko, so napolnili mladi planinci iz PD Slivnica pri Celju, Luče in Dramlje. Na Lokvah so kljub slabemu vremenu na začetku in koncu taborjenja preživeli čudovit teden. Povzpeli so se na razgledne Golake, meglen Poldanovec, pogorje Čavna, se podali po Poti po robu, kjer so prišli, pa naj se sliši še tako neverjetno, celo do Kitajske. Navdušila in vznemirila jih je pot po predorih iz 1. svetovne vojne na Sveto goro. Močno sonce jih je na tem »zgodovinsko-romarskem« potepanju dodobra ogrelo in razgrelo, tako da je voda novogoriškega bazena prišla še kako prav. Mladi planinci in njihovi vodniki so v tednu dni spoznali tudi nekatere krajevne zanimivosti; obiskali so Veliko ledeno jamo, na

orientacijskem potepanju in iskanju skritega zaklada so med drugim izvedeli tudi to, da se prebivalci Lokev imenujejo Lokvar(j)i, in da so skorajšnji prebivalci Lokev tudi Italijani, ki zelo radi prihajajo v te kraje in jih je sploh ob vikendih na Lokvah zelo veliko. Cel teden je bil aktualen »skriti prijatelj«, mladi planinci so se pomerili v odbojki in nogometu, ni manjkala niti tekma med vodstvom in udeleženci, predzadnji dan pa so se pomerili tudi v znanju iz planinske šole, ki so si ga pridno nabirali v deževnih popoldnevih. Nasmejali in pozabavali so se v igrah brez meja, pa tudi v kvizu o »poznavanju« svojih planinskih prijateljev s tabora. Kadar je vreme dopuščalo, so se mladi planinci ob petju in drugih družabnih igah družili ob kresu, sicer pa v šotorih, ki k sreči niso podlegli nekaj močnim nalivom. Tako udeleženci kot njihovi vodje so bili na koncu tabora enotnega mnenja, da jim je bilo lepo. Nabralo se je veliko vtisov, ki so jih mladi planinci pridno beležili in risali ves čas tabora. Ti bodo zbrani v tabornem glasilu, ki ga bodo mladi planinci prejeli skupaj s fotografijami na jesenskem srečanju vodstva in udeležencev na Loki pod Raduho.

Nina Gradič

Vrunčev – lovski dom na Svetini

Bralci se bodo strinjali z mojo trditvijo, da leži Vrunčev – lovski dom na enem od najlepših koščkov naše domovine, na Svetini nad Štorami. Tega so se verjetno zavedali tudi štorski borci leta 1959, ko so zasadili prvo lopato in s prostovoljnimi delom v štirih letih ter s 4680 opravljenimi urami leta 1962 zgradili dom, ki je bil namenjen oddihu borcev. Tega obdobja se v veliko nostalgijo spominjam tudi sam, ko sva hodila z očetom na Svetino, kjer je opravljal udarniško delo. V nedeljo, 15. julija 1962, je bila svečana otvoritev doma. Tega dne je bila odkrita tudi spominska plošča, kjer je zapisano, da je dom posvečen junaku Franju Vrunču, komandantu 1. celjske čete. Na Vrunčevem domu je bilo organiziranih že veliko proslav in srečanj. Najbolj množični obiski so bili vedno v času dneva borca, 4. julija. Takrat je na dom vodila prava romarska pot. Železarna Štore je leta 1983 predala dom v lastništvo lovski družini Bojansko Štore. Pri izbiri novega lastnika je imela srečno roko. Člani lovske družine so dom temeljito preuredili in ga še vedno marljivo vzdržujejo. Vsi prazniki, ki izhajajo iz časa NOV, so se praznovali nemoteno naprej. Zaradi ugodne lege doma so v neposredni bližini postavili stolp za potrebe policije. V času agresije na Slovenijo, leta 1991, so dom in stolp varovali pripadniki TO. Na to obdobje me vežejo spomini. Nekega nedeljskega popoldneva, po vročinski nevihti v Celjski kotlini, so se nad Savinjskimi Alpami bohotili tako mogočni in veličastni oblaki, kot mi jih v življenju še ni uspelo videti – in so napovedovali našo zmago. Takrat je nastala še ena zgodba, ki je objavljena tudi na 101. strani knjige Viktorja Krajncja z naslovom »Izpolnjevanje pričakovanja«. Takole sem zapisal: »Naša enota je stražila oddajnik na Svetini. Nekega dne sem bil na straži in moral sem na malo potrebo. Ko sem bil za grmovjem, sem naenkrat zaslišal močan hrup in

Skupinska slika z Malega Golaka

začutil veter. Hitro pogledam na stolp, če se slučajno ne podira, potresa pa tudi ni bilo čutiti. In še preden si zaprem hlačni razporek, je bil nad mano vojaški helikopter JLA z oznako rdečega križa. Ker njihovim oznakam in zvijačam nisem nikoli verjel, se hitro vržem v grmovje. Še zdaj si želim, da bi takrat lahko videl svoj izraz na obrazu in morda nasmeh pilota. Mogoče pa je bil celo Slovenec. Prav zaradi tega se mi je porodila misel, da ustanovimo v Štorah veteransko organizacijo. Letos mineva že četrto leto od njene ustanovitve. Na domu smo v zadnjem obdobju odkrili spominske plošče veteranom, častnikom, veteranski organizaciji »Sever«, letos pa jo nameravamo odkriti planinskemu društvu Štore. Le-to ohranja pohode legendarne XIV. divizije od Gračnice pri Jurkloštru do Svetine. Danes lovski dom upravljata gospa Jožica in gospod Zlatko Cmok. Če boste obiskali dom, boste deležni dobre postrežbe, predvsem pa tople besede.

Predsednik ZVVS Štore, Srečko Križanec

7. gorski tek na Grintovec

Grintovec (2558m), najvišji vrh Kamniško-Savinjskih Alp, je bil 25. julija zavil v goste oblake. Vreme ni bilo ravno vabljivo za gorski tek. V dolini je rahlo deževalo, proti vrhu je bilo vse bolj mraz (komajda 5°C) in vetrovno. Morda je celo vreme želelo poudariti, da gre za enega najtežjih gorskih tekov v Evropi, saj morajo tekmovalci (tekmujejo lahko samo odrasli) na 9,6 km dolgi progi premagati 1957 m višinske razlike. Letošnji tek je postregel z novima rekordoma v obeh kategorijah. Pri moških je pot iz Kamniške Bistrice do vrha Grintovca najhitreje pretekel evropski prvak v gorskih tehkih, Italijan Marco Gaiardo (1:18:21), pri ženskah pa gorska in smučarska tekačica Ines Hižar (1:29:19). Še nekaj zanimivih podatkov: V kategoriji nad 50 let je zmagovalce

Tik pod vrhom Grintovca v gosti megli

Jože Rogelj potreboval do cilja 1:38:19, najstareši udeleženec Jaka Reš (73 let) pa je prišel na cilj tudi pred časovno zaporo dveh ur in pol (2:21:08). Več o teku si lahko preberete na spletni strani http://www.kgtpapez.com/index_slo.html.

Mira Papež

Četrto regijsko veteransko srečanje na Svetini

Svetina nad Štorami, priljubljena izletniška točka, povezana z mnogimi spomini iz druge svetovne vojne in osamosvojitvene vojne za Slovenijo, je letos že četrto gostila borce, veterane, častnike, planince, veterane SEVER ter njihove simpatizerje. Tradicionalnega srečanja se je udeležilo čez tisoč obiskovalcev. Slavnostni govornik je bil župan občine Štore gospod Franc Jazbec, udeležence pa sta nagovorila in pozdravila tudi ministrica za kulturo RS gospa Andreja Rihter ter svetovalec ruskega veleposlanika v Sloveniji gospod Vasilij Orehov, ki je po srečanju položil venec na grob vojaka Rdeče armade, pokopane v naši občini. Na procelju lovskega doma vsako leto odkrijemo spominsko ploščo društvom, ki simbolizirajo odporništvu in ohranjajo našo zgodovino. Tako smo letos odkrili ploščo štorskim planin-

cem, ki s svojimi pohodi ohranjajo spomine po poteh 1. celjske čete in po poteh legendarne XIV. divizije. Podelili smo visoko priznanje Zveze slovenskih častnikov županu občine Štore, gospodu Francu Jazbecu, in visoko priznanje predsedstva Zveze veteranov vojne za Slovenijo glavnemu direktorju železarne Štore Steel, gospodu Marjanu Mačkošku. Oba vsestransko podpirata srečanje in menim, da so priznanja prišla v prave roke. Razveseljivo je tudi, da na tem srečanju sodelujejo praktično vsa društva, ki so registrirana v občini Štore, in se tako predstavljajo s svojimi dejavnostmi. Na najboljši način želimo promovirati svojo občino, pomembno pa nam je tudi druženje in sklepanje prijateljstev. Vemo, da pravo prijateljstvo človeka krepi in plemeniti.

Srečko Križanec

Grossvenediger in Gran Paradiso

V PD Pošte in Telekomu Ljubljana smo letos pripravili nekaj visokogorskih vzponov za zahtevnejše planince. Odločili smo se pokukati v enega najlepših gorskih predelov, narodni park Gran Paradiso, ki leži v bližini meje med Italijo in Francijo. Najvišji vrh narodnega parka Gran Paradiso (4061 m) spada med lažje dostopne štiritisočake. Vendar na teh višinah

vladata večni led in sneg ter surove vremenske razmere. Zato smo se odločili, da se prej spoznamo s kakšnim bližnjim ledenikom, ki nam bo služil za tehnično in višinsko pripravo.

V soboto, 31. julija 2004, smo se zgodaj zjutraj odpeljali na avstrijsko Koroško. Iz Lienza smo se planinci iz Celja, Ljubljane in Nove Gorice, odpeljali v območje narodnega parka Visoke Ture. Pri turistični koči Matreier Tauern Haus (1512 m) smo pustili avtomobile. S težkimi nahrbtniki smo se odpravili proti planinski koči Neuer Prager Hütte. Pot nas je vodila ob strugi razpenjenega hudournika in čez pašnike. Po dveh urah hoje smo prispeli do table z opisom ledeniške učne poti. Med vzponom ob nekdanjem robu ledeniške morene smo občudovali številne slapove, ki so bobneče padali v globino. Prišli smo do jezerca, ki je zaradi oblike in travnatega otočka, imenovan »Božje oko«. V vodi so odsevali gorski vrhovi. Od časa do časa je nad nami zagrmelo, ko so se podirali ledeniški seraki. Bolj, ko smo se vzpenjali, bolj je bil viden ledenik, ki se spušča z vrha Grossvenedigerja (3647 m). A vse bolj je bilo opazno tudi njegovo krčenje, saj se peščeni rob ledeniške morene vleče stotine metrov višje od sedanjega ledu. Označena pot poteka po gladkem skalovju, ki ga je nekoč obrusil drseči ledenik. Med kratkim počitkom nas je obkrožil trop koz, ki so radovedno stikale po nahrbtnikih. Mimo stare kočice Alter Prager Hütte (DAV) smo med pogledi proti zasneženim vrhovom po lepo označeni in mestoma zasneženi poti prispeli do večje kočice Neuer Prager Hütte (2796 m). V koči vladata nemška skromnost in urejenost. Mlada oskrbniška ekipa je poskrbela za domačnost in naše prijetno počutje. Odložili smo prtljago v rezervirano sobo, nato pa je nekaj korakov od kočice gorski vodnik pregledal našo opremo. Poučil nas je o načinu hoje v ledeniški navezi in praktično prikazal postopek reševanja tovariša iz ledeniške razpo-

Na vrhu Gran Paradisa

ke. Po vrnitvi v kočico se je vsem prilegla dobra večerja, potem pa smo se kmalu odpravili v postelje, saj smo se odločili začeti vzpon v mesečini in dočakati sončni vzhod na vrhu.

Vstali smo ob treh zjutraj; čaj in pripravljen zajtrk sta nas že čakala v jedilnici. Kljub temu, da zunanaj ni bilo mraza, smo se toplo oblekli, kot je obvezno za hojo po ledeniku. Prvih dvesto metrov vzpona od kočice v mesečini je bilo za ogrevanje, pred vstopom na ledenik pa smo si naredili plezalne pasove in dereze. V ledeniški navezi smo s cepini v rokah počasi prestopali ledene balvane. Malo višje je pot potekala samo še po snegu, ki je bil zadosti trd, da se ni prijemal na dereze. Nekajkrat smo prečkali globoke ledeniške razpoke in nikomur ni bilo žal, da je navezan na ostale tovariše. Končno je zmanjkalo strmine, med previdno hojo po ozkem grebenu se je pred nami iz megle prikazal križ. Na vrhu Grossvenedigerja smo. Med sestopom smo pozdravljali naveze, ki so nam prihajale naproti. Pri koči smo se odpočili, a ravno tedaj, ko smo se odpravili v dolino, je začel rositi dež. Vendar ni dolgo trajalo in že je spet posijalo sonce. Kmalu smo bili v dolini, prav zadnjih nekaj kilometrov hoje po ravnini pa je bilo čisto odveč. Malo spanja, dolga tura in težki nahrbtniki so naredili svoje. Pred prijetno gostilno v Innergsschlossu smo z užitek popili zasluženo pivo, še bolj pa nam je prijala enournna vožnja s kočijo k avtomobilom. Čakalo nas

je še 250 kilometrov vožnje domov, z mislimi pa smo bili že pri naslednji turi.

V petek, 6. avgusta, smo se odpravili na tridnevni izlet v območje Narodnega parka Gran Paradiso. V Ljubljani smo v minibusu natrpali precej zajeten kos opreme in nadaljevali pot proti mejnemu prehodu Vrtojba, kjer so se nam pridružili ostali planinci. Vožnja po italijanskih avtocestah je potekala brez zastojev. Poznal se je »feragosto«, običajni prometni zamašek pri Benetkah pa so odpravili z razširitvijo avtoceste. Pri Aosti smo zavili z avtoceste, ki pelje proti predoru Mont Blanc in se sredi dneva ustavili v vasi Pont na koncu doline Valsavarenche. V soncu smo se z nahrbtniki odpravili proti planinski koči Vittorio Emanuele II. (2730 m), kjer smo prespali. Mlada oskrbniška ekipa je presenetila s hitro in dobro postrežbo, še najbolj pa Šerpa iz daljnega Nepala, ki se je z gosti pogovarjal v več jezikih. Po obilni večerji smo se kmalu odpravili k počitku. V soboto ob pol štirih zjutraj so nam postregli z dobrim zajtrkom in nam napolnili termovke s čajem. Točno ob štirih smo se začeli v temi vzpenjati preko razmetanih balvanov do začetka ledenika, kjer smo nataknili dereze in se navezali. Na srečo je začetna strmina kmalu popustila, ugasnili smo čelne svetilke in v daljavi se je prikazal od jutranjega sonca obsijani Mont Blanc. Še nekaj ur vztrajnega vzpenjanja v vse redkejšem zraku in nad nami se je na vrhu naloženega skalovja

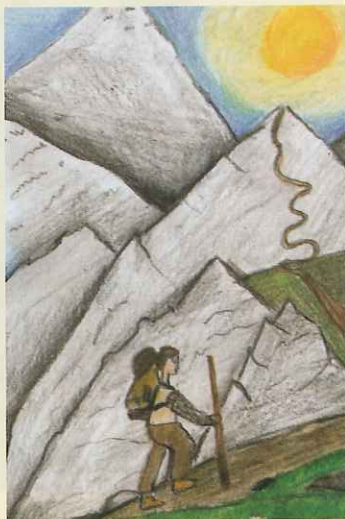
prikazala Marija. Z vrha Gran Paradisa nas je vodnik po vrvi spustil čez petmetrsko steno, tako, da smo obšli prihajajoče planince, ki so se gnetli na ozkem prehodu. Sestopili smo čez ledenik Glacier de Laveciau do druge kočice Frederic Chabod. Prehod čez globoke razpoke v zeleno-modrem ledu in podiranje serakov so bili pika na i. Budistične molilne zastavice, ki so bile razpete visoko nad ledeniško grapo nas sploh niso presenetile, tako so se ujemale z divjim okoljem. Od kočice smo sestopili v dolino, kjer je čakal avtobus in nas odpeljal nazaj v Pont. Tu smo postavili šotore, povečerjali in lenarili. V nedeljo zjutraj smo se odpravili na ogled slikovitega mesta Aosta, ki je tukaj branilo alpske prehode že v rimskih časih. Polni lepih vtisov smo odbrzeli proti domu in že kovali načrte novih vzponov.

Besedilo in foto: Stane Tomšič

Prazničen zaključek stoletnice

Slovensko planinsko društvo Trst letos proslavlja stoletnico svojega obstoja. Vse od pomladi se že vrstijo razne prireditve, ki pričajo o vitalnosti planinstva med tržaškimi Slovenci. 26. marca je bil slavnostni občni zbor, 8. maja pa akademija v Kulturnem domu v Trstu kot vrhunec praznovanja. Zadnji junjski konec tedna so tržaški planinci pripravili tridnevni kulturno-športni praznik na Opčinah, s katerim so, povedano v prisposodbi, razkrili svojo dušo in telo širši javnosti. Že v petek zvečer so odprli dve razstavi. Najprej so v Zadrudni kraški banki razstavili dela, ki so jih na literarni in likovni natečaj poslali osnovnošolci in srednješolci. Ogleдали smo si številne zanimive risbe, ki so jih ustvarili kot osnutke za planinske razglednice. Najboljše je društvo kot prave razglednice tudi natisnilo. Bogat je bil odziv na literarni natečaj za poezijo, kjer sta v kategoriji za nižje srednje šole enakovredni prvi nagradi pripadli Na-

Likovni natečaj: srednja šola
1. nagrada *ex equo*: Purič Dana
2. b N S Š Srečka Kosovela Opčine

stji Slavec, dijakinji 1. r. NSŠ Simon Gregorčič iz Doline, in Simonu Malmenvalliju, dijaku 2. r. NSŠ Ivan Cankar iz Trsta, v kategoriji za višje srednje šole – prav tako dve enakovredni nagradi – Tjaši Korelc, dijakinji 5. r., in Janu Antoniju, dijaku 3. r., oba z Znanstvenega liceja France Prešeren. Še isti večer so nato v sosednji zgradbi Prosvetnega doma odprli zgodovinsko razstavo, na kateri so prikazali prehojeno stoletno pot, ki za slovenske planince na Tržaškem ni bila vedno posuta z rožicami. Pravim rožicam oziroma naravi, njenemu spoštovanju in varovanju, so namenili sobotni večer s predavanjem Igorja Maherja »Modro skozi zelenje gora«. V nedeljo so pripravili še tekmovanje za deželni pokal v balvanskem plezanju. Člani alpinističnega odseka so namreč na Opčinah postavili dve umetni steni, kjer so se poleg tekmovalcev preizkusili številni začetniki, predvsem otroci, ki bi jih društvo tudi na ta način rado pritegnilo v svoje vrste. Vse dni pa je bilo – se razume – ne le slovesno, ampak ob dobri jedachi in pijači ter plesni glasbi tudi zelo zabavno. Pravi ljudski praznik, ki je pokazal, da se za usodo planinstva v Trstu in na Tržaškem Krasu ni treba bati.

Igor Maher

Jan Antoni, dijak 3.b r. Znanstvenega liceja France Prešeren.

1. nagrada *ex equo* na literarnem natečaju za poezijo za višje srednje šole.

(ciklus treh pesmi)

1.
Dolina je daleč,
pozno je že,
a se mi ne mudi.
Iščem poti in jim sledim,
vrh je mogoče blizu,
a se mi ne mudi.
Večeri se, trava rumeni,
v bivaku je temno.
Goro poslušam,
ker na njej spim.

2.
Spust ni nikoli lahek,
strmo je
in kamenje se kruši.
Visim nad breznom,
vem, da karabin drži,
strah, življenje.
Zdaj sem že spodaj,
gora je daleč.
Mirno gor gledam,
ker lahko sedim.

3.
Svet je preraven:
gorà ni veliko,
dolin pa preveč.
Ljudje so ozki, kot soteske.
Ne vedo veliko,
govore pa preveč.
Gorà je premalo,
k njim se vračam, stalno,
samo da iz Trsta zbežim.

Tudi avstrijski planinci praznujejo

V Mestni hiši na Dunaju je bilo 2. junija praznovanje 125-letnega jubileja Avstrijskega alpskega kluba (1878-2003) in 50-letnice Avstrijske himalajske družbe (1953-2003). Praznovanja so se udeležili predstavniki evropskih planinskih zvez. Srečanje Francija Ekarja, predsednika PZS, s predsednikom Avstrijskega alpi-

nističnega kluba (Österreichischer Alpenklub - ÖAK) mag. Johannesom Bauerjem in predsednikom Avstrijske himalajske družbe (Österreichischer Himalaya-Gesellschaft - ÖHG) Petrom Sovo, je bilo prvo s strani PZS.

Osrednja točka praznovanja je bil referat univ. prof. dr. Hannesa Strohmeyerja, ki je predstavil sedanje in bodoče probleme planincev, alpinistov in ekstremistov v povezavi oz. v nasprotju s tradicijo in sedanjimi - novimi časi.

Izpostavljeno je bilo vprašanje mladih, njihova vključitev v aktivnosti gorskega sveta - vzeti gore, kot dom ob dejstvu, da bi v alpskih deželah brez gora bili brezdomci.

Avstrijski alpski klub s sedežem na Dunaju je naddruštveno združenje planincev. Pogoj za članstvo je plezanje težkih plezalnih smeri kot prvi v navezi, odmevni dosežki na literarnem področju v povezavi s planinstvom, ipd ... Včlanitev je možna le na osnovi povabila. Klub je lastnik Adlersruhe - najvišjega planinskega zavetišča v Avstriji (3454 m).

Avstrijska himalajska družba je nepolitična družba, katere osnovna naloga je pospeševanje planinstva in alpinizma tudi v izvenevropskih področjih. Izdajajo časopis (Österreichische Alpenzeitung), ki je ob jubileju predstavil bogato preteklost. Veliko pozornost posvečajo tudi dr. Juliusu Kugyju. Kljub temu, da je pripadal trem narodom (kot Avstrijec si je ustvaril dom v Italiji), je opeval tudi slovenske gore, saj je bil po materi slovenske krvi.

Omenjenih jubilejev se je udeležilo preko 700 udeležencev. Zato je še toliko bolj pomembno, da se je Slovenija v neposrednih pogovorih predstavila kot planinsko-alpska dežela, da je bila predstavljena njena odprtost, urejenost, pa tudi izražena želja po sodelovanju in dopolnjevanju s sosedini.

Po poročilu Francija Ekarja, predsednika PZS, Indok PZS.

Planinski tabor cibanov »Kofce 2004«

Zaradi uvedbe devetletke, smo se v trziških vrtcih resno vpraševali, v kakšnem obsegu in na kakšen način bi z najmlajšimi otroki ohranili dvanajstletno tradicijo planinskih taborov na Kofcah. Ker smo že imeli nekaj dobrih izkušenj z mlajšimi otroki, ki so se posamič že vključevali na tabor, in ker smo zahtevnost programa nekoliko prilagodili, smo v maju ponudili staršem možnost, da otroke vključijo na tabor. V času od 28. junija do 2. julija 2004 si je petnajst cibanov planincev iz trziških vrtcev pod skrbnim vodstvom mentoric nabiralo izkušnje na planinah pod Košuto. V tem času je bilo mladim planincem tudi vreme dokaj naklonjeno in predviden program so na taboru lahko v celoti izvedli. Ko sem jih v čudovitem vremenu (kot vsako leto doslej) zjutraj pozdravila med samopostrežnim zajtrkom, sem takoj opazila, da so v skupini »neverjetni umetniki«. Stene je krasila množica risbic, ki so prikazovale, kaj so otroci doslej na taboru že doživeli in kako dobro znajo opazovati. Konji, žrebički, krave s telički, koze, ki se pasejo na pašniku, reševalni psi s svojimi vodniki, lovec, pa čudovita mavrica, ki so jo opazovali prvi dan, so bili izdelki, ki sem si jih z veseljem ogledala. Takoj nato sem ugotovila, da skupina zelo rada prepeva in da so

osvojili tudi himno naših taborov »Mi smo na Kofcah« in »Videli smo kravo«. Obiskali smo brunarico gorskih reševalcev. Ogledali smo si nekaj zanimivosti in se pogovorili o delu gorskih reševalcev. Ko smo se vpisali v vpisno knjigo (in tudi obnovili, zakaj se morajo planinci v knjigo vpisati in kako s knjigo ravnamo), smo kočo zapustili in se po Kačji poti (kakšno zanimivo ime!), ki vodi skozi gozd, ruševje in čez melišča v vznožju Froncovega grebena, spustili do planinskega travnika nad križem, kjer smo v platnene vrečke nabirali rože za čaj. Nekaj odraslim planincem so otroci z veseljem povedali, da nabirajo materino dušico, lakoto, ranjak, hribjo reso. Spremljala nas je tudi pesem in prijetno kramljanje, zato nam je čas do kosila, ko smo se vrnili na Kofce, kar prehitro minil. Ker je bila vremenska napoved za naslednji (zadnji) dan zelo slaba, smo se z mentoricama Majdo in Vesno dogovorili, da se bodo v primeru močnega dežja peljali z gorskim reševalcem, ki bo prišel po opremo, že kar izpred koče na Kofcah. In tako se je tudi zgodilo. Ponoči je že začelo deževati in je deževalo cel naslednji dan. Pelerine ne bi kaj dosti pomagale, zato smo zaprosili za pomoč Janka in Petra, ki sta skupino varno pripeljala do ceste, od tam pa s kombijem v dolino k svojim najbližjim, ki so jih nestrpnost pričakovali. Prijateljstvo, pridobljene izkušnje in

NOVICE IN OBVESTILA

spoznanja bodo otrokom ostala, tako kot enkratno doživetje planinskega tabora. Vsem strokovnim delavcem in ostalim »vpletenim« v dogajanja planinskega tabora Kofce 2004 pa spoznanje, da je bilo vredno nadaljevati pot, ki smo jo začrtali v šolskem letu 1992/93. Naj za konec napišem eno od »pogruhtavščin« deklacije, ki je ob jedi čokolina vprašala Majdo: »A veš, kaj zdajle jemo? To je kravja malta.« Potem pa vsi v smeh in z dobro voljo do popolnoma praznih krožnikov.

Erna Anderle

Podpis pogodbe na Kredarici

V Triglavskem domu na Kredarici sta 6. avgusta 2004 Turboinštitut (donator) in PD Ljubljana - Matica sklenila pogodbo o pridobivanju energije iz alternativnih virov. S podpisom pogodbe bo zagotovljeno ekološko bolj prijazno delovanje Triglavskega doma. Dom bo tako postal največja solar na in vetrna elektrarna v Sloveniji. Zmanjšalo se bo onesnaževanje okolja, saj te investicije pomenijo manj helikopterskih prevozov, manjšo porabo nafte in manj hrupa. To bo tudi velik prispevek za Triglavski narodni park, ki si ga vsi želimo ohraniti v čimbolj prvotni podobi. S podpisom pogodbe se je obeležilo tudi praznovanje 50. letnice delovanja meteorološke postaje na Kredarici.

V. H.

Križem kražem po Grintovcih

Ste že slišali za Kompotelo? Bila je cilj ene od tur letošnje skupne akcije »Gremo varno skupaj v gore« PD Velenje, Šoštanj in Vinska Gora. Šaleška planinska društva smo akcijo v nedeljo, 18. julija 2004, izvedla že tretjič, njen namen pa je skupno druženje, ponuditi širšo izbiro vodenih tur in z organiziranim prevozom omogočiti ljudem

cenejši prevoz do izhodišča za ture. Kompotela spada med vzhodne vrhove pogorja Kravca. Pot smo začeli pri spodnji postaji gondolske žičnice na Veliko Planino ter nato po dolini Korošice pod obronke Kravca. Ugotovili smo, da ima mokro poletje tudi dobre strani. Vodni izviri so polni, žuborenja voda ne manjka. Hoje je bilo skupaj za dobrih devet ur. Ostali turi skupne akcije sta bili na Veliko planino in na Grintovec. Piramidast vrh Grintovca (2558 m) je nezgrešljiv in vabljev. Vzpon nanj je nagrajen z nepozabnim razgledom. Druga pot je vodila na Veliko planino (1666 m). Velika planina je bila nekoč eno najbolj obsežnih planšarskih območij na Slovenskem. Na zložni planoti se je moral gozd umakniti pašnikom in številnim pastirskim stanom. Z odmiranjem planšarstva so pastirski stanovi vse bolj postajali počitniška bivališča ljudi. V zadnjem času pa je na sončnih pašnikih spet vedno več živine. Skupina je pričela pot na Volovljeku, kjer je nekoč potekala deželna meja med Štajersko in Kranjsko. Pot je potekala po travnatih pobočjih, med redkimi smrekami, mimo pastirskih stanov, preko velikega pašnega področja do planine Konjščica in planine Dol, po kratkem spustu do Kopišč in doma v Kamniški Bistrici, kjer je bil po šestih urah cilj naše poti. Akcije, ki je bila uspešna in je minila brez poškodb, se je udeležilo petdeset planincev. Vodili so jo vodniki PZS iz PD Šoštanj, Vinska Gora in Velenje. Vrnili smo se nasmejanih obrazov, po dnevu prijetnega snidenja starih prijateljev in znancev.

Zinka Moškon

Pohod na Špicasti vrh

Zadlog je vas na Črnovrški planoti, kjer je bil v nedeljo, 27. junija, prvi pohod na Špicasti vrh (1128 m). Pripravilo ga je društvo Trma, ki skrbi za trajnostni razvoj tega področja. Zadloška kotlina, ki jo obdajajo številni vrhovi, je pravi

raj za vse, ki imajo radi naravo, predvsem pa za ljubitelje gozdov. Steza na Špicasti vrh se vzpenja med bujnim zelenjem, po močno zaraščenem pobočju. Tudi vrh je precej zaraščen, na njem pa je zgrajen stolp, s katerega se nam odpre lep razgled na Trnovski gozd, Idrijsko hribovje, Bohinjske gore, Triglav ... Od tod lahko nadaljujemo pot čez Križno goro do Cenca ter naprej do Javornika, lahko pa sestopimo ponovno v Zadlog. Ker je bila na pohodu množična udeležba, si organizatorji prizadevajo, da bi postala prireditve tradicionalna.

Vida Durn

Na Slavniku v EU

V okviru akcij ob pridružitvi Slovenije k Evropski uniji smo se nekateri planinci iz Zagreba in okolice odzvali povabilu Primorsko-Notranjskega MDO in OPD Koper ter se 13. junija v deževnem vremenu povzpeli na Slavnik. Druženje pri planinskem domu je bilo prijetno, saj se z domačini poznamo in sodelujemo že več kot 30 let. V planinskem domu smo se vpisali tudi v posebno vpisno knjigo, ki je bila tam v okviru akcije »Za življenje zdravo v gorsko naravo - od Prekmurja do Primorja«. Da pa je bil dan res poln planinskih doživetij smo poskrbeli še z vzponom na Učko, kjer nas je pričakala močna burja. Morda smo ravno zaradi nje lepo videli naš prejšnji cilj Slavnik.

Josip Sakoman

SPOT Šoštanj 2004

V nedeljo, 23. maja 2004, se je z razglasitvijo rezultatov pri Andrejevem domu na Slemenu zaključilo 7. državno Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje (SPOT) v organizaciji PD Šoštanj in MK PZS. Tekmovanja se je udeležilo 86 ekip. S tekmovanjem so mladinci in mlajši člani ter ekipe v teži odprti kategoriji začeli v soboto s startom pri župnijski cerkvi Sv. Mihaela v Florjanu. Trasa proge je

potekala čez Skorno in Lepo Njivo do Belih Vod, tekmovalci pa so na kontrolnih točka reševali naloge iz poznavanja vozlov, splošne orientacije in planinskih koč. V večernem delu so reševali teste iz Planinske šole, splošnega planinskega znanja, poznavanja zgodovine planinstva iz zahodnega dela Šaleške doline, varstva narave ter vrisavanja točk na karte. Nočna tekma je bila zaradi dežja in premočenih tekmovalcev (že dnevna tekma je potekala v dežju) odpovedana. Tekmovalci so nato prespali v podružnični osnovni šoli v Belih Vodah in se naslednji dan podali na progo do Andrejevega doma na Slemenu, kjer je bil tudi cilj. Za vse ostale kategorije (osnovnošolci, starejši člani, družine in tekmovalci v lažjih odprtih kategorijah) se je tekmovanje pričelo v soboto s startom v Topolšici. Proge so potekale preko Topolšice, Florjana in Zavodnjak do Andrejevega doma na Slemenu. Tudi v teh kategorijah so tekmovalci reševali teste zgoraj omenjenih tem in na kontrolnih točkah izvajali praktične naloge iz orientacije, prve pomoči, varstva narave, vozlov ter poznavanja planinskih koč in gorstev. Med čakanjem na razglasitev rezultatov je potekal tudi posvet orientacistov, na katerem so obravnavali problematiko organizacije tekmovalcev in kako pridobiti sredstva zanje. Vse tekmovalce in organizatorje so na koncu pozdravili in razglasili končne rezultate g. Milan Kopušar, župan občine Šoštanj, Jure Cencelj, predsednik MK PZS, Dušan Prašnikar, vodja Odbora za orientacijo pri MK PZS in Bojan Rotovnik, predsednik PD Šoštanj.

Andreja Konovšek

Lisca, biser zasavskih gora

Da je Lisca (947 m) biser Zasavskih planin, potrjuje že zapis v Planinskem vestniku pred 25 leti Od Bizeljskega (Kumrovca) do Kuma. Zato se je v sredo, 26. maja, skupina petdesetih planincev - ve-

teranov iz Zagreba, Zaprešiča in okolice sprehodila po njenih livadah in gozdovih, polnih zelenja in cvetja. Naj omenim še, da je na Lisici meteorološka postaja, v njeni bližini pa gostoljuben planinski dom s ponudbo na primerni ravni. Morda imajo le predrage razglednice (!?). Ob povratku smo obiskali še grad Mokrice. Turizem v Sloveniji znatno napreduje. Gast je vedno na prvem mestu in tako odhajamo domov z dobrimi vtisi.

Josip Sakoman

Sveže barve tudi za planinske koč

Letos se nadaljuje uspešno partnersko sodelovanje Olimpijskega komiteja Slovenije in Poslovnega sistema Helios iz Domžal. Organizaciji nadaljujeta večletno sodelovanje na področju obnove športne infrastrukture v Sloveniji, namenjene množičnemu rekreativnemu in tekmovalnemu športu. Rezultat večletnega sodelovanja so številni obnovljeni športni objekti po Sloveniji, v gorah pa obnovljene markacije in planinske koč. Letos bosta za šeststo tisoč tolarjev Heliosovih barv deležna Domžalski dom na Mali planini ter Dom Planika pod Triglavom. V slovenskih gorah je 165 koč, mnoge od teh so potrebne ustrezne obnove in zašči-

te, predvsem izpostavljenih lesenih delov. V lanskem letu je PZS, prav tako s Heliosovo pomočjo, obnovila pet koč v slovenskem sredogorju. Poslovni sistem Helios se je za takšno obliko sodelovanja z OKS in PZS odločil na podlagi uspešno izvedenih prejšnjih akcij. Te so dale skupaj že 36 večjih ali manjših obnovljenih športnih objektov in imele v širši javnosti vzpodbuden odziv. V letošnjem letu praznuje Poslovni sistem Helios 80-letnico uspešnega delovanja. Svojo družbeno odgovorno ravnanje bo v ta namen še dodatno okrepil, tudi z akcijami Heliosovega sklada za ohranjanje čistih slovenskih voda.

*Besedilo in fotografija:
 Matjaž Ledinek*

Srečanje starejših planinskih delavcev na Mrzlici

Meddruštveni odbor zasavskih planinskih društev s sedežem v Litiji zadnja leta organizira na raznih zasavskih planinskih vrhovih srečanja starejših planinskih delavcev. Gre za generacijo planincev iz planinskih društev Brežice, Litije in Laškega, ki so v povojnem času (oz. po letu 1945) postavili na noge planinsko organizacijo, jo dolga leta vodili in utrjevali, medtem pa

Domžalski dom na Mali planini odet v sveže barve Borut Peršolja

zgradili številne planinske kočice in domove na območju Zasavja, pa tudi na Prehodavcih (2071 m) v Julijski Alpi. Tej generaciji ni vseeno, kaj se bo v bodoče dogajalo v planinski organizaciji in kako ter kdo bo upravljal s planinskim premoženjem, predvsem domovi in opremo, ki so ga ti veterani skupno s tistimi, ki jih ni več med živimi, ustvarjali s pomočjo številnih sodelavcev, podjetij in organizacij. Tokratno srečanje je potekalo v četrtek, 20. maja, z začetkom ob 11. uri. Na srečanje so prišli starejši planinski delavci iz vseh 14 planinskih društev zasavsko-posavskega območja. Letošnje srečanje je organiziralo PD Trbovlje ob sodelovanju MDO. Program se je odvijal pred planinskim domom na Mrzlici (1122 m), v njem pa so sodelovale še skupina mažoretke, otroški planinski pevski zbor iz OŠ Tončke Čeč Trbovlje, mlade recitatorke iz iste šole ter harmonikar. Nastopila je tudi članica odbora za literarno dejavnost pri Društvu upokojencev Trbovlje. Pred zaključkom prireditve sta PD Trbovlje ter občina Trbovlje podarila vsem zastopanim planinskim društvom na tem srečanju knjigi T. Lenarčiča: Mrzlica, savinjski in knapovski Triglav ter Trbovlje, z dušo in srcem. Tudi oskrbnik Ivan Zupanc je vsem zastopanim društvom v spomin pripravil in izročil posebno naravno oblikovane palice iz bližnjega gozda. Srečanje se je uradno končalo po uri in pol programa, nato pa so se vsi navzoči zadržali na Mrzlici ob lepem in sončnem vremenu do poznih popoldanskih ur. S svojo dejavnostjo se je lepo predstavilo tudi Turistično društvo Trbovlje. Vsi navzoči so tudi podpisali akcijo Olimpijskega komiteja, združenja športnih zvez ter PZS »Od Prekmurja do Primorja, za življenje zdravo v gorsko naravo«. Vsi udeleženci srečanja so odnesli z Mrzlice, priljubljenega planinskega vrha, najboljše vtise. Znova so se srečali dolgoletnimi znanci iz planinskih vrst, čeravno jih je žal vsako leto manj.

Tine Lenarčič

Popravilo cerkve Sv. Uršule

Viharji so začeli trgati in odnašati skodle z zvonika cerkve sv. Uršule na Uršlji gori, ki je najvišje ležeča cerkev na Slovenskem (1696 m). Skozi razpokane pokrivne deske na ladji pronica deževnica. Ob topljenju snega in nalivih vdira meteorna voda skozi vrata v notranjost, ker je na severovzhodni strani teren dvignjen. Zaradi vlage se v njej širi plesen in zaudarja zatohlost. Gniloba načenja lesene elemente v notranjosti in na zgradbi. Odpada omet. Skratka, zgodovinski in sakralni objekt je izpostavljen agresivnemu propadanju! Želja vseh, ki sodelujejo pri obnovi cerkve je, da bi ohranili pomnik na Gori bodočim rodovom. To svetišče je bilo zgrajeno iz lomljenega kamna pred dobrimi 400 leti. Pozidali so ga tamkajšnji kmetje in posestniki z željo, da ne bi nikoli primanjkovalo kruha, mošta, volne in dobrotljivosti. Očara njegova zlitost v prostor, kakor da bi iz gore zrastle in bilo zasidrano v njeno skalno trdoto – saj je prava gorska katedrala. V razgibani zunanosti odseva zapoznala, »umirajoča« gotika, ki se skuša obdržati v tradicionalnem kmečkem okolju. Notranjost kaže z nastavki na stropu proti romaniki. Kamnita stranska oltarja sta polna renesančnih elementov iz zgodnjega 17. stoletja. Veliki oltar pa je dober izdelek podobarstva in kiparstva zrelega ba-

roka v 2. polovici 18. stoletja, deloma tudi iz slovenjgraških umetnostnih delavnic. V stolpu je na najmanjšem bronastem zvonu zabeležena spoštljiva letnica 1584 in na njem med drugim piše »O skozi ogenj sem tekel, Luka Mahčič me je vtil«. In Gora? Je priljubljen cilj mnogih planincev, pohodnikov in romarjev. Proti njej je speljana slikovita gozdno-turistična pot Plešivec. K vrhu vodijo mnoge markirane planinske poti. Ob vznožju gorskega stožca prek razborja in čez sedlo je speljana Evropska planinska transverzala. O njej in v njeno slavo je domačin, koroški velmož dr. Franc Sušnik spletel slikovito in veličastno odo: »Kar je v dolini pre malo lepote, vsa je vzkipela v našo goro – v sinji baržun njenih lesov in v rdeče slapove šenturšeljic; v mogočno veličastvo njenih vih, v mir njenih mehkolasih trat in v svobodne razglede njenega vrha. In ko ji sonce zjutraj oblije teme s poljubom prve ljubezni in ji sname megleno odejo z naročja in izpod nog, se zmezijo sive skale ko ovčje črede, sence bežijo v divje globače Pogorevca in Rup. Gams vodi družino v Suške frate ... in zvon zatrepeče v sončni tenčici in dan je razsut v razkošne dalje ... «

Akademski slikar Karel Pečko pa s čopičem pesni njeno podobo v čudovitih in domiselnih umetniških variacijah v barvi in obliki, z elementi izvirne in erotične vsebine.

Oblikoval se je odbor za obnovo cerkve, v katerem so tudi predstavniki PD Prevalje. Predstavniki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije so 15. maja 2003 sestavili program popravil. Sredstva se zbirajo na posebnem računu župnije Stari trg pri Zvezi HKS p.e. Slovenj Gradec (št.62101-0000071528) in v planinski koči. Odbor za obnovo cerkve lepo prosi za pomoč.

Za Odbor Drago Plešivčnik

Jože Šepič (1950 - 2004)

Nenavadno je, da se zares srečaš s človekom šele po njegovi smrti in ga potem doživljaš nazaj proti rojstvu. Nenavadno, ne pa preseñetljivo, saj smo iskali njegov konec v temi in megli in skušali ujeti nit, ki bi nas peljala k njemu. Kako je ravnal, kako je doživljal naravo, ko se mu je postavila po robu? Zakaj je vztrajal tudi v brezpotju in kako, da ga ni zapustilo upanje, da se bo vse srečno izteklo? Črta življenja je zvita iz mnogih nitk in vsaka izmed njih iz mnogih vlaken - in vse to se spleta skupaj v nekaj, čemur rečemo življenje ali usoda. Kaj se premakne v človeku, absolutno vdanem delu, da zazna še druge vrednote, da jih hoče doživeti in se potrditi v najrjšem delu narave - in ker se to zgodi šele v zreli dobi, vloži vse sile v doseganje zadnjih mej, kot da bi hotel nadomestiti še tista desetletja prej? Kdor mora že kot otrok stati na svojih nogah in z vsem bremenom hoditi navkreber, si miru sploh ne zna privoščiiti. Svarilna znamenja so mu le ovire, kakršnih je vaje-

ne življenje in jih ima bolj za izziv kot za resnično nevarnost. Na fotografiji pri odhodu z Brnika mu je edinemu od odprave na Daulagiri sijala iz oči prava otroška navdušenost in zaupljivost, češ, vse sem zmozel in tudi to bom. Prav tak je na poizvednicah, ki smo jih nalepili vzdolž doline reke Kali Gandaki, severno in južno od male, zdaj vsej Sloveniji znane vasice Tukuče. Verjel je v svoje sanje, ki jih je polno živel. Zlomljena dereza? To ni nič. Zmrznjeni prsti? To ni nič. Nekaj boleznii? To ni nič. Celo tistih zadnjih 20 metrov se mu ni zdelo tako težkih, da bi izpustil palice in se prijel za skalo. Gotovo je črpal zaupanje tudi iz posvetila na podobici Marije, izraza sestrine ljubezni in njene želje, da bi bratu uspelo in predvsem, da bi se vrnil. Bistvo človeka je v iskanju njegovih meja. Tako je Ikar letel proti soncu tako dolgo, dokler mu vročina njegovega cilja ni odlepila kril. In človeštvo je polno Ikarjev, ki letajo in umirajo, nekateri za bolj, drugi za manj skupne cilje, a vsi na poti in s ciljem v srcu. Nejc Zaplotnik je zapisal, da je bistvo cilja že sama pot. In Jože je imel svojo pot, ki ga je pripeljala skoraj do Tukuč, povsem čisto. Otroška zaupljivost, poštenost in delavnost so ga vodile po njej. Morda mu je bila usoda bolj milostna, kot si zdaj mislimo mi. Morda ga je prestregla, preden je spoznal, da sneg gora ni vedno povsem bel. Morda se je Bogu zdelo, da si ne zasluži razočaranja. Tako sem mislil, ko je tam na bregu reke Kali Gandaki Jože odhajal tudi telesno: nekaj v nebo, nekaj proti sveti reki Ganges, nekaj pa domov. Tako mislim tudi zdaj: da namreč ob tisti uri, ki jo vsi pozna-

mo in ki je Jožetu še kar tekla na njegovi mrtvi roki, vsakemu posebej teče še njegova lastna ura. Jože jo je občutil in ji sledil, saj mu je njeno hitro tiktakanje govorilo, da se čas izteka.

Živel je za svoje sanje in jih večinoma tudi doživel. Slava mu.
Besedilo in fotografija: Tone Škarja

Mateju Mošniku (1975 - 2004)

Dragi Mato!
 Nehali smo te klicati, nehali smo te čakati pred vrati, začeli smo te iskati v srcu.
 Hitro smo te našli. Veliko nas je teh.

So tisti, ki so te položili v zibko, smo tisti, s katerimi si delil življenje tako v gorah, kot v dolini.

Polno velikih in drobnih spominov nam vsakič znova na obraz nariše nasmeh, čeprav je prežet s trpkim spoznanjem, da boš sedaj živel le še v naših srcih. Mnogo je src, katerih večji ali manjši del si zapolnil ti.

V vsakem odmeva kaka pesem, ki si jo rad poslušal ali pel, v vsakem se podoživljajo trenutki sreče in svobode, ki si jo iskal in delil z nami. Spomni se, kako si še ne dolgo tega prepeval:

*Vse preveč nerodnih je poti,
 poti do doma,
 mnogo več, še mnogo več jih gre od tam.
 Vse preveč, preveč je teh postaj
 v življenju dneva,
 ko ta umre, umreva midva z njim.
 (Andrej Šifrer)*

Mato, s teboj so bili trenutki veseli in polni energije. Ni ti manjkalo idej, pa naj so bile take, bolj resne, ali pa na prvi pogled mogoče bolj oddaljene.

Bil si človek, ki si s svojim, včasih malo zasanjanim pogledom, znal prikazati čisto drugačen pogled na svet in stvari, ki dandanes prehitro bežijo mimo nas.

Konec neke poti

Veseli smo za trenutke, ko smo ure in ure debatirali o stvarih, na katere nismo imeli vpliva, pa smo vseeno našli rešitev za vsak še tako velik problem. Cenimo tvoje doživljanje hribov, tvoj pristop in željo. V hribih in še bolj v stenah si našel mir in srečo, ljubezen in vrt, na katerem so cvetele tvoje želje in sanje. Res si se znal zlit z naravo in uživati v drobnih sladkostih, ki ti jih je podarilo življenje.

*Tresem se, gledam v bele oblake,
 zdaj bil bi le bela meglica,
 tako rad bi zastrl sončev pogled,
 rad letel v oblake kot ptica;
 rad videl šumenje bi morja,
 s krili dotaknil se roba obzorja.*

*Tresem se, gledam v bele oblake,
 solza megli pogledu vrednote lepote,
 ko dih za dihom odštevam poslednje
 korake,
 človeku, ki sanje si slika v bele oblake.*

Bili so nešteti žuri, pa plezanje in ostali drobni trenutki, ko smo si bili resnično blizu in smo se zbrani skupaj počutili nepremagljive, kar smo v resnici tudi bili. Tudi, ko se po več mesecev nismo videli, smo se v zelo kratkem času lahko pogovarjali o velikih stvarih, takšnih in drugačnih, plehkkih in globokih. Imel si posluš za človeka in njegovo besedo, skupaj smo lahko dosanjali marsikatere sanje.

*Le to bom rekel, da imam te rad, ko zbiram misli iz preteklih dni
 in upanje krepi se vseh želja, ki osrečijo
 najine skupne dni.*

*Ko sam ležim na peči najinih spominov,
 ko češem v sebi travnik novih moči,
 polnim svoja jadra z vsemi željami, v ljubezni
 vetru zdaj le iščem sledi.*

*Kar rečem ti lahko je, da imam te rad, da vse v meni bo gorelo zato,
 da skupaj preživiva čas bogat, v katerem
 obema bo najbolj lepo.*

*Ko tu sem sam in ko si ti drugje, želim si
 tvojega veselega dotika,
 toplega objema za moje želje, spokojnega
 miru za vse moje želje.*

*Le to bom rekel, da imam te rad, ko zbiram misli iz preteklih dni
 in upanje krepi se vseh želja, ki osrečijo
 najine skupne dni.*

Življenja si se veselil in ga užival s polno žlico, ki si jo rad delil z nami. Potrudili se bomo, da bomo delček tvoje energije nosili s seboj in jo kot ti razdajali drugim. Mato, kakorkoli ti je že na drugem svetu in kjerkoli že si, tu je ostalo ogromno nas, ki te bomo pogrešali in nosili v svojih srcih.

*Popotnik si, ki reže čas,
 za svoj ta čas, za svoj ponos,
 konča se čas, umrješ ti,
 ni več besed, ni več sledi.*

*Telo zdaj prst pokriva ti,
 v telesu tvojem ni krvi,
 še duši oditi se ne zdi,
 ni več besed, ni več sledi.*

*Odide duša, ostaneš sam,
 ostaneš sam, srce kopni,
 na grobu vrtnica blago veni,
 ni več besed, ni več sledi.*

*Se spomnil kdaj popotnik bo,
 na grob zasadil vrtnico,
 se spomnil te, zaželel bo,
 da še bi kdaj, živel tak kdo.*

*Popotnik si, ki reže čas,
 za ta čas svoj, za svoje dni,
 prišel je čas, da izgineš ti,
 ni več besed ni več sledi*

(Vse tri pesmi Aleš Hole)

*Prijatelji, alpinisti
 in gorski reševalci*

Svetozari Verk v spomin (1947 - 2004)

V začetku julija se je v 55. letu po krajši, a hudi bolezni tiho poslovila naša prijateljica, zagnana planinka, zadnja leta predsednica

PD Pošte in Telekomov iz Celja, Cvetka Verk. Bolj z dejanji kakor z besedami je vselej poudarjala, da ima rada življenje, lepoto narave, predvsem pa ljudi okoli sebe. V vsakem človeku je videla bogastvo, ki se nenehno pozitivno razvija; ob ljudeh se je razvila tudi sama in osvojila vrsto načel in zlahtnih lastnosti, v katera je verjela in se jih trdno oprijela. Več let je bila vodja oddelka ali sektorja Pošte Slovenije in znana je bila predvsem po tem, da je sodelavce ne le vodila, ampak tudi spoštovala. V vsakem je videla bitje, ki je dostikrat potrebno tudi pomoči drugačne vrste, prežeto s toplino in iskrenostjo. Rada je imela mladino in rada je delala z njo - to veje tudi iz njenih prispevkov v pisni obliki in iz pripovedovanj. Oborožena je bila s širokim spektrom strokovnih znanj in tudi sicer je bila zelo razgledana. Z vsem tem se je razdajala in na nevsiljiv, toda prepričljiv način širila ljubezen in spokojnost okoli sebe. Zaradi teh lastnosti in osebne poštenosti ter doslednosti je bila med ljudmi zelo priljubljena in spoštovana. Cvetka se je zadnje mesece dejavno in psihično pripravljala na prestop v tretje življenjsko obdobje. Spomnim se, kako mi je nekega dne v maju z iskrico v očeh dejala: čez nekaj dni nastopim zadnji dopust, potem pa se ti pridružim v klubu upokojencev. Takrat ni slutila, da ne bo doživela trenutka, ko bi ji pismonoša prinesel obvestilo o prvi pokojnini. Strašna Matilda jo je prehitela. A Cvetka je domala vsak dan znova slišala radostni vrisk sončnega dneva, nov dan življenja in ljubezni. Kako je znala to ceniti! Kako rada je pripovedovala o svojih planincih, o zanimivih izletih, o svoji družini, možu Iveku, hčerki in sinu, vnukih ... Da, lepoto življenja, ljubezen in naklonjenost je izkazovala na poseben način. Če je delček tega vzela s seboj, ji bo slovenska zemlja tam pod Rifnikom zares lahka, zlasti zato, ker je tudi njo spoštovala in ljubila. Cvetka, hvala ti za vse!

Bruno Fras

***

1. julija 2004 nas je pretresla žalostna novica, da je za hudo in neozdravljivo boleznijo umrla Cvetka Verk, predsednica Planinskega društva Pošte in Telekom Celje in naša prijateljica. Rodila se je 7. 10. 1949 v Celju v skromni železničarski družini. Med osnovnošolskimi počitnicami si je služila denar tudi z raznašanjem pošte po Grobelnem in njegovi okolici. Ob tem jo je poštni uslužbenec Šimek navdušil za delo na pošti. Zato se je leta 1964 vpisala na šolo PTT v Ljubljani in jo leta 1967 uspešno končala kot PTT-prometnica. Takoj se je zaposlila na osnovni enoti PTT v Celju kot delavka na okencu, nato pa je delala tudi kot fakturistka in upravnica pošte v Teharjah. Leta 1973 je končala Višjo šolo PTT v Zagrebu kot PTT-ekonomistka. Nadaljevala je delo v Celju kot referentka za kadrovske-socialne zadeve. Postala je referentka za norme in statistiko ter pozneje za sistem nagrajevanja in delitve osebnih dohodkov. Med delom se je vpisala na Visoko šolo za organizacijo dela v Kranju in jo končala leta 1983 z akademskim nazivom diplomirana organizatorica kadrovske-izobraževalne smeri. Po diplomi je v Podjetju za PTT-promet Celje prevzela vodenje in koordiniranje dela splošno kadrovske službe in postala name-

stnica direktorja. V samostojni Sloveniji je po razdelitvi podjetja PTT Slovenije na Pošto Slovenije in Telekom Slovenije ostala zvesta Pošti. Najprej je bila namestnica direktorja Poslovne enote Pošte Slovenije v Celju, nato namestnica direktorja sektorja za kadrovske, pravne in splošne zadeve ter vodja kadrovske službe v Pošti Slovenije v Mariboru, nato pa še direktorica tega sektorja. Leta 2001 se je vrnila v Poslovno enoto Pošte Slovenije v Celju kot namestnica direktorja poslovne enote. V Pošti Slovenije je delala več kot 36 let in prav pred upokojitvijo ji je kruta smrt pretrgala nit življenja. Njena polklicna pot je bila nadvse uspešna. Leta 1971 se je poročila z Ivanom Verkom ter rodila hčerko Andrejo in sina Janeza. Obema sta z možem pomagala, da sta si pridobila univerzitetno izobrazbo. Ustvarila sta si topel dom v Črnlolici pri Šentjurju, v katerega se je družina preselila leta 1977. Tudi tam se je takoj vključila v krajevno življenje. Več kot 15 let je bila aktivna v vaški krajevni skupnosti Šentjur okolica. Eno mandatno dobo je bila tudi njena predsednica. Poseben pečat pa je pustila v PD PTT Celje, zdaj PD Pošte in Telekom Celje. Članica tega društva je bila več kot 30 let in mu je ostala zvesta vse do prezgodnje smrti. Tako kot povsod je bila tudi v tem dru-

stvu izredno aktivna in so jo zato kmalu vključili v organe društva. Pripravljala, organizirala in vodila je številne planinske izlete, zборе, srečanja in druge planinske prireditve. Od leta 1997 je bila predsednica PD Pošte in Telekom Celje in mu je s svojo osebnostjo in delom dala neizbrisni pečat, tako da je poslalo eno najuspešnejših v Pošti in Telekomu Slovenije. Več let je uspešno organizirala večdnevne planinske turistične izlete po Kornatih in drugih krajih naše nekdanje skupne domovine. Letos je skupaj s Turistično agencijo Sonček še posebno skrbno načrtovala, pripravljala in organizirala planinsko-turistični izlet Dubrovnik-Črna gora-Sarajevo, ki je trajal od 19. do 27. 6. 2004, vendar se ga žal zaradi vrnitve hude bolezni ni mogla več udeležiti. Bili smo v mnogih krajih in smo se seznanili z naravnimi, kulturnimi in zgodovinskimi znamenitostmi. Vrhunec potovanja pa je bil rafting po reki Tari (18 km). Ta izlet je bil čudovit, boljši in bolje organiziran ne bi mogel biti. To je bil Cvetkin labodji spev v okviru našega društva. Tako bogato in ustvarjalno Cvetkino delo ni moglo ostati neopaženo, zato je zanj prejela državno odlikovanje ter številna priznanja. Cvetke ni več, ostali pa sta njeno ime in delo. Hvala ji za vse.

Lojze Cuznar

Napisi naših gora

Če dobiš majhno ploščo in dolgo besedilo, ki ga moraš napisati nanjo, se seveda lotiš krajšanja. Markacist se je tu kar potrudil, vendar se mi zdi, da prav veliko bralcev ne bi uganilo, kaj ta napis pravzaprav pomeni. Res pa je da na terenu veš, da hodiš po Kočevski planinski poti, da si na Taborski steni in da iščeš kontrolno točko številka 13.

Kako poznamo naše gore?

Kje so ovce na sliki, katera gora je za njimi?

Rešitve pošljite na Uredništvo PV, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali na pv@pzs.si.

Rešitev iz julijske številke:

Aljažev stolp na sliki stoji na 1913 m visokem Rdečem robu nad Tolminom. Kot se vidi na levi sliki, je to pravzaprav le stolpič, v katerem je vpisna knjiga. Postavilo ga je lokalno planinsko društvo. Pravilno so nam odgovorili Valentina Bijol, Borut Bizjak, Mare Bokan, Zdenko Čuk, Bojana Frelih, Jure Golob, Samo Jemec, Vlado Jovanovič, Tilen Klinkon, Zdravko Kočever, Joško Kodermac,

Janko Koren, Leopold Kržišnik, Lava Lipušček, Pavel Porenta, Zvonka Saksida, Bogomir Soban, Sonja Švegelj in Pavla Vižin. Več bralcev je desno zadaj prepoznalo Krn in Gomiščkovo zavetišče in napačno sklevalo, da je stolp na Maselniku ali Vrhu nad Peski.

V zadnjih letih je Gorniški klub Skala na različne vrhove Julijskih Alp postavil več podobnih majhnih Aljaževih stolpov, v katere se lahko spravi vpisno knjigo. V uredništvu vemo, da taki Aljaževi stolpiči stojijo na Prestreljeniku, Vrhu nad Peski, Vrhu Krnice, Veliki Črnelški špici in na Vrhu Osojne krnice na Abramovi poti (na sliki desno).

Andrej Stritar

Športnik, obleci se pravilno

"NOVO"

-20% promocijski popust

"KOŽA NA KOŽO"

Predstavljeni izdelki uporabnika
ščitijo v vetru, imajo voododbojno
membrano, hkrati pa prepuščajo
telesno vlago navzven.

Nadzor telesne vlage je tako
optimalen in koža ostane suha.
Prednost izdelkov je tudi njihovo
enostavno vzdrževanje.

Veter je veselje jadrcev, osveži popotnika, ponesse pohodnika. Ko je močan, nas izbrano oblačila štiti, daje udobje, varnost ter zdravje. CLIMATE CONTROL je način oblačenja, ni le izdelek ali blago, ni le membrana ali premaz. Skrbno izbrani izdelki nam, glede na namen uporabe, dajejo tisto kar potrebujemo: ohranjajo mikroklimo telesa in nas štčitijo. Lahko jih nosimo neposredno ob koži v lepem vremenu ali skupaj z izdelki POLAR BEAR v hladnih dneh.

CLIMATE CONTROL®

"AKCIJA"

MAYA MAYA

"2864m = 28,64% popusta"

MAYAMAYA spoštujeta vse utrake tega sveta, da osvajajo vrhove in živijo zdravo življenje. Osvajate vrh in z zigom na kuponu izberite katerikoli izdelek s popustom. 100 m višine prinaša 1% popusta, vrh pa mora biti višji od 1000 m. Prvih 100 pohodnikov bo za 10 znesenih kuponov prejelo tudi darilo - majico z obeležjem akcije. Kuponne in potašnice prejmete v trgovinah ali naročite na brezplačni telefonski številki 080 1166.

Akcija traja do 30. 09. 2004.

Zaloge so omejene.

Dodatne informacije:

www.mayamaya.net, brezplačna tel. št.: 080 11 66

V TRGOVINAH SPORT EXTREME:

LJUBLJANA: BTC-EMPORIUM, sp.etaža, tel.: 01/520 64 60; **NOVO MESTO:** TPC HEDERA, tel.: 07/393 11 28; **NOVA GORICA:** MERCATOR CENTER, tel.: 05/330 35 00; **MARIBOR:** CITY CENTER, II nadstr., Tel.: 02/230 21 50; **KAMNIK:** MERCATOR CENTER, tel.: 01/830 95 20; **SLOVENJ GRADEC:** MERCATOR CENTER, tel.: 02/885 09 90; **KRANJ:** MERCATOR CENTER, tel.: 04/201 95 30; **JESENICE:** MERCATOR CENTER, tel.: 04/583 34 30

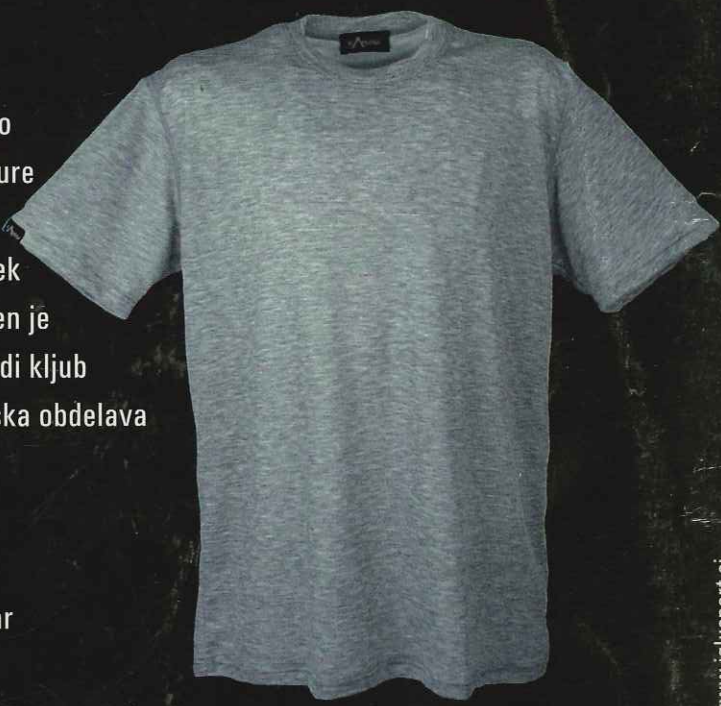

Aktivno športno perilo

KDry
TECHNICAL
UNDERWEAR

○ Perilo K-Dry je vrhunsko športno perilo, ki zaradi dvoslojne strukture in dodatne obdelave dobro odvaja vlago, ohranja suh občutek ter se izjemno hitro suši. Primeren je za vse aktivne športnike, ki bi radi kljub potenju ostali suhi. Antibakterijska obdelava preprečuje neprijeten vonj.

○ Vzdrževanje je enostavno, vendar brez uporabe mehčalca.

○ Prodajna mesta po Sloveniji: Hervis, Iglu šport ter ostale dobro založene športne trgovine.

www.iglusport.si